

MALAZGİRT 1071

Yeni Türk Oluşumunda Malazgirt Başlangıcı

Oğuz Ünal

YAYIN NU: 1489
KÜLTÜR SERİSİ: 857

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-901-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya
edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

OĞUZ ÜNAL; 1946 yılında İzmir'in Tire ilçesinde doğdu. Ankara Barbaros İlkokulu, Ankara Namık Kemal Ortaokulu ve Ankara Atatürk Lisesi'ni bitirdikten sonra 1971 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Halen Manisa'da serbest avukatlık yapmaktadır. *Son Havadis*, *Hergün* ve *Orta Doğu* gazeteleriyle, *Töre*, *Millî Eğitim ve Kültür*, *Türkiye ve Dünya*, *Ülkü Ocağı* gibi dergilerde çeşitli yazıları yayımlandı.

Eserleri:

-*Horasan'dan Anadolu'ya/Türkiye Tarihine Giriş/Anadolu'nun Fethi ve Türkiye Devleti'nin Kuruluşu*, Töre-Devlet Yayınevi, Ankara, 1980.

-*Türkiye'de Demokrasinin Doğuşu/Tek Parti Yönetiminden Çok Partili Rejime Geçiş Süreci*, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1994.

-*Horasan'dan Anadolu'ya Türkiye Tarihi /Anadolu'nun Fethi ve Türkiye Devleti'nin Kuruluşu*, Genişletilmiş 3. Baskı, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2019.

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	13
Ön Söz	15
Zamandizimi/Kronoloji.....	31

BAŞLARKEN

1. Rûm, Romalı, Roma, Bizans, Konstantinopolis, Kostantiniyye, İstanbul İsimlerinin Anlamları ve Tarih İçindeki Gelişimi	39
---	----

GİRİŞ

SAVAŞIN SEBEPLERİ

1. Büyük Türk Göçü	64
A. Orta Asya'dan Ön Asya'ya Akan Bir Dünya	64
B. Göçün Örgütlenmesi ve Oluşumu	77
2. Selçukluların Yükselişi ve Selçuklu Sultânlarının Oğuzlara Yurt Bulma ve Fetih Siyasetleri	80
3. Yeni Roma Gücünün Dirilişi	133
4. İmparator Romanos Diogenes'in Karşı Saldırısı	148
A. Romanos Diogenes'in 1068 Yılı Anadolu Askerî Harekâtı	151
B. Romanos Diogenes'in 1069 Yılı Anadolu Askerî Harekâtı	155
C. Doğu Orduları Başkomutanı Manuel Komnenos'un 1070 Yılı Anadolu Askerî Harekâtı	157

I. BÖLÜM

MALAZGİRT ÖNCESİ SELÇUKLULARIN RÛM GAZÂLARI VE ANADOLU FÛTÛHÂTI

1. Çağrı Bey'in Rûm/Anadolu Akını	164
2. Selçuklular Horasan'da Büyük Türk Hâkanlığı Tahtına Oturuyor	177
3. Sultân Tuğrul Bey Zamanında Rûm Gazâları ve Anadolu Fütûhâtı	188
4. Rûm/Anadolu'ya İlk Selçuklu Seferi, Phasiane/Pasinler (Kapetru/Hasankale) Muharebesi	195
5. Sultân Alparslan Zamanında Rûm Gazâları ve Anadolu Fütûhâtı	201
6. At Üstünde Fırtına; Afşın Bey Rûm/Anadolu Ülkesini Altüst Ediyor	214

II. BÖLÜM

SAVAŞA KATILAN HASIM ORDULAR

1. Selçuklu Ordusu	227
2. Roma Ordusu	242

III. BÖLÜM

SAVAŞA KATILAN HASIM KOMUTANLAR

1. Savaşa Katılan Selçuklu Komutanları	261
Sultân Alparslan	262

Gevherâyîn	265
Savtekin	266
Aytekin	266
Sanduk	267
Afşın.....	267
Dilmaçoğlu Alptekin Mehmed	270
Artuk.....	270
2. Savaşa Katılan Roma Komutanları	
İmparator IV. Romanos Diogenes.....	271
Nikefor Bryennios.....	272
Andronikos Dukas	273
Teodor Aliates	274
Nikefor Basilakes	274
Ursel de Bayyöl.....	274
Joseph Tarkhaniotes.....	275

IV. BÖLÜM

SAVAŞA KATILAN HASIM HÜKÜMDÂRLARIN PSİKO-SOSYAL DURUMLARI VE MOTİVASYONLARI

1. Savaş Öncesi İmparator Romanos Diogenes'in Motivasyonları	281
2. Savaş Öncesi Sultân Alparslan'ın Motivasyonları.....	285

V. BÖLÜM

SAVAŞ ÖNCESİ TARAFLARIN PLÂNLARI

1. Savaş Öncesi Sultân Alparslan'ın Plânı	294
2. Savaş Öncesi İmparator IV. Romanos Diogenes'in Plânı.....	301

VI. BÖLÜM

SAVAŞ ÖNCESİ TARAFLARIN SİYASÎ VE ASKERÎ DURUMLARI

1. Savaş Öncesi Roma'nın Ön Asya Toprakları: Anadolu	307
2. Savaş Öncesi Selçuklularda Siyasî ve Askerî Durum.....	319
3. Savaş Öncesi Romalılarda Siyasî ve Askerî Durum	321

VII. BÖLÜM

SAVAŞA GİDEN YOL

1. Varılmayan Hedef: Sultân Alparslan'ın Mısır/Fâtımî Seferi	343
2. Romanos Diogenes'in 1071 Doğu (Malazgirt) Seferi.....	354
3. Alparslan'ın Halep'ten "Sözde" Kaçışı.....	361
4. Orduların Muharebe Alanına Yürüyüşü	370
5. Malazgirt Savaşı'nda Kürtler'in Rolü.....	377
6. Muharebenin Arifesinde	393

VIII. BÖLÜM
MALAZGİRT MEYDAN MUHAREBESİ VE GEÇİRDİĞİ SAFHALAR

1. Orduların Karşılaşması	415
2. Selçuklu Elçileri Romanos Diogenes'in Ordugâhında	421
3. Muharebe Başlarken.....	427
4. Selçukluların Muharebe Tertibi.....	432
5. Romalıların Muharebe Tertibi.....	437
6. Ve Muharebe.....	442
7. Selçuklu Zaferi ve Romalıların Yenilgisi	461
8. Esir İmparator	464

IX. BÖLÜM
MALAZGİRT'TEN SONRA... /477

X.BÖLÜM
MALAZGİRT ZAFERİNİN SONUÇLARI,
ANADOLU FÜTÛHÂTINA ETKİLERİ,
TÜRK, İSLÂM VE DÜNYA TARİHİ BAKIMINDAN ÖNEMİ

1. Malazgirt Zaferinin Sonuçları ve Rûm/Anadolu Fütûhâtına Etkileri.....	491
2. Malazgirt Zaferinin Türk, İslâm ve Dünya Tarihi Bakımından Önemi.....	498

KİTAPTA GEÇEN YER ADLARININ
ROMA DÖNEMİNDEKİ VE BUGÜNKÜ SÖYLENİŞLERİ

1) Ülke, Şehir, Semt ve Yer Adları	513
2) Deniz, Nehir ve Göl Adları.....	518
3) Dağ Adları.....	519

HARİTALAR

Harita 1) 10.Yüzyılın İkinci Yarısında Avrasya Stepleri, Müslüman Orta Asya ve Oğuz Yurtları.....	525
Harita 2) Selçukluların ve Onlarla Birlikte Hareket eden Oğuzlar/Türkmenlerin Büyük Göç Dalgaları	526
Harita 3) 10. ve 11.Yüzyıllarda Anatoli (Anadolu).....	527
Harita 4) Selçukluların Yükselişi	529
Harita 5) Selçukluların Yaptıkları Önemli Seferler ve Yaylaklar ile Kışlakların Toplandığı Bölgeler.....	530
Harita 6) İmparator Romanos Diogenes'in 1068 Yılı Askerî Harekâtı.....	531
Harita 7) İmparator Romanos Diogenes'in 1069 Yılı Askerî Harekâtı.....	532
Harita 8) Manuel Komnenos'un 1070 Yılı Askerî Harekâtı, Elbasan'ın Roma'ya Sığınması, Afşın Bey'in Tedip Harekâtı	533
Harita 9) İmparator Romanos Diogenes'in 1071 Doğu (Malazgirt) Seferi	534

Harita 10) Roma ve Selçuklu Ordularının Muharebe Alanına Yürüyüşü.....	535
Harita 11) 25-26 Ağustos 1071 Orduların Muharebe Tertipleri.....	536
Harita 12) 26 Ağustos 1071 Selçuklu Ordusunun Cephe Taarruzu	537
Harita 13) 26 Ağustos 1071 Roma Ordusunun Kuşatılması ve Yok Edilmesi	538
Harita 14) 26-27 Ağustos 1071 Roma Ordusu Artıklarını Takip Harekâtı ve Roma Ordugâhının Ele Geçirilmesi.....	539
Harita 15) Malazgirt Meydan Muharebesi ve Geçirdiği Safhalar	541

KAYNAKLAR

1) Klâsik Kaynaklar	545
2) Modern Araştırmalar	548
3) Ansiklopediler	581
4) Sözlükler	581

ÖN SÖZ

Tarih, yalnızca geçmişte yaşanan olaylarla ya da tarihçilerin kendi ilgi alanlarıyla ilgili düşünceleriyle sınırlanamaz; aynı zamanda dün, bugün ve yarın üzerine kafa yoran, geçmiş, bugünü ve geleceği kendi kimlikleriyle nasıl birleştirebileceklerini düşünen herkesle ilişkilidir.

İnsan, tarih bilincine, geçmiş idrâkine sahip bir varlıktır. Geçmişini bilen, merak eden, yanlış da olsa bilmeye çalışan, gelecek endişesi olan, geleceğe dönük bazı tahminler yapan tek varlık insandır. Bu bakımdan insanı ve içinde yaşadığı toplumu tarih bilgisinden ve tarih bilincinden ve idrâkenden soyutlayamayız. Bir annenin bebeğiyle bağlantısını sağlayan göbek kordonunun bebeğin hayatındaki rolü neyse, tarihle bağlantımızın da insan ve toplum hayatında üstlendiği rol odur.¹ İnsanların hayatı, hatıraları nispetinde zengin olduğu gibi, toplumların hayatı da ortak hatıralarının zenginliği nispetinde derin ve kuvvetlidir.² Toplumsal bilinci ve idrâki şekillendiren en önemli unsur, birlikte ve ortak yaşanan geçmiştir, tarihtir. Tarih dediğimiz geçmiş zaman kesitinde ve üzerinde yaşanan coğrafyada olaylar meydana gelir; toplumların, milletlerin ortak hafızası, bilinci ve idrâki de bunun içinde oluşur; oluşan şey kimliğimizdir.³

Dünyanın binbir cilvesi, maddeci ve sömürücü Batı kültürünün aldatıcı renkli mengenesinde sıkışmış insan için Kur'an'ın “*Senin göğsünü açıp ferahlatmadık mı?*”⁴ İlâhî nefesinin diriltici soluğu gibidir tarih bilinci. Bilincine varılmış tarih; kronolojik bilginin ötesine geçip tarihten güç alarak, şimdiki ihya ve geleceği inşa gücünü verir.⁵

Tarih, güncel bilincimizin ve idrakimizin üzerine oturduğu önemli bir yanımız olan hafızamızı temsil ettiğine ve kimliğimizi belirleyen şey⁶ oldu-

¹ Erol GÖKA, *Türklerin Psikolojisi/Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler*, Timaş Yay. İstanbul 2008, s. 8.

² Hilmi Ziya ÜLKEN, *Destanlar*, Haz. Fatma ARTUNKAL, Doğu Batı Yay. İstanbul 2019, s. 47.

³ İlber ORTAYLI, *Türklerin Altın Çağı*, Kronik Kitap, İstanbul 2017, s. 13-14.

⁴ *Kur'an-ı Kerim, İnşirâh sûresi, âyet 1.*

⁵ Halit ÇİL, *Tarih Bilinci/Bilim-Felsefe-Yöntem*, Önsöz Yay. İstanbul 2019, s. 7.

⁶ Kasım ŞULUL, *İslâm Düşüncesinde Tarih Tasavvuru ve Usûlü*, İnsan Yay. 3.Bas. İstanbul 2015, s. 16.

ğuna göre; yekpâre görülecek, topyekûn sevilecek yahut da nefret edilecek, kabul ya da reddedilebilecek bir şey değildir; bilâkis tedkik ve muhâkeme edilecek bir manzardır.⁷ Muhammed İkbâl'in deyişi ile, bilincin geçirdiği tecrübeler sadece geçmişten ibarettir.⁸ Bu geçmiş, düşünceye, tefekküre, tarihe konu edilmekle kalıcı bir idrâk ve tecrübeye dönüşebilir.⁹ Toplumları meydana getiren bireylerin düşünceleri ve dünya görüşleri, geçmişleri ile sıkı bir şekilde bağlantılıdır ve oradan beslenir.¹⁰ Bu nedenle tarih, 11. ve devam eden yüzyıllardaki klâsik İslâm tarih yazıcılığında genellikle görüldüğü gibi, dönemin saraylarındaki kâtip sınıfının elinde, basit ve düz yazı üslûbu ile sade bir anlatımın yerini alan, kafiyele nesir ve şiir gibi bol keseden süslemeli malzemeler kullanılarak aşırı süslü hale gelebilen bir hüner işi, bir retorik¹¹ değildir. Tarih, orada öylece duran ve tarihçinin kendisini keşfetmesini bekleyen bir şey de değildir. Tarih, müverrihler ve vakanivüsler tarafından “tarihî hâdiselerin” kayıt altına alındığı metinler içerisinde aktarılan, sadece bu metinlere müracaat edildiğinde kendisine ulaşılabilen bir şey de değildir. O, kendiliğinden her şeye sızar, her şeyin içerisine süzülüp kendisine yer eder ve birçok kez de farklı kisvelere bürünerek, farklı formlar içerisinde kendisini var eder. Zaman zaman bir masal, bir öykü, bir roman, bir kıssa ya da anekdot, bir şiir, bir dua, hâttâ bir beddua bile “tarihî olanı” dört başı mâmur bir tarih metninden çok daha açık, anlaşılır, sahih ve hakikî bir biçimde aktarabilir. Öyle ki, tarihî metinlerde çoğu zaman rastlanamayacak bir canlılık, bir ruh ve hâdisenin derinlemesine idrâk edilmesini sağlayacak bir bakış açısı, bir derinlik, karşımıza birçok kez “tarihî olmayan” anlatılarda çıkmaktadır. Bazen uzun soluklu, derinlikli ve titiz akademik araştırmalarla çözülemeyen girift, karmaşık tarihî meseleler hiç de umulmadık bir biçimde bir şiirin, bir ninninin, bir duanın, minik bir nesnenin ya da alâkasız bir bestenin, bir şarkının içerisine sızıp kalmış bir mısra, bir anahtar anlam ile çözülebilmektedir. Meseleye bu noktadan bakılınca, tarih söz konusu oldu-

⁷ YAHYÂ KEMAL, *Târih Musâhabeleri*, İFCYKE Yay., İstanbul 1975, s. 2.

⁸ Muhammed İKBÂL, *İslâm'da Dinî Düşüncenin Yeniden Doğuşu*, Çev. Ahmet ASRAR, Bir Yay. İstanbul 1984. s. 79.

⁹ ŞULUL, *İslâm Düşüncesinde Tarih Tasavvuru ve Usûlü*, s. 16.

¹⁰ Keith JENKINS, *Tarihi Yeniden Düşünmek*, Çev. Bahadır Sina ŞENER, Dost Ktb. Ankara 1997, s. 82'den nkl. ŞULUL, *İslâm Düşüncesinde Tarih Tasavvuru ve Usûlü*, s. 16, dn.5.

¹¹ Krş. Carole HILLENBRAND, *Malazgirt Muharebesi/Türklerin Efsanesi İslamın Simgesi*, Çev. Mehmet MORALI, Alfa Yay. İstanbul 2015, s.129-130.

ğunda hiçbir şeyin önemsiz ya da az önemli olduğunu söylemek mümkün değildir.¹² Tarih bugünü anlamak için yazılmaktadır.¹³

Türk ve İslâm tarihinin en önde gelen meselelerinden biri, 11. yüzyıla kadar, asırlardır Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyeti altında olan Anadolu coğrafyasının, “*Diyâr-ı Rûm*”un bu yüzyıl itibarıyla Selçuklu fetihlerinin¹⁴ ardından süratli bir demografik, sosyal, siyasal, dinî ve kültürel dönüşüm geçirerek bir İslâm beldesi ve Türk yurdu, Türk vatani haline gelmesi, “*Anatoli*”den “*Anadolu*”ya, “*Türkiye*”ye dönüşmesidir.¹⁵

Malazgirt Savaşı'nın anlaşılabilmesi (bilinebilmesi değil) için, “*Malazgirt Savaşı'na yönelik bir yaklaşım ortaya koyarak*” bu yaklaşım çerçevesinde savaşın sahil, doğru ve tarihî gerçeklere ve belgelere bağlı; tarihi yapanlara

¹² Ünal TAŞKIN, “*Abbâsî Halifesi'nin Malazgirt Savaşı Duası*”, Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı ktb. içinde, s.155.

¹³ Sevgi AKTÜRE, *İÖ 6. Yüzyıldan 14. Yüzyıl Sonuna Kadar Büyük İmparatorluklar Döneminde Anadolu Kentleri/Tarih İçinde Anadolu Kenti III*, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 2018, s.6.

¹⁴ “*Fetih*” (*feth*), çoğulu *fütüh*, onun da çoğulu *fütühât*; Arapça kökenli olup, Kur'an'da da geçen bu kelime, *kapatmanın zıddı olup açmak* demektir. Terim olarak anlamı ise, bir düşman beldesini, bir şehri harp veya sulh yoluyla ele geçirmek ve kapılarını Müslümanlara açmak anlamına gelmektedir. (Bk. Mustafa KARATAŞ, “*İstanbul'un Fethi Hadisi*”, Doç. Dr. Mustafa Karataş resmî web sitesi). Fetih, terim olarak, İslâm'da meşru görülen savaşlar hakkında cihâd kelimesine benzer bir şekilde, Müslümanların gayrimüslimlerden gerçekleştirdikleri toprak kazançlarını tarihte ve günümüzde bilinen diğer istilâ ve sömürü savaşlarından ayırmak amacıyla kullanılmıştır; kaynağı da Müslümanların geçmiş ve gelecekteki maddî ve manevî zaferlerinden bahseden Kur'an'ın 48. Sûresi olan Feth sûresidir. İslâm fetihleri devletin sınırlarının genişlemesini sağlamakla birlikte gayrimüslimleri zorla Müslüman yapmayı hedef almıyor, onları yalnızca İslâm devletinin himaye ettiği insanlar statüsüne sokmakla yetiniyordu. Bir başka ifade ile, onların zorla Müslüman olmalarını değil İslâm'a tâbi olmalarını, İslâm'a girmeden Allah'a (c.c.) itaat etmelerini sağlıyordu. İslâm fetihlerinin gayesi “*i'lâ-yı Kelimetullah*”tır. Fethedilen yerlerde Allah'ın (c.c.) adı okunan ezanlarla, Kur'an hükümlerinin uygulanmasıyla, İslâm dininin esaslarının ve yüceliğinin yayılmasıyla, zalim idarelere son verilip İslâm'ın insanlara tebliğ edilmesine engel olanların safdışı bırakılmasıyla ve hak, adâlet ve iyilik yapma ilkeleri üzerine kurulan, insanın insana değil yalnız ve yalnız Allah'a (c.c.) kulluk ettiği bir yönetim sisteminin getirilmesiyle yüceltilmiştir. (Geniş bilgi için bk. Mustafa FAYDA, *TDVİA “Fetih” Md.C.2*, s.467- 470.)

¹⁵ Kemal Ramazan HAYKIRAN, “*Manevî Fetih: Malazgirt Savaşı'ndan Sonra Anadolu'da Kültürel Değişim*”, Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı ktb içinde, s.163.

ya da kazananlara değil, gerçeklere, sadece gerçeklere sadık bilgisini edinmek, Malazgirt Savaşı'nın maddî koşullarını, dönemin kaynaklarından hareketle, tespit etmek ve bu doğrultuda Muharebenin gerçekleştiği yer, Savaşa ve muharebelere¹⁶ katılan orduların durumu, silâh ve mühimmatları, stratejik ve taktik harekât, anlayış ve tutumları, orduların Muharebe alanına yürüyüşleri, taraflar arasında yapılan diplomatik görüşmeler, bu görüşmelere katılanlar ve bu görüşmeler esnasında kullanılan dil, Muharebe meydanında ordularıyla karşı karşıya gelen tarafların, Selçuklular ile Romalıların (Bizanslılar değil) Savaş ve Muharebe öncesi durumları, siyasî hedefler ve dünya görüşü bakımından anlayış ve tutumları, gelecek tasavvurları ve ümitleri, plânları, tarih ve dönemin siyasî konjonktürü içerisinde toplumlarına ve devletlerine biçtikleri konum ve rol, düşmanlarına ilişkin algıları ve onlarla ilgili düşünceleri, savaştan hükümdarların, komutanların ve askerlerin psikolojik durumları ve motivasyonları, savaşın kısa ve uzun vadeli sonuçları, Savaş sürecinde ve Muharebe meydanında ordularıyla karşı karşıya gelen toplumların ve devletlerin Savaştan sonraki durumları ve geleceklere, birbirleri ile mücadele eden hükümdarların, komutanların Malazgirt Savaşı öncesi ve savaş sonrası biyografileri ve hayatları ile savaş tecrübeleri arasındaki ilişki, Malazgirt Savaşı'nın neden olduğu ya da olmuş olabileceği düşünülen sosyal, dinî, siyasî, kültürel, ekonomik ve demografik dönüşümler, savaştan devletlerin ve toplumların Savaşın meydana geldiği tarihten sonra geçirdikleri tarihî evreler ile Malazgirt Savaşı arasında ne türden bir ilişkinin olduğu ya da olabileceği, daha sonraki nesiller tarafından Malazgirt Savaşı'na atfedilen önem, ilgi ve bu savaş hakkındaki algı ve değerlendirmeler ile “yaşadığımız” çağın, “bugünün”, yaklaşık bin yıl önce meydana gelmiş bulunan, Malazgirt Savaşı'na bakışı, bu bin yıl içerisinde, bize gelene kadar (Malazgirt Savaşı'na ya da bu savaşa ilişkin olana dair olanlar da dâhil olmak üzere) Malazgirt Savaşı'na dönük olarak söylenmiş sözler, yapılan değerlendirmeler, yazılan kitaplar, yapılan inceleme ve araştırmalar, lisans, doktora ve diğer akademik tezler, monografiler, tercümelemeler, derlemeler, şiirler, romanlar, piyesler ve her türlü tiyatro eserleri, şarkılar, operalar vb. gibi konularda bilgi sahibi olmak ve bütün bu birikimi bir araya getirip, analitik bir şekilde sentezleyip har-

¹⁶ Genellikle birbirine karıştırılan ve çoğu zaman da birbirlerinin yerine kullanılan “savaş” ve “muharebe” kavramları, askerî terminolojide, birbirlerinden tamamen farklı şeylerdir. “Savaş” muharebelerin tamamına denir; “muharebe” ise bir savaş süreci içerisinde, iki taraf arasındaki çatışmaların her biridir. Belirli bir cephedeki çatışma “muharebe” iken, “savaş” bu çatışmaların bütünüdür.

ZAMANDİZİMİ/KRONOLOJİ

*Dünü bilmeyen bugünü anlayamaz;
bugünü anlamayan yarını göremez, yarını inşa edemez;
hatta dünden gelen hamlelerin nedenlerini bile düşünemez.*

Abdülbâki Gölpınarlı

744	Gök Türk İmparatorluğu'nun yıkılışı.
745	Bir kısım Oğuz ve Karluk boy ve uluslarının Uzak Doğu'dan Türkistan ve Mâverâünnehr'e doğru göçleri.
922	Bulgar Türkleri'nin İtil/İdil (Volga) boylarında İslâmiyet'i kabulü üzerine Abbâsî Halifesi'nin elçilik heyeti ile birlikte İbn Fadlan'ın Türk yurtlarından geçerken Oğuzlara uğrayarak, Bulgar Başkentine doğru seyahatı.
924	Kıtayların Uzak Doğu'ya hâkim olmaları ve Kırgızları Orhun havâlisinden atmaları.
924	Selçuk'un cediti Dukak'ın vefatı.
934	Kıtayların Orhun havâlisine saldırmaları. Türk boy ve uluslarının yerlerinden oynamaya başlamaları. Oğuzların sıkıştırdığı Peçeneklerin Hazar Denizi'nin kuzeyinden Tuna havzasına ve Balkanlar'a doğru göçleri.
960-980	Selçuk Sübaşı'nın Oğuz Yabgu Devleti'nden ayrılıp Cend şehrine göç etmesi.
985-992	Selçuk Sübaşı'nın İslâmiyet'i kabul etmesi.
999	Karahanlıların Sâ mânî Devleti'ni yıkmaları ile Oğuz/Türkmen göçerlerine güney yolu ve İslâm ülkelerinin açılması.
1009	Selçuk Sübaşı'nın Cend'de vefatı.
11. Yüzyıl
Başları	Oğuz Yabgu Devleti'nin yıkılması.
1017	Kıtayların ve gayrimüslim Türklerin 300.000 çadır halkı halinde doğudan Karahanlı ülkesine ve Balasagun yakınlarına gelmeleri ve Togan Han'ın 120.000 kişilik bir ordu ile bu istilâyı durdurması.
1018	Çağrı Bey'in 3.000 süvari ile Buhârâ civarından Doğu Anatoli (Anadolu)'ya bir keşif seferi yaparak Selçuklulara yurt araması. (Selçukluların İlk Rûm/Anatoli(Anadolu) Akını).

- 1025 Selçuk'un oğlu Arslan Yabgu'nun (Çağrı ve Tuğrul Beylerin amcası, Kutalmış Bey'in babası) Gazneli Mahmûd tarafından yakalanması ve Kuzey Hindistan'daki Kâlıncâr Kalesi'ne hapsedilmesi.
- 1027 Kıtayların baskısı ile Büyük Türk Göçünün gelişmesi, bu baskı ile Kun, Kay ve Kıpçakların Oğuzları yurtlarından püskürtmeleri. Peçenek ve Uzlar (gayrimüslim Oğuzlar)'ın Doğu ve Orta Avrupa'ya, Balkanlar'a, Müslüman Oğuzlar (Türkmenler)'in da sel halinde Horasan'a ve diğer İslâm ülkelerine göçmeleri.
- 1030 Gazneli Sultân Mahmûd'un vefatı. Oğlu Mesûd'un Gazneli tahtına geçmesi.
- 1032 Arslan Yabgu'nun Kuzey Hindistan'da, yedi yıl esaretten sonra, Kâlıncâr Kalesi'nde vefatı.
- 1035 Selçukluların Ceyhun Nehri'ni geçerek Horasan'a girmeleri.
- 1035, 29 Selçukluların Nesa yakınlarında Gaznelileri mağlûp etmeleri.
Haziran
- 1038, Selçukluların Serahs yakınlarında, Telhâp'ta Gaznelileri mağlûp etmeleri ve Horasan'ın büyük kısmının Selçuklu hâkimiyetine girmesi. Selçukluların istiklâllerini kazanmaları.
Mayıs-
Haziran
- 1038, Tuğrul Bey'in Nişâbûr'a gelmesi ve Gazneli Sultân Haziran Mesûd'un tahtına oturması.
- 1039, 6 Gazneli Sultân Mesûd'un Çağrı Bey'i Ulyaâbâd'da mağlûp Nisan etmesi.
- 1040, 16 Gazneli Sultân Mesûd'un Nişâbûr'a girmesi ve Tuğrul Ocak Bey'in hâkimiyetine son vermesi.
- 1040, 21 Selçuklularla Gazneliler arasında Dandanakan Savaşının Mayıs başlaması ve üç gün süren Savaşta Gazneli ordusunun Selçuklular tarafından ağır bir mağlubiyete uğratılması.
- 1040, 23 Dandanakan Zaferi. Tuğrul Bey'in savaş meydanında Mayıs Horasan Hükümdârı ilân edilmesi. Selçuklu Devleti'nin kurulması. Oğuz/Türkmen göçlerinin Doğu Anadolu'ya akması.

BAŞLARKEN

*Tarihçiler için ilk yasa, hakikat olmayı ağıza almamaktır,
ikincisi doğru olan bir şeyi örtbas etmemektir,
bunlardan başka yazdığı bir şeyde taraf gütmek ve kin beslememektir.*

Marcus Tullius Cicero

Bu kitapta, ilerleyen sayfalarda görüleceği üzere, “Bizans” ismi ve “Bizanslı”, “Bizans İmparatorluğu” gibi türevleri, (zorunlu bibliyografik atıf ve kaynaklar hariç) çalışmamızın metin kısmında, hiçbir şekilde kullanılmamış, yaşanmış tarihî gerçeklik açısından doğrusu olan ve o dönemde yaşayanlarca kullanılan “Roma”, “Roma İmparatorluğu” (*Imperium Romanum*) ya da bazı istisnai durumlarda, ifade ve tanım kolaylığı açısından “Doğu Roma” isimleri kullanılmıştır. Günümüzün hemen tüm tarih kitaplarında, üniversitelerimizdeki akademik çalışmalarda ve popüler tarih yayınlarında, Batılıların bilim dışı, kasıtlı ve maksatlı referansları doğrultusunda, akıntıya kapılarak, kullanılagelen “Bizans” ismi, tamamen hayalî ve uydurma bir isim olup,¹ bunun ardında da Batılı bir kompleks, bir siyasî amaç, bir siyasî misyon yatmaktadır.

1.Rûm, Romalı, Roma, Bizans, Konstantinopolis, Kostantiniyye, İstanbul İsimlerinin Anlamları ve Tarih İçindeki Gelişimi

Bu noktada ilk olarak önemli olan, Türkler gelinceye ve Anadolu'nun fethi tamamlanıp İstanbul'un fethine kadar Başkent Konstantinopolis'ten yönetilen, İmparatorluğun doğu yarısındaki halkı ve ülkeyi tanımlamak için kullanılan “Rûm”, “Romalı”, “Roma”, “Bizans”, “Konstantinopolis”, “Kostantiniyye”, ve “İstanbul” isimlerinden neyi anladığımızdır.

¹ Rahmetli Nihal Atsız'ın 1960'lı yıllarda büyük bir vukuflla ortaya attığı “*Türk Tarihinin Çağları Meselesi*” ve “*Türk Tarihinde Adların İmlâsı Meselesi*” (Bk. ATSIZ, *Türk Tarihinde Meseleler*, Ötüken Neşr. 6.Bas. İstanbul 2011; ilk basımı Afşın Yay. İstanbul 1966) kadar önemli bir mesele de, bizce, Batılı tarihçilerin, 16. yüzyılda yaşamış olan Alman hümanisti, Hieronymus Wolf'un uydurarak maksatlı bir şekilde başlattığı; ve ardında da siyasî bir misyon, bir komplo yatan, bilim adına bilim dışı, yanlışta ısrar ettikleri, yerli tarihçilerimizin ise, Batı'nın koyduğu referanslardan kurtulamamanın sonucu, akıntıya kapılarak, hatalı, yanlış ve bilinçsiz olarak kullandıkları “Bizans” adlandırmasıdır. “*Türk Tarihinde Terimler ve İsimler Meselesi*” başlığı altında toplayabileceğimiz bu meselenin de önümüzdeki bir Türk Tarih Kongresi'nin bu konuya ayrılacak meselâ “*Türk Tarihinde Meseleler*” isimli bir seksiyonunda, merhum Atsız'ın ortaya attığı meselerle birlikte çözümlenmesini ve bundan böyle Batı'nın yörüngesinden, maksatlı ve bilim dışı referanslarından ve tüm Batılı komplekslerden kurtularak, tarihte ve özellikle millî tarihimizde, hayalî, yapay ve uydurma isimler yerine, doğru tarihî isimlerin ve terimlerin kullanılmasının yaygınlaşmasını temenni ediyoruz.

Klâsik anlamda “Rom” ya da “Rûm” adı iki siyasî unsura karşılık gelir. Birincisi, tarihte ve bugün Roma olarak bilinen İtalyan şehri; ikincisi tarihte “*Imperium Romanum*” (Roma İmparatorluğu) ya da kısaca “Roma” olarak bilinen devletin adı.² Ön Asya (Anatoli/ Anadolu)’da ise “Rûm” adına yüklenen anlamlar, insan ve coğrafya faktörüne ve zamana bağlı olarak değişmektedir.

Antik çağlarda Anatoli (Anadolu) ismiyle bilinen Küçük Asya toprakları MÖ 2. yüzyıldan itibaren Roma İmparatorluğu yönetimine girmeye başlamıştı. Romalılar gelinceye kadar Anatoli (Anadolu)’da çoğu tamamen birbirine yabancı, küçük küçük topluluklar halinde, kırk türlü halk yaşıyordu ve bu görünümüyle Küçük Asya, Anatoli/Anadolu, tam bir kavimler mozayikini andırıyordu. Bunların tamamının küçük topluluklar oluşu Roma yönetimi altındaki kimlik bütünleşmesininin hızlanmasına katkı sağladı.

O çağlarda kimin, hangi topluluğun dilini ne kadar ve ne oranda muhafaza ettiğini tam olarak bilemiyoruz; ama sonuçta Anatoli (Anadolu) halklarının tamamı Roma vatandaşı mânâsında “*Romaioti*”, “*Romanus*”, “*Romani*” (*Romalı*) haline geldiler. Araplar ve İranlılar da onlara topluca “Rûm” dediler. Bu adlandırma sadece bir tebaa, vatandaşlık vurgusudur; ırkı, soyu veya kavmî mensubiyeti anlatmaz ve etnik bir içeriği de yoktur.³ Münih Ludwig Maximilians Üniversitesi Bizantinistik ve Latince Bölümlerinde doktora çalışmasını yürüten Adem Tülüce, “*Bizans Tarih Yazımında Öteki/Selçuklu Kimliği*” isimli eserinde “*Küçük Asya’da (Anadolu’da) Rûm adına yüklenen anlamlar insan ve coğrafya faktörüne bağlı olarak değişmiştir*” dedikten sonra “*Faktörel Rûm Kimliği*” adını verdiği tabloda Rûm kelimesinin insan ve coğrafya faktörüne göre değişen çeşitli anlamlarını ve kullanım şekillerini vermiştir.⁴

Tarihteki Antik Roma İmparatorluğu’nun dili Latinceydi. Bu dil, İtalya’nın dışında, Balkanlardaki belli bir nüfus arasında da yayıldı ve günümüzdeki Romen ve Ulahları ortaya çıkardı ama Anatoli/ Anadolu’da böyle bir yayılım göremiyoruz. 7. yüzyılın ilk yarısında

² Adem TÜLÜCE, *Bizans Tarih Yazımında Öteki/Selçuklu Kimliği*, Selenge Yay., İstanbul 2011, s.164.

³ KARATAY, *Türklerin Kökeni*, s.24-25; İlber ORTAYLI, *Son İmparatorluk Osmanlı*, Timaş Yay. 2. Bas. İstanbul 2006, s.44.

⁴ TÜLÜCE, *Bizans Tarih Yazımında Öteki*, s.165-166.

İmparator Heraklius döneminden itibaren İmparatorluğun doğu kısımlarında resmî dil olarak Grekçe (Yunanca) hâkim hale gelince, Doğu Ortodoks kilisesinin dilinin Grekçe olmasının da etkisiyle, Anadolu/Anadolu'da geçerli dil olarak Grekçe yaygınlık kazandı ve bölgesel küçük diller zamanla unutuldu. Yalnız ayrı ve özerk bir kilise etrafında örgütlenen Gregoryan mezhebindekiler zaman içinde adına bugün Ermeniler dediğimiz (onlar kendilerine *Hay* derler) milleti ortaya çıkarırken, onların kuzeyinde Gürcü (Kartvel) ve güneyinde de Süryânî halkları, yine kiliselerinin özerk olması sayesinde, ama büyük ölçüde de uzakta buldukları için Helenleşmekten kurtuldular. Bunun dışındaki Anadolu halkları, hem kiliseyle, hem Başkent Konstantinopolis'teki Romalı yöneticilerle, hem de Küçük Asya'nın diğer küçük halklarıyla anlaşabilmek için, zaman içinde giderek yaygınlaşan Grekçeyi kabullendiler. Böylece bu "Rûm"lar tek bir dil ve tek bir devlet, tek bir yönetim, tek bir siyasî otorite altında kimliklerini birleştirmiş oldular. Dolayısıyla Küçük Asya (Anadolu/Anadolu)'daki Rûmlar, Yunanistan'daki (bugün yanlış bir adlandırma ile Rûm adıyla anılan) Yunanlılardan, tamamen farklıdırlar, aralarında hiçbir soy ve kavmiyet bağı bulunmaz ve esasen kendi içlerinde de bir soy, kavim ve etnisite birliği yoktur.⁵

Antik Roma'nın devamı olarak tarih sahnesine çıkan, başkent Konstantinopolis yönetimindeki Yeni Roma İmparatorluğu'nun temelinde üç gelenek, üç temel bulunuyordu: "*Helen kültürü*", "*Antik Roma devlet geleneği*" ve "*Hristiyanlık*".⁶ Bu unsurlardan birisi çıkarılsa İmparatorluğun varlığı düşünülemez. Ancak Hellen kültürünün ve Hristiyan dininin klâsik Roma devlet geleneği ile bir sentez haline gelmesi, bizim bugün, yanlış ve uydurma bir isimlendirme ile, "*Bizans İmparatorluğu*" diye adlandırmaya alıştığımız tarihî teşekkülü meydana getirmiştir. Bu sentez, Roma İmparatorluğu'nun ağırlık noktasının, İmparatorluğun krizler devri olan milâdî 3. yüzyılın ge-

⁵ KARATAY, *Türklerin Kökeni*, s.26; ORTAYLI, *Son İmparatorluk Osmanlı*, s.44; Averil CAMERON, *Bizanslılar*, Çev. Özkan AKPINAR, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2016, s.10.

⁶ BASKICI, *Bizans Döneminde Anadolu*, s.43; Georg OSTROGORSKY, *Bizans Devleti Tarihi*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay., 2.Bas. Ankara, 1986, s.25; Krş. Grzegorz Leopold SEIDLER, *Bizans Siyasal Düşüncesi*, Çev. Mete TUNÇAY, AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Yay. Ankara 1980, s.16-17.

rektirdiği gibi, doğuya kayması ile mümkün kılındı. Ağırlık noktasının bu yer değiştirilmesi “*Imperium Romanum*”un (Roma İmparatorluğu’nun) Hristiyanlaştırılması ve yeni başkentten Boğaziçi kenarında kurulması ile ifadesini buluyordu. İşte bu iki olay; Hristiyanlığın zaferi ve İmparatorluk yönetim merkezinin kesin olarak Hellenize edilmiş doğuya, Boğaziçi kenarındaki eski bir balıkçı kasabası olan Byzantion’a nakli, Roma İmparatorluğunun yeni bir safhasının “*Nova Roma*”, “*Nea Romi*”, (*Yeni Roma*), “*Deutera Romi*” (*İkinci Roma*), Hristiyan Roma İmparatorluğu döneminin başlangıcını sembolize eder.⁷

Ancak bu sentezi oluşturan Helen kültürü de Antik Çağ’daki eski Grek (Yunan) kültürü olmayıp, Makedonyalı Büyük İskender’in seferleri sonrasında ortaya çıkan, içinde ilk defa olarak Doğu ve Batı kültürlerini harmanlayıp birleştiren ve sentezleyen ve bütün “*Antik Dünya*”da yepyeni ve farklı bir üst kültür oluşturan yeni bir Helen kültürü idi.⁸

Küçük Asya’da⁹ yani Konstantinopolis yönetimindeki Anadolu (Anadolu)’da hâkim olan kültür Helen kültürü olmakla birlikte, herhangi bir “*Helen milleti*” ya da etnik anlamıyla “*Helenlik*” fikri yoktu.¹⁰ Buna karşılık, Antik Roma İmparatorluğu’nun mirasçısı olma ve onu tarihteki eski toprakları ile birlikte yeniden canlandırma fikri, Justinianus’tan beri İmparatorluğun Doğu yarısındaki bütün Roma tarihi boyunca, gerçekleştirilmesine imkân olmayan anlarda bile, yaşayan, canlı olan bir fikirdi.¹¹ Onlara göre, Batı’daki toprakların bir kısmı geçici bir süreyle kaybedilmiş olsa da Roma İmparatorluğu (*Imperium Romanum*) değişmemişti; zaten değişmezdi, değişmeyecekti de; Tanrı buna izin vermezdi¹²...

İmparatorluk başkentinin Konstantinopolis’e taşınmasından

⁷ OSTROGORSKY, *Bizans Devleti Tarihi*, s.25; TÛLÛCE, *Bizans Tarih Yazımında Öteki*, s.169, 161.

⁸ BASKICI, *Bizans Döneminde Anadolu*, s.43.

⁹ Roma hâkimiyeti döneminde Anadolu yarımadası için “Aşağı Asya” tabiri de kullanılmaya başlanmış, buna karşılık Asya’nın Anadolu yarımadası dışında kalan kesimlerine de “Yukarı Asya” adı verilmiştir. Metin TUNCEL, *TDVİA “Anadolu” Md. C.3*, s.107).

¹⁰ BASKICI, *Bizans Döneminde Anadolu*, s.43, 28.

¹¹ BASKICI, *Bizans Döneminde Anadolu*, s.28.

¹² George T. DENNIS, *Strategikon/Bizans Kültüründe Strateji Sanatı*, Çev. Volkan ATMACA, Kırmızı Kedi Yay., İstanbul 2011, s.7-8.

GİRİŞ

SAVAŞIN SEBEPLERİ

Si vis pacem, para bellum/Bariş istiyorsan, savaşa hazırlan.

Roma/Lâtin Ata Sözü

Hazır ol cenge, eğer ister isen sulh-ü salâh.

Abdülhak Molla, II. Mahmûd'un hekimbaşısı

Savaş, devletler ve insan toplumları arasındaki silâhlı mücadele, milletler ve devletlerin başka bir yolla elde edemediği şeyi kuvvet zoruyla almak, istediklerini kabul ettirmek ve başkasının isteklerine boyun eğmemek amacıyla girişilen silâhlı kuvvet denemesi olarak tanımlanmaktadır. Savaş, sadece insan dürtülerinin bir sonucu değil, aynı zamanda uygarlığın ilerlemesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.¹ Hegel'e göre, diyalektik bir süreç olan tarihin dokusunu dünden bugüne devletler ve milletler arasında sürüp giden savaş olgusu dokur. Savaş toplumların gelişmesinin devamının aracıdır. Tarihin diyalektiği savaşı zorunlu kılmaktadır.²

Tarihte her savaş, daima daha önceki siyasî, sosyal, kültürel, dinî, ekonomik ve askerî olayların bir sonucu olarak meydana gelmiştir. Dünyü bilmeden bugünü anlamak, bir olayın veya bir savaşın gerçek sebeplerini bulmak ve hâttâ yarını görmek ve ona hazırlanmak da mümkün değildir.³ Yaşanan her olay, geçmişten etkilendiği gibi, geleceği etkileyecek birçok faktörü de içinde barındırır.⁴ Tarih, bir ırmak gibidir; geçmişten akar günümüze gelir ve geleceğe doğru süzülür.⁵ Dün, bugünü hazırlayan olaylar zinciri; bugün ise, yarının tarihidir. Zaman ve tarih, devamlı bir oluş ve akış halindedir...

Selçuklularla Romalılar arasında cereyan eden 1071 Malazgirt Savaşı ve Meydan Muharebesi, birçok tarihçi tarafından "Orta Çağ tarihini baştan sona değiştiren önemli bir dönüm noktası" olarak kabul edilir.⁶ İngiliz Tarihçisi Edward Gibbon⁷ (1737-1794)'dan bu

¹ Erkan GÖKSU, *Kutadgu Bilig'e Göre Türk Savaş Sanatı*, Kronik Yay. İstanbul 2018, s.23, 24.

² Hegelci tarih yorumunun değerlendirilme ve tenkidi için bk. Jülien FREUND, *Beşerî Bilimler Teorileri*, Çev. Bahaeddin YEDİYILDIZ, TTK Yay. Ankara 1991, s.21-26. Zkr. GÖKSU, *Kutadgu Bilig'e Göre Türk Savaş Sanatı*, s.28, dn. 44.

³ KARATAMU, *Türk Silâhlı Kuvvetleri Tarihi II.cilt Eki, Malazgirt Meydan Muharebesi*, s.50.

⁴ Cihan PİYADEOĞLU, *Sultan Alparslan/Fethin Babası*, Kronik Yay. İstanbul 2016, s.10.

⁵ Koray ŞERBETÇİ, *Tarih Neye Yarar?* Türdav Yay. İstanbul 2017, s.85.

⁶ NICOLLE, *Malazgirt*, s.7.

⁷ Edward Gibbon'un klâsik kabul edilen eseri için bk. Edward GIBBON, *Bizans I/ Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi IV*, Çev. Asım BALTACIGİL, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 1994 ve Edward GIBBON, *Bizans II/Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi V*, Çev. Asım BALTACIGİL, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 1994.

yana tarihçiler geleneksel olarak bu Savaşı, sonrasında Roma Küçük Asyası'nın kademeli bir şekilde Türk ve Müslüman Anadolu'ya dönüştüğü bir dönüm noktası olarak görmüşlerdir.⁸

İngiliz tarihçi Profesör (sonra Sir) Charles William Chadwick Oman (1860-1946), savaş tarihi araştırmaları üzerine ilk çalışması olan 1884 tarihli *Ortaçağda Savaş Sanatı* isimli eserinde, “Yeni Roma'nın ihtişamı 1071'de yapılan Malazgirt Savaşı'yla sona erdi”⁹ der.

20. yüzyılın ortalarında Yeni Roma tarihi ve kültürünün en önemli otoritelerinden birisi olarak kabul edilen Rus Tarihçisi Alexander A. Vasiliev, “Malazgirt Savaşı'nın İmparatorluk için önemli sonuçları mevcuttu... Anadolu sınırlarını koruyan ordu tamamen yok edilmiş, böylece İmparatorluk daha sonraki Türk saldırıları karşısında direniş gösteremeyecek duruma gelmişti... Malazgirt'te alınan mağlûbiyet Roma'nın en önemli parçasını teşkil eden Anadolu'daki hâkimiyetine ölümcül bir darbe indirmişti. 1071'den sonra Türklere karşı direnecek bir Roma ordusu yoktu”¹⁰ der.

Carter Vaughn Findley'in ifadesiyle: “Gerçekten de kesin sonuçlar doğurmuş bir muharebe olan Malazgirt, Roma sınır savunmasını çökertti, Anadolu'yu Türk kabilelerinin göçüne açtı ve böylece İslâm sınırlarının genişlemesinde yeni bir evreyi başlattı.”¹¹ Nitekim Claude Cahen'in ifadesiyle de “Malazgirt'ten sonra, Roma ordusunun karşı koyma gücünün tamamen çökmüş olması, Anadolu'ya gelen akıncıların burada kalmalarına ve varlıklarıyla bu ülkede giderek bazı değişikliklere yol açmalarına neden olmuştur.”¹²

Daha yakın tarihteki bir araştırma, günümüzün Beyrut Amerikan Üniversitesi öğretim üyelerinden Nadia Maria El Cheikh'e göre; “Romalıların ezici bir yenilgiye uğramasıyla sonuçlanan Mantzikert (Malazgirt), Roma ve İslâm dünyası arasındaki ilişkilerin en gösterişli

⁸ Carole HILLENBRAND, *Malazgirt Muharebesi/Türklerin Efsanesi İslâmın Simgesi*, Çev. Mehmet MORALI, Alfa Yay. İstanbul 2015, s.15.

⁹ C. W. C. OMAN, *Ok, Balta ve Mancınık/Ortaçağda Savaş Sanatı 378-1515*, Çev. İsmail Yavuz ALOGAN, Kitap Yay. 4. Bas. İstanbul 2013, s.50.

¹⁰ VASILIEV, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, s.410.

¹¹ Carter V. FINDLEY, *Dünya Tarihinde Türkler*, Çev. Ayşen ANADOL, Timaş Yay. 3.Bas. İstanbul 2012, s.98.

¹² Claude CAHEN, *Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler*, Çev. Yıldız MORAN, E Yay. İstanbul 1979, s.82.

olaylarından biriydi ve Roma'nın büyük bir siyasal güç olarak çöküşünün ve Küçük Asya'nın Türkleşmesinin başlangıcı oldu.”¹³

Yakın zamana kadar Batı dünyasında, özellikle Avrupa'da ve Araplar ile İranlılar arasında Türklere karşı, köklerini tarihten alan çok eski bir önyargı, bir korku¹⁴ ve 18. yüzyıldan itibaren “Oryantalizm”¹⁵ ile başlayan “güçlü Türklere karşı yürütülen bir algı operasyonu”nun¹⁶ sonucu olan, “Türkleri küçük görmeye yönelik bir eğilim” uzun bir süre devam etmiştir. Bu görüşe göre, Selçuklu hükümdarı Sultân Alparslan ve Malazgirt Zaferi, çok bilinse de nadiren tarihteki bağlamına yerleştirilir. Sultân Alparslan, sanki bir kuyruklu yıldız gibi ortaya çıkmış, Malazgirt'te zafer kazanmış ve iz bırakmadan yok olmuştur.¹⁷

“Mantzikert (Malazgirt) Savaşı'nın Roma İmparatorluğu'nun doğu yarısının (1071'e kadarki) yedi yüz elli yıllık döneminde yaşadığı en büyük felâket” olduğunu söyleyen John Julius Norwich¹⁸, Roma tarihinin kesin felâketi olarak tanımlayan Steven Runciman¹⁹ ve savaştan sonra “Roma ordusunun karşı koyma gücünün tamamen çökmüş olduğu-

¹³ CHEIKH, *Arapların Gözüyle Bizans*, s.178.

¹⁴ Avrupalılar'ın bu konudaki bağnaz tutumları hk. bk. Beyazıt AKMAN, *Kayıp Tarihin İzinde/Fatih'ten Shakespeare'e Doğu-Batı*, Kopernik Ktb. İstanbul 2017; Özlem KUMRULAR, *Avrupa'da Türk Düşmanlığının Kökeni/Türk Korkusu*, Doğan Ktb. İstanbul 2008; Özlem KUMRULAR, *İslâm Korkusu/Kökenleri ve Türklerin Rolü*, Doğan Ktb. İstanbul 2012.

¹⁵ “Oryantalizm” diğer adı ile “Şarkiyatçılık”, Batı medeniyetinin Doğu toplumlarını tanımlamakta kullandığı bir düşünce biçimidir. Oryantalizm/Şarkiyatçılık, Batı ülkelerinde akademik literatürde kullanılmaktadır. Şark (Doğu) hakkında yazan, ders veren ya da Şarkı araştıran kişi ise “Oryentalist” “Şarkiyatçı” olarak nitelendirilmektedir. Oryantalizm (Fr. orientalisme), bir düşünce biçimi ve uzmanlık alanı olması itibarıyla ilk olarak Avrupa ve Asya arasında değişken tarihsel ve kültürel ilişkiyi, ikinci olarak 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren çeşitli Doğu kültürlerinin ve geleneklerinin incelenmesinde uzmanlaşmayı ifade eden Batı'daki bilimsel disiplini, üçüncü olarak da dünyanın Doğu olarak isimlendirilen bölgesi hakkındaki ideolojik varsayımları, imgeleri ve hayalî resimleri içerir. (Geniş bilgi için Bk. Yücel BULUT, *TDVİA*, “Oryantalizm” Md. C.33, s.428-437.)

¹⁶ Tuğrul KİHTİR, *XI-XIII. Yüzyıl Kaynaklarıyla Anadolu'da Bizans, Haçlılar, Selçuklular*, Arkeoloji ve Sanat Yay. İstanbul 2017, s.7.

¹⁷ HILLENBRAND, *Malazgirt Muharebesi*, s.16-17.

¹⁸ John Julius NORWICH, *Bizans 2/Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*, Çev. Selen HIRÇIN RİEGEL, Kabcacı Yay., İstanbul 2013, s.281.

¹⁹ USTA, *Sorularla Bizans İmparatorluğu*, s.148.

I. BÖLÜM
MALAZGİRT ÖNCESİ
SELÇUKLULARIN
RÛM GAZÂLARI
VE ANADOLU FÛTÛHÂTI

Ülke almak ve yurt tutmak cesaret işidir. Hükümdarlık, korkaklıkla alınmaz.
Bin can feda etmek gerekse de ben savaş ve cenkten başka bir işte yokum.
Unutmayın ki, devlet de, bu uğurda ölmek de meliklerin işidir.
Ya devlet başa, ya kuzgun leşe”

Davud Çağrı Bey

İlk İslâm-Roma mücadeleleri¹ döneminde (Suguur Beylikleri Devri)² Horasan ve Türkistan'da oluşturulan gönüllü Türk birlikleri Rûm'a (Anatoli/Anadolu)'ya sık sık akınlar yapmakta idiler. Bu birliklere Türkistan ve Horasan Gâzîleri denilmekte idi. 963 ve 965 yıllarında Horasan Gâzîleri 5.000 ve 20.000 kişilik kabileler halinde Persarmenie (Azerbaycan) ve Meyyâfârikîn yolu ile Suguur'a varmışlar; Adanus (Adana), Tarsos (Tarsus) ve Masisa şehirlerine dağılarak taarruza geçen Rûmlara karşı gazâ ve cihâd akınları³ yapmışlardı. Bu gâzîlerin içlerinde âlimler, şeyhler ve dervişler de bulunuyordu. Büveyhîler'den Adudüdevle zamanında ve 1006 yılında Selçuk'un oğullarından Arslan Yabgu'ya mensup olan Yabgulu (Yavgiyân) Oğuzları da bu gazâlara katılmışlardır.⁴ Bu şekilde Horasan ve Türkistan'dan Suguur'a giderek gazâ ve cihâd yapmak, Orta Asya Türk dünyasında yerleşmiş bir gelenek haline gelmişti.

¹ İslâm-Roma mücadeleleri için bk. Casim Avcı, *İslâm Bizans İlişkileri*, Klâsik Yay. İstanbul 2003; Hakkı Dursun YILDIZ, *İslâmiyet ve Türkler*, İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1976; Saim YILMAZ, *Anadolu'da Abbâsî-Bizans Mücadelesi (132-193/750/809)*, Marmara Ün. İlahiyat Fak. Yay. İstanbul 201; Şahin UÇAR, *Arapların Anadolu Seferleri (640-750)*, Şûle Yay. 3.Bas., İstanbul 2012; Walter E. KAEGI, *Bizans ve İlk İslâm Fetihleri*, Çev. Mehmet ÖZAY, Kaknüs Yay. İstanbul 2000.

² Türkiye tarihine giriş olarak kabul edebileceğimiz "Suguur Beylikleri" dönemi için şu kitabımıza Bk. ÜNAL, *Horasan'dan Anadolu'ya Türkiye Tarihi*, s.34, 47-90.

³ İslâm tarihçisi vakanüvis Taberî (Öl. 923), her bir yılın yıllıklarının sonunda Roma topraklarındaki Müslümanlarca gerçekleştirilen akınların listesini verir. CHEIKH, *Arapların Gözüyle Bizans*, s.11.

⁴ TURAN, *Selçuklular Tarihi*, s.52-53.

1. Çağrı Bey'in Rûm/Anadolu Akını

Selçuk'un torunları, iki kardeş, Davud Çağrı ve Muhammed Tuğrul Beyler, kendilerine bağlı bulunan Selçuklular (*Selçukiyân*) ile birlikte, 10. yüzyılda Mâverâünnehr'deki mücadele dolu ilk yıllarında, amcaları Arslan (İsrail) Yabgu'nun damadı olan,⁵ Buhârâ Hâkimi Mâverâünnehr Karahanlı Devleti Hükümdârı⁶ Ali Tekin'in hücumları karşısında zor ve ümitsiz bir döneme girmişler, değil bölgede faaliyet göstermek, varlık göstermek bile çok tehlikeli bir hal almıştı.⁷

İşte bu buhranlı devrede, Karahanlı Ali Tekin'in Türkistan Sultân ve Melîkleri'nden yardım isteyerek kendileri ile savaşa hazırlandığını haber alan Davud Çağrı ve Muhammed Tuğrul beylerin, şartları müzakere etmek üzere yaptıkları toplantıda Çağrı Bey, kardeşi Tuğrul Bey'e şunu söyledi:

“İşin çıkar yolu, senin bütûn maiyetinle çöllere çekilmende ve benim de Rûm gazâsına gitmeme müsaade buyurmandadır. Sahip olduğu güce rağmen düşmanımızın üzerimize yürümesinin önlenmesi (bizden uzak tutulması) mümkündür”⁸

Çağrı ve Tuğrul beyler, bu suretle kuvvetli düşmanlarının tecavüzünden, bir müddet için kurtulabilecekleri kanaatindedirler. Bu aşamada, iki kardeşin düşündükleri tek nokta, kendilerini geçici bir zaman için, emniyet altına alacak tedbiri bulmaktır. İki kardeş, girişecekleri hareketin ne sonuç doğuracağını, bizzat kendileri de tam olarak kestirememektedirler. Rûm gazâsına giden Çağrı Bey'in bu anda düşündüğü tek husus, tehlikeli bölgeyi bir an önce terkederek, uclarda gazâ yaparak sevap kazanmak ve bölge hakkında keşif yapmaktır. Ganimet, bunun tabîî neticesidir.⁹

⁵ TURAN, *Selçuklular Tarihi*, s.52.

⁶ KÖYMEN *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, I.c./Kuruluş Devri*, s.77, 132, 164.

⁷ GÖKSU, *Selçuklular*, s.39.

⁸ KÖYMEN *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, I.c./Kuruluş Devri*, s.99; AGACANOV, *Oğuzlar*, s.279.

⁹ KÖYMEN *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, I.c./Kuruluş Devri*, s.105.

Diyâr-ı Rûm'a (Anatoli/Anadolu)'ya yapılan bu ilk Selçuklu akınından¹⁰ maksat, ne sadece doğrudan doğruya gazâ yapmak, ne sırf ganimet elde etmek ve ne de Selçukluların tarihî konumlarını ve istiklâllerini kazanarak bağımsız bir devlet kurmak yolundaki emellerini anlamaktan uzak bazı tarihçilerin iddia ettikleri gibi, Konstantinopolis merkezli Roma'ya sığınıp Roma ordusunda hizmet etmek¹¹ değildi. Hakikî sebep, Mâverâünnehr'de Karahanlı ve Gazneli devletlerinin şiddetli takip ve baskıları altında, çok güç şartların yarattığı ümitsizlik içinde hayatlarını sürdürülebilmek ve düşmanlarının tecavüzünden kurtulmak ve çok zor durumda kaldıkları bölgeden uzaklaşarak, kendilerini geçici bir süre için emniyet altına almak ve Mâverâünnehr'de henüz bağımsız olarak yaşama imkânına kavuşamamış olan Selçukluların etrafında toplanan Türkmenlere, ileride yerleşmek ve yurd tutmak üzere müsait iklimler ve beldeler aramak, buralarda kendilerine mukavemet edebilecek kuvvet olup olmadığını anlamak, rastlanacak olan mukavemetin gücünü ve Rûm/Anatoli ülkesinin stratejik noktalarını ve yollarını tesbit etmek¹² ve aynı zamanda gazâ yaparak Türkistan'daki çeşitli Türk boy ve ulusları nezdinde ve İslâm dünyasında mânevî nüfûz ve itibarlarını yükseltmekti.¹³ Çünkü samîmî Müslüman ve dindar insanlar olan ilk Selçuklu Sultânları¹⁴ için, Türkistan, İnan ve Irak gibi ahalisi Müslüman olan bu ülkelerin yerli halkını kırarak, onların köy ve şehirlerine yerleşerek, kalabalık ve çoğu göçebe olan Türkmenleri yurt sahibi yapmak, oldukça sıkıntılı bir işti. İslâm

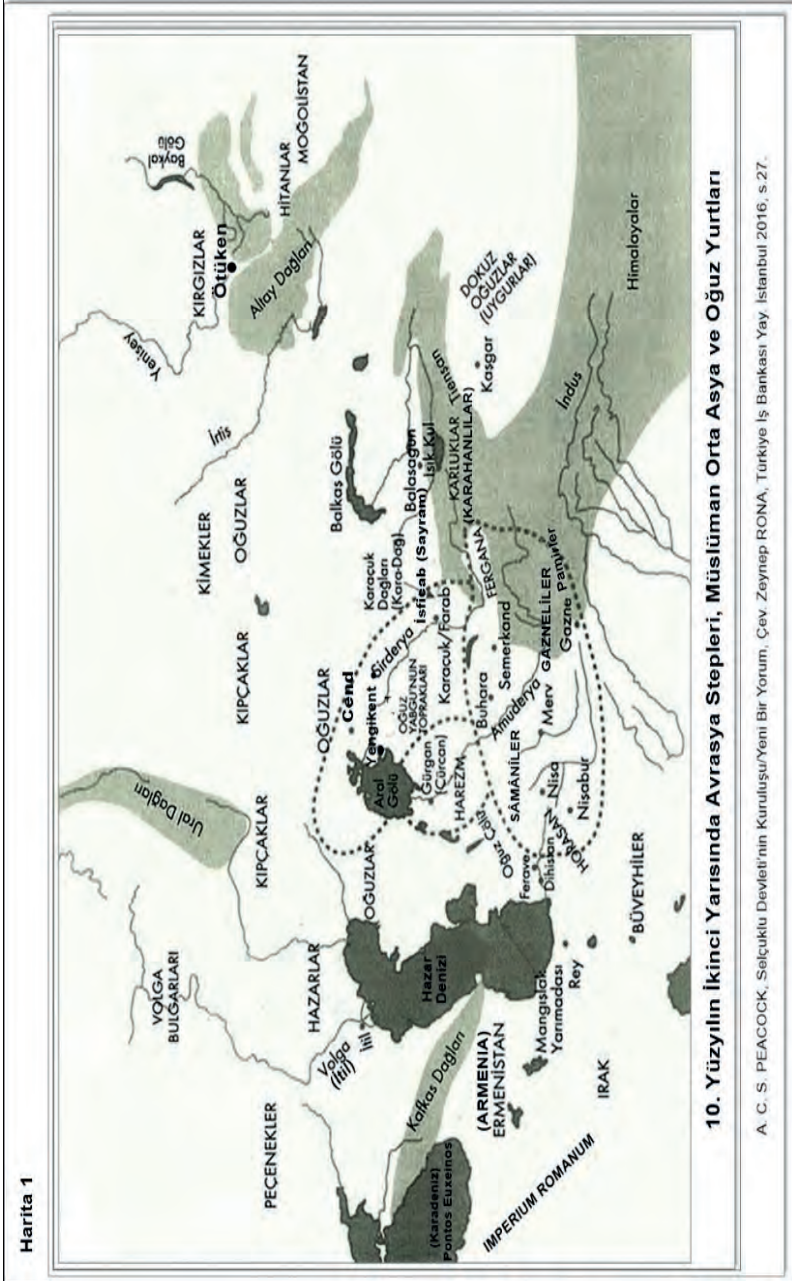
¹⁰ Bu akının gerçekleştiği hakkındaki görüş ve tartışmalar için bk. Ömer Soner, HUN-KAN, "1018 Anadolu (Rûm) Seferini Çağrı Bey Yönetimindeki Oğuzlar mı Gerçekleştirdi?", *Akademi Günlüğü/Toplumsal Araştırmalar Derg. C.I, Sy.3, (Güz 2006), s.77-87; GÖKSU, Selçuklular, s.40-41.*

¹¹ Bu akının tarihî sebeplerini iyice tetkik etmediği anlaşılan Claude CAHEN, çeşitli zamanlarda yabancı ordularda hizmet gören Türkler misâline dayanarak bu akının da Roma'ya sığınıp, orduda hizmet kabul etmek ve sığınacak bir yer aramak amacıyla yapıldığını zannetmiştir. Bk. Claude CAHEN, "La premiere penetration turque Asie Mineure", (Seconde moitie du XI. s) Byzantion XVIII, 1948. s.63-64'ten nkl. KAFESOĞLU, *Doğu Anadolu'ya İlk Selçuklu Akını, s.271.*

¹² Erol, KILINÇ *Devlet ve Millet Üzerine Zihin Sancıları/Büyükliğümüzün Manevî ve Tarihî Temelleri Hakkında, Ötügen Nşr. İstanbul 2016, s.14.*

¹³ KAFESOĞLU, *Doğu Anadolu'ya İlk Selçuklu Akını, s.273; KÖYMEN, Selçuklu Devri Türk Tarihi, s.32.*

¹⁴ BARTHOLD, *Moğol İstilasına Kadar Türkistan, s.326.*

KAYNAKLAR

*Kendi tarih ve kimliğini bilmeyen,
bunun şuurunda olmayan hiçbir kültür gelişemez.*

Lev Nikoloyeviç Gumilëv, Eski Türkler

1) Klâsik Kaynaklar

- ABÛ'L FARAC, Gregory, (BAR HEBRAEUS), *Abû'l Farac Tarihi*, Çev. Ömer Rıza DOĞRUL, (2 C.) TTK Yay., Ankara 1945-1950.
- AHMED BİN MAHMÛD, *Selçuknâme*, Haz. Erdoğan MERÇİL, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2011.
- AKSARAYÎ, Kerîmüddin Mahmûd-i, *Müsâmeretü'l-Ahbâr*, Çev. Mürsel ÖZTÜRK, TTT Yay., Ankara 2000.
- ANONİM, *Anonim Selçuknâme/Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III/Anadolu Selçukluları Gününde Mevlevî Bitikleri/5*, Çev. ve Yay. Feridun Nafiz UZLUK, Ankara 1952.
- ANONİM, *Anonim Selçuknâme/Tarih-i Âl-i Selçuk*, Terc. Ve Notlar Halil İbrahim GÖK- Fahrettin COŞGUNER, Atıf Yay. Ankara 2014.
- ATTALEIATES, *Tarih*, Çev. Bilge UMAR, Arkeoloji ve Sanat Yay. İstanbul 2008.
- EL-BAĞDÂDÎ, El-İmâm Ebu Mansûr Abdülkaahir b.Tahir b.Muhammed (Öl. 429 h./1037 m.), *Mezhepler Arasındaki Farklar/El-Fark Beyne'l-Fırak*, Çev. Ethem Ruhi FİĞLALI, Kalem Yay. İstanbul 1979;
- EL-BELÂZURÎ, Ahmed b. Yahyâ, *Fütûhu'l Büldân/Ülkelerin Fetihleri*, Çev. Mustafa FAYDA, Siyer Yay., İstanbul 2013.
- EL-BONDÂRÎ, *Zubdat Al-Nusra Va Nuhbat Al Usra/İmad ad-Din Al-Kâtib Al-İsfahânî'nin Al-Bondârî tarafından ihtisar edilen "Zubdat Al-Nuşra Va Nuhbat Al Usra" adlı kitabının tercümesi/Irak ve Horasan Selçukluları Tarihi*, M. Th. Houtsma tarafından 1889'da Leiden'de neşredilen metinden Türkçeye Çev. Kıvameddin BURSLAN, TTK Yay., Ankara 1943. (Yeni Bas. TTK Yay., Ankara 1999).
- BRYENNİOS, Nikephoros, *Tarihin Özü/Anadolu'da ve Rumeli'de 1070-1079 Döneminin Tarihi*, Çev. Bilge UMAR, Arkeoloji Sanat Yay., İstanbul 2009.
- EL-CÛZCÂNÎ, Minhâc-ı Sirâc, *Tabakât-ı Nâsırî/Gazneliler, Selçuklular, Atabeglikler ve Hârezmşâhlar*, Terc. ve Notlar, Erkan GÖKSU, TTK Yay. Ankara 2015.
- EL-HÛSEYNÎ, Sadruddîn Ebû'l-Hasan Ali İbn Nâsır İbn Ali, *Ahbâr üd-Devlet is-Selçukiyye*, Pencap Üniversitesi Farsça Profesörü Muhammed İkbâl'in 1933'de Lahor'da neşrettiği metinden Türkçeye Çev. Necati LÛGAL. TTK Yay., Ankara 1943.
- FLAVIUS VEGETIUS RENATUS, *Roma Savaş Sanatı*, Çev. Samet ÖZGÜLER-Kutsi Aybars ÇETİNALP, Kronik Kitap, İstanbul 2019.
- İBNÛ'L-AZİMÎ, Ebû Abdullah bin Muhammed bin Ahmed bin Nizâr, *Azîmî*

- Tarihi/Selçuklular Dönemiyle İlgili Bölümler (H. 430-538 = 1038/39-1143/44)*, Metin, Çeviri, Notlar ve Açıklamalar, Ali SEVİM, TTK Yay., 2.Bas., Ankara 2006.
- İBNÜ'L-ADİM, *Biyografilerle Selçuklular Tarihi/ İbnü'l Adim/Bugyetü't-taleb fi Tarihi Haleb/Seçmeler*, Çev. ve Haz. Ali SEVİM, TTK Yay., 2.Bas., Ankara 1989.
- İBNÜ'L-CEVZÎ, Abdurrahman, *El-Muntazam Fi Târîhi'l-Ümem'de Selçuklular (H.43-485 = 1038-1092)*, Seçme, Tercüme ve Değerlendirme Ali SEVİM, TTK Yay. Ankara 2014.
- İBN HAVKAL, *10. Asırda İslâm Coğrafyası*, Çev. Ramazan ŞEŞEN, Yeditepe Yay. İstanbul 2015.
- İBN'ÜL-EZRAK, *Mervânî Kürtleri Tarihi*, Çev. M. Emin BOZARSLAN, Koral Yay., İstanbul 1990.
- İBN FADLAN, *İbn Fadlan Seyahatnâmesi*, Çev. Ramazan ŞEŞEN, İbn Fadlan Seyahatnâmesi ve Ekleri, Yeditepe Yay. 3.Bas., Mart 2012 adlı ktb. içinde, s.1-47.
- KÂŞGARLI MAHMÛD, *Dîvânu Lugâti't-Türk/Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*, Haz. Ahmet Bican ERCİLASUN-Ziyat AKKOYUNLU, TDK Yay. Ankara 2014.
- KHONIATES, Niketas, *Historia/Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay., Ankara 1995.
- KHONIATES, Niketas, *Historia (1195-1206)*, Niketas Khoniates'in *Historia'sı (1195-1206)*, Çev. Işın DEMİRKENT, Dünya Yay., İstanbul 2004.
- KINNAMOS, Ioannes, *Historia*, Çev. Işın DEMİRKENT, TTK Yay., Ankara 2001.
- KOMNENA, Anna, *Alexiad/Anadolu'da ve Balkan Yarımadası'nda İmparator Alexias Komnenos Dönemi'nin Tarihi/Malazgirt'in Sonrası*, Çev. Bilge UMAR, İnkılâp Ktb., İstanbul 1996.
- LASTİVERTLİ ARİSTAKES, *Ermeni Bir Rahibin Gözünden Selçuklular ve Anadolu'nun Fethi*, Çev. ve Not. İlhan ASLAN, Post Yay. İstanbul 2019.
- MONTESQUIEU, *Romalıların Yücelik ve Çöküşünün Nedenleri Üzerine Düşünceler*, Çev. Berna GÜNEN, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2019.
- MERVEZÎ, Şeref el-Zaman Tahir, *Tabâyi el-Hayavan/Dokuzuncu Bab/Türkler Hakkındadır, İbn Fadlan Seyahatnâmesi ve Ekleri* adlı ktb. içinde, Çev. ve Haz. Ramazan ŞEŞEN, Yeditepe Yay., 3.Bas., İstanbul 2012, s.69-78.
- MESÛDÎ, *Murûc Ez-Zeheb/Altın Bozkırlar*, Çev. Ahsen BATUR, Selenge Yay., 2.Bas. İstanbul 2011.
- MÎRHÂND, Muhammed bin Hâvendşâh bin Mahmûd, *Ravzatu's-Safâ fi*

- Sireti'l-Enbiya ve'l-Mülûk ve'l-Hulefâ/Tabaka-i Selçukiyeye, Terc. ve Not. Erkan GÖKSU, TTK Yay. 2.Bas, Ankara 2018.
- NİŞÂBÜRÎ, Hâce İmâm Zahîru'd-Dîn, *Selçuknâme*, Çev. Ayşe Gül FİDAN, Kopernik Ktb. İstanbul 2018.
- NİZÂMÜ'L-MÜLK, *Siyâset-nâme*, Haz. Mehmet Altay KÖYMEN, TTK Yay. 2. Bas. Ankara 2013,
- PACHYMERES, Georges, *Bizanslı Gözüyle Türkler*, Çev. İlcan Bihter BARLAS, İlgı Yay., İstanbul 2009.
- PROKOPIOS, *Bizans'ın Gizli Tarihi*, Çev. Orhan DURU, Türkiye İş Bankası Yay., 3.Bas, İstanbul 2011.
- PSELLOS, Mikhail, *Kronographia*, Çev. Işın DEMİRKENT, TTK Yay., Ankara 1992.
- RAVENDÎ, Muhammed b. Ali b. Süleyman, *Râhat-üs-Sudûr ve Ayet-üs-Sürûr/ Gönüllerin Rahatı ve Sevinç Alâmeti*, Çev. Ahmet Ateş, (2 c.), TTK Yay., Ankara 1957-1960.
- REŞİDÜ'D-DİN FAZLULLAH, *Cami'üt-Tevarih/Selçuklu Devleti*, Çev. Erkan GÖKSU-H. Hüseyin GÜNEŞ, Selenge Yay., 2.Bas., İstanbul 2011.
- SİBT İBNU'L-CEVZÎ, *Mir'ât'üz-Zamân Fî Târihi'l-Âyân'da Selçuklular/Seçme, Tercüme ve Değerlendirme*, Ali SEVİM, TTK Yay., Ankara 2011.
- SÜMER, Faruk - SEVİM, Ali, *İslâm Kaynaklarına Göre Malazgirt Savaşı/ Metinler ve Çevirileri*, TTK Yay., Ankara 1971.
- URFALI MATEOS, *Urfalı Mateos Vekayi-nâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, Türkçeye Çev. Hrant D. Andreasyan, Notlar. Edouard DULAURER-Mükrimin Halil YINANÇ, TTK Yay., Ankara 1962.
- YB, *Hudûdü'l-Âlem Mine'l-Meşrik İle'l-Magrib*, İngilizceye Çev. V. MINORSKY, Türkçeye Çev. Abdullah DUMAN-Murat AĞARI, Kitabevi Yay. İstanbul 2008.
- YUSUF HAS HÂCİB, *Kutadgu Bilig I*, Metin, Çev. Reşid Rahmeti ARAT, TDK Yayını, 2. Bas., Ankara 1979.
- YUSUF HAS HÂCİB, *Kutadgu Bilig/II/Çeviri*, Çev. Reşid Rahmeti ARAT, TTK Yay. 2.Bas. Ankara 1974.
- YUSUF HAS HÂCİB, (ARAT, Reşid Rahmeti), *Kutadgu Bilig III*, İndeks, Haz. Kemal ERASLAN-Osman F. SERTKAYA-Nuri YÜCE, TKAE, Yay. İstanbul 1979.
- ZONARAS, Ioannes, *Tarihlerin Özeti/(Kitap XVII-XVIII)*, Çev. Bilge UMAR, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 2008.

2) Modern Araştırmalar

- ABEŞİ, Hasan Ata, *Türk Kavimleri Tarihi*, Çev. D. Ahsen BATUR, Selenge Yay. İstanbul 2019.
- AFYONCU, Erhan, “Malazgirt ve Kürtler”, *Bugün Gzt.* 17 Temmuz 2011, ayrıca AFYONCU, Erhan, *Yavuz’un Küpesi*, Yeditepe Yay. 5. Bas. İstanbul 2017 adlı kitap içinde, s.38-40.
- AGACANOV, Sergey Grigoreviç, *Oğuzlar*, Çev. Ekber N. NECEF-Ahmet ANNABERDİYEY, Selenge Yay. 5.Bas. İstanbul 2010.
- AGACANOV, Sergey Grigoreviç, *Selçuklular*, Çev. Ekber N. NECEF-Ahmet ANNABERDİYEY, Ötügen Nşr. İstanbul 2006.
- AGHDAM, Gaye Yavuzcan Anvarian, “*Selçuklu Hanedanının Liderliği Problemi Bağlamında Türkiye Selçuklu Devleti’nin Kuruluşu*”, Erciyes Üniversitesi Türk Dünyası Araştırma Merkezi I. Uluslararası Selçuklu Sempozyumu/ *Selçuklu Siyasi Tarihi/Bildiriler/27-30 Eylül 2010 Kayseri*, TTK Yay. Ankara 2014, s.223-234.
- AKAD, Mehmet Tanju, *Strateji Üzerine*, Kastaş Yay. İstanbul 2003.
- AKAD, Mehmet Tanju *Savaş Tarihinin Dönüm Noktaları*, Kastaş Yay. İstanbul 2005.
- AKAD, Mehmet Tanju, *Bir Savaş Nasıl Kaybedilir?/Selçuklu, Osmanlı Tarihinde Askerî Hatalar*, Kitap Yay., 4.Bas., İstanbul 2012.
- AKAD, Mehmet Tanju, *Askerî Tarihte Stratejik Düşünce*, Türkiye İş Bankası Yay. 2. Bas. İstanbul 2014.
- AKMAN, Beyazıt, *Kayıp Tarihin İzinde/Fatih’ten Shakespeare’e Doğu-Batı*, Kopernik Ktb. İstanbul 2017
- AKTAY, Yasin, *Türk Dininin Sosyolojik İmkânı*, İletişim Yay. İstanbul 1999.
- AKTÜRE, Sevgi, *İÖ 6. Yüzyıldan 14. Yüzyıl Sonuna Kadar Büyük İmparatorluklar Döneminde Anadolu Kentleri/Tarih İçinde Anadolu Kenti III*, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 2018.
- AKYOL, Edip, *Seyfûddevlle ve Bizans’la Mücadele*, Çizgi Ktb. İstanbul 2017.
- AKYOL, Mustafa, *Kürt Sorununu Yeniden Düşünmek/Yanlıç Giden Neydi? Bundan Sonra Nereye?* Doğan Ktb. 4.Bas. İstanbul 2006.
- ALAGÖZ, Cemal Arif, “*Türkiye Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler*”, *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, (11-13 Eylül 1984)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 1984, s.11-23.
- ALİCAN, Mustafa, *Bir Ortaçağ Şehri Olarak Meyyâfârikîn (Silvan)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Ün. Sosyal Bilimler Ens., İzmir 2012.
- ALİCAN, Mustafa, “*Selçuklu-Mervânî İlişkileri*”, *Turkish Studies - International*

- Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/11, (Fall 2013), s.1-15.*
- ALİCAN, Mustafa, *Kıyametin İlk Günü/Malazgirt 1071*, Yakın Plân Yay., İstanbul 2013.
- ALİCAN, Mustafa, “Selçuklu-Mervânî İlişkilerinin Siyasal Çerçevesi Üzerine Notlar”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu, Ankara 9-10 Ocak 2014, Sempozyuma Sunulan Bildiriler, c.1*, TTK Yay. Ankara 2014, s.90-100.
- ALİCAN, Mustafa, *Malazgirt Savaşı/Bin Yıllık Miras*, (Haz. Mustafa ALİCAN), Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.19-55.
- ALİCAN, Mustafa, Sultan Alparslan’ın Malazgirt Hutbesi/Bin Yıllık Miras, (Haz. Mustafa ALİCAN), Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.143-153.
- ALİCAN, Mustafa, İslâm Tarihinin Dönüm Noktası *Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras*, (Haz. Mustafa ALİCAN), Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.249-263.
- ALİCAN, Mustafa (Haz.), *Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras*, Kronik Ktb. İstanbul 2018.
- ALİCAN, Mustafa, *Selçuklu’nun Öncü Veziri Amîdülmülk Küндürî*, Erdem Yay. İstanbul 2018.
- ALYANAK, Naime, *Selçuklu Devri Savaşlarında Strateji ve Taktik*, Gazi Ün. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- APAK, Adem, “Emevîler Döneminde Anadolu’da Arap-Bizans Mücadelesi”, *Uludağ Ün. İlahiyat Fak. Derg. C.18, Sy.2, (2009), s.95-122.*
- ARIK, Remzi Oğuz, *Coğrafyadan Vatana*, Hareket Yay. 2.Bas. İstanbul 1967.
- ARMAĞAN, Mustafa, “Malazgirt’te Alparslan’ın Ordusunda Kürtler Ne Arıyordu?”, *Zaman Gzt. 30 Ağustos 2009.*
- ATANIYAZOV, Soltanja, *Şecere/Türkmen’in Soyağacı*, Çev. Seyitnazar AMAZAROV-Nergis BİRAY, Ötüken Nşr. İstanbul 2010.
- ATÇEKEN, Zeki-BEDİRHAN, Yaşar, *Malazgirt’ten Anavatana Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi*, Eğitim Ktb. Konya 2004.
- ATEŞ, Ahmet, *Türkmen Anarşizmi*, Öteki Yay. İstanbul 2016.
- ATSIZ, Çiftçioğlu Nihal (Haz.), *Osmanlı Tarihleri/Osmanlı Tarihlerinin Anakaynakları Olan Eserlerin, Mütehassıslar Tarafından Hazırlanan Metin, Tercüme veya Sadeleştirilmiş Şekilleri Külliyyatı*, Türkiye Yay., İstanbul 1949.
- ATSIZ, Nihal, *Türk Tarihinde Meseleler*, Ötüken Nşr. 6.Basım, İstanbul 2011.
- AVCI, Casim, *İslâm Bizans İlişkileri*, Klâsik Yay. İstanbul 2003.
- AVCI, Casim “*Malazgirt Savaşı Öncesi Doğu Roma İmparatorluğu*”, *Alparslan ve Malazgirt*, Haz. Erdoğan MERÇİL, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yay. İstanbul 2014 isimli kitap içinde, s.17-32.

- AVCIOĞLU, Doğan, *Türklerin Tarihi*, Birinci Kitap, Tekin Yay. 2.Bas. İstanbul 1978.
- AYDIN, Erhan, *Eski Türk Yer Adları*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2016.
- AYDIN, Erhan, *OrhonYazıtları, (Köl Tegin, Bilge Kağan, Tonyuyuk, Ongi, Kuli Çor)*, Bilge Kültür Sanat Yay. 2.Bas. İstanbul 2018.
- AYDIN, Erhan, *Taşa Kazınan Tarih/Türklerin İlk Yazılı Belgeleri*, Kronik Ktb. İstanbul 2018.
- AYDIN, Erhan, *Sibirya'da Türk İzleri/Yenisey Yazıtları*, Kronik Ktb. İstanbul 2019.
- AYDIN, Erhan, *Türklerin Bilge Atası Tonyukuk*, Kronik Ktb. İstanbul 2019.
- AYAN, Ergin, "İslâm Kaynaklarına Göre Oğuzların Tarih Sahnesine Çıkışları", Doç. Dr. Mahmut Pehlivan Armağanı, Sakarya 2000, s.200-220.
- AYAN, Ergin, "Büyük Selçuklu Devleti'nin Temelleri Atılırken Siyasî Meşruiyet Süreci", *Ordu Ün. (ODÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Derg.* c.3 Sy.5 (Haziran 2012), s.17-37.
- AYAN, Ergin, "Tuğrul Bey Dönemi Selçuklu-Bizans Ekseninde Ermeniler", *Yeni Türkiye*, Sy. 60, (2014).
- AYAN, Ergin, "Selçukluların Şâhmelik İle Macerası ve Hârezm'i Fethi", *Marmara Türkiyat Araştırmaları Derg.* C.1, Sy.2, (Sonbahar 2014), s.13-18.
- AYAN, Ergin, "Tuğrul Bey Döneminde Oğuzların İran Coğrafyasında Yayılımları", *5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Ed. Tufan GÜNDÜZ- Mikail CENGİZ, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Yay. Ankara 2015, s.161-178.
- AYÖNÜ, Yusuf, *Selçuklular ve Bizans*, TTK Yay. Ankara 2014.
- AYÖNÜ, Yusuf, "Bizans Ordusunda Ücretli Türk Askerler/XI-XII yüzyıllar", *Selçuk Ün. Türkiyat Araştırmaları Derg.*, Sy.25 (Bahar 2009), s.53-69.
- BADEMÇİ, Ali, *İran'da Türklerin Bin Yılı/Siyasî ve Sosyal Tarih*, Yeditepe Yay. İstanbul 2018.
- BAHADIR, Gürhan, "Dokuzuncu ve Onuncu Yüzyıllarda Bizans-Abbâsî Sınırı", *AÜDTCF Tarih Araştırmaları Derg.*, C.28, Sy.46 (2009) s.163-178.
- BANARLI, Nihad Sami, "Yeni Türk Tekevvinünde Malazgird Başlangıcı", *Kubbealtı Akademi Mec.*, Yıl 1, Sy.3, s.33-48; ayrıca Nihad Sami BANARLI, *Şiir ve Edebiyat Sohbetleri/2*, Kubbealtı Nşr., İstanbul 1982 isimli kitap içinde, s.158-166.
- BANARLI, Nihad Sami, *Yahya Kemal'in Hâtıraları*, İFCYKE Yay. İstanbul 1960.
- BANG, W.-ARAT, G. Reşit Rahmeti, *Oğuz Kağan Destânı*, MEB Yay., İstanbul 1970.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler/ I, İstîlâ Devirlerinin Kolonizatör Türk

- Dervişleri ve Zaviyeler*", *Vakıflar Derg.*, Sy.II, Ankara 1942, s.279-396. Kitap halinde yeni Bas. *Kolonizatör Türk Dervişleri*, Hamle Yay. bty.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Teşekkülü Meselesi", *AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Derg.*, C.I, Sy.2, Ankara 1944, s.343-356.
- BARKAN, Ömer Lütfi, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Türkiyat Mec.*, C.X, (1951-53), s.1-26.
- BARKER, Ernest, *I. Justinianos'tan Son Palailogos'a Kadar Bizans Toplumsal ve Siyasal Düşünüşü*, Çev. Mete TUNÇAY, Dost Ktb. İstanbul 1982.
- BARTHOLD, Vasiliy Vladimiroviç (Wilhelm), *Moğol İstilâsına Kadar Türkistan*, Haz. Hakkı Dursun YILDIZ, TTK Yayını, Ankara 1990.
- BARTHOLD, Vasiliy Vladimiroviç (Wilhelm), *Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler*, Türkçeye Çev. Ragıp Hulusi ÖZDEN, Sad. Yay. Hz. Kâzım Yaşar KOPRAMAN-Afşar İsmail AKA, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1975.
- BARTHOLD, Wilhelm, (Vasiliy Vladimiroviç), *İslam Medeniyeti Tarihi*, Başlangıç İzah ve Düzeltmelerle birlikte Çev. M. Fuad KÖPRÜLÜ, Akçağ Yay., İstanbul 2004.
- BARTHOLD, Wilhelm, (Vasiliy Vladimiroviç), *Müslüman Kültürü*, Çev. M. Fâtiş KARAKAYA, Ayrıntı Yay. İstanbul 2013.
- BARTHOLD, Wilhelm, (Vasiliy Vladimiroviç), *İlk Müslüman Türkler*, Çev. M. A. YALMAN-T. ANDAÇ-N. UĞURLU, Örgün Yay., İstanbul 2008.
- BARTHOLD, Wilhelm, (Vasiliy Vladimiroviç), *Tarihte Türk Dünyası*, Çev. M. A. YALMAN-T. ANDAÇ-N. UĞURLU, Örgün Yay., İstanbul 2008.
- BASIK, Celâlettin, *Hiç Bizans Olmadı/Romulus'tan Fatih'e Roma Devleti C.1*, Türkmen Ktb. İstanbul 2013.
- BASIK, Celâlettin, *Hiç Bizans Olmadı/Romulus'tan Fatih'e Roma Devleti C.2*, Türkmen Ktb. İstanbul 2015.
- BASIK, Celâlettin, *Yıkıldıktan Sonra Adı Değiştirilen Devlet/Roma İmparatorluğu (İ.Ö. 753-İ.S. 1453)*, Türkmen Ktb. İstanbul 2019.
- BASIK, Celâlettin, "Bizans İllüzyonu", BİLGE, Reha Haz. *Türkler ve Bizans/ Yoksa Doğu Roma mı?* isimli kitap içinde, s.27-49.
- BASKICI, M. Murat, *Bizans Döneminde Anadolu/İktisadi ve Sosyal Yapı (900-1261)*, Phoenix Yay. Ankara 2009.
- BAŞER, Sait, *Yahya Kemal'de Türk Müslümanlığı/Yahya Kemal'e Göre Türk Kimliği ve Görüşlerinin Kamu Oyundaki Yansımaları*, Seyran Ktb. İstanbul 1998.
- BAŞTAV, Şerif, "Eski Türklerde Harp Taktiği", *Türk Kültürü*, Sy.22, (Ağustos 1964), s.39-48. Ayrıca Şerif BAŞTAV, *Makaleler*, 3, (Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Emine ERDOĞAN), Berikan Yay. Ankara 2005 içinde, s.179-193.

- BAŞTAV, Şerif, “Alparslan ve Romen Diyojen”, *Türk Kültürü*, Sy.34, Ağustos 1965), s.70-79. Ayrıca Şerif BAŞTAV, *Makaleler*, 3, (Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Emine ERDOĞAN), Berikan Yay. Ankara 2005 içinde, s.255-270.
- BAŞTAV, Şerif, “Malazgirt Savaşı ve Romen Diyojen”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sy.43, (Ağustos 2000) s.27-36. Ayrıca Şerif BAŞTAV, *Makaleler*, 1, (Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Emine ERDOĞAN), Berikan Yay. Ankara 2005 içinde, s.333-361.
- BATUR, D. Ahsen, *Kürdoloji Yalanları*, Selenge Yay. İstanbul 2011.
- BATUR, D. Ahsen, *1200 Yıllık Sürgün/“Türk” Sözüünün Hazin Serüveni*, Selenge Yay. 2.Bas., İstanbul 2013, s.61.
- BAYOĞLU, Cahandar, “Oğuzlar ve Türk Kimliği”, 5. *Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Ed. Tufan GÜNDÜZ- Mikail CENGİZ, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Yay. Ankara 2015, s.141-150.
- BAYKARA, Tuncer, “Anadolu Yer Adlarının Orta Asya’daki Benzerleri Üzerine Bir Kaynak”, *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s. 265-273.
- BAYKARA, Tuncer, *Tarih Araştırma ve Yazma Metodu*, IQ Kültür Sanat Yay. 2.Bas., İstanbul 2010.
- BAYKARA, Tuncer, *Türk Adının Anlamı*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2017.
- BAYKUZU, Tilla Deniz, *Son Bilgiler Işığında Kürşad İsyanı*, Kömen Yay. Konya 2016.
- BEDİRHAN, Yaşar, *Selçuklular ve Kafkasya*, Nobel Yay. 3.Bas. Ktb., Ankara 2015.
- BERKTAY, Halil (Haz.), Çev. Özden ARIKAN “Vizörden Bizans: Haritalarla Düşünmek”, *Cogito*, Sy. 17, (1999), s.68-111.
- BİÇE, Hayati, *Kafkasya’dan Anadolu’ya Göçler*, TDV Yay. Ankara 1991.
- BİÇER, Bekir, “Selçuklular ve Kürtler”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Ankara 9-10 Ocak 2014, *Sempozyuma Sunulan Bildiriler*, c.1, TTK Yay. Ankara 2014, s.25-57.
- BİLGE, Reha Haz.*Türkler/Uzun Bir Serüvenden Kısa Notlar*, Arvana Yay. İstanbul 2014.
- BİLGE, Reha Haz.*Türkler ve Bizans/Yoksa Doğu Roma mı?*, Arvana Yay. İstanbul 2017.
- BİLGE, Reha. “*Türkler: Dil, Siyaset ve Coğrafya*”, BİLGE, Reha Haz.*Türkler/ Uzun Bir Serüvenden Kısa Notlar*, Arvana Yay. İstanbul 2014, s.11-42.
- BİLGE, Reha, “*Türkler ve Bizans Kitabına Giriş Niyetine/Türkler ve Rûm Diyarı*”,

- BİLGE, Reha Haz. *Türkler ve Bizans/Yoksa Doğu Roma mı?*, Arvana Yay. İstanbul 2017 isimli kitap içinde, s.7-26.
- BİLGİÇ, Emine, “M.S. III. Yüzyıl Roma-Sasani İhtilaflarına İlişkin Bir Değerlendirme: Pers Kralı I. Şapur’un Roma İmparatoru Valerianus’u Esir Alması”, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi/Mediterranean Journal of Humanities*, c.II, Sy.2, (Aralık 2012), s.25-34.
- BODMER, Jean Pierre, “Selçuklular Anadolu’da”, Çev. Ali Osman ÖZTÜRK, *Cogito*, Sy.29, (Güz 2001), s.33-47.
- BOZALIOĞLU, Tuğçe Müge SAKARYA, “De Re Militari’ye Göre X. Yüzyılda Bizans Sefer Organizasyonları Hakkında Bazı Notlar”, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl. 7, Sy. XVIII, (Haziran 2014), s.223-233.
- BOZKAYA, Kemal, *Bizans Tarih Yazıcılığı (Başlangıçtan XI.Yüzyıla Kadar)*, Trakya Ün. Sosyal Bilimler Ens. Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2017.
- BOZKURT, İsmail, *Anadolu Türkmen Aşiretleri/Avşar ve Diğer Türkmen Aşiretlerinin Yaşayışı ve Kültürleri*, Ötügen Nşr. İstanbul 2014.
- CAHEN, Claude, *Osmanlılardan Önce Anadolu’da Türkler*, Çev. Yıldız MORAN, E Yay., İstanbul 1979.
- CAHEN, Claude, *Türklerin Anadolu’ya İlk Girişi/XI. Yüzyılın İkinci Yarısı*, Çev. Yaşar YÜCEL-Bahaeddin YEDİYILDIZ, TTK Yay., Ankara 1988.
- CAHEN, Claude, *Türkler Nasıl Müslüman Oldular*, Çev. T. ANDAÇ-N. ANDAÇ, Örgün Yay., 2.Bas., İstanbul 2008.
- CAHEN, Claude, *İslâmiyet/Doğuşundan Osmanlı Devletinin Kuruluşuna Kadar*, Çev. Esat Nermi ERENDOR, Bilgi Yay. Ankara 1990.
- CAMERON, Averil, *Bizanslılar*, Çev. Özkan AKPINAR, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2016.
- CAN, Cahit, “Zerdüşçülük, Zerdüş ve Hukuk ‘Avesta’”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fak. Derg.* C.XXV, (1968) Sy.1-2, s.273-288.
- CHEIKH, Nadia Maria El, *Arapların Gözüyle Bizans*, Çev. Mehmet MORALI, Alfa Yay. İstanbul 2012.
- CHEYNET, Jean Claude, *Bizans Dünyası, c. 2/Bizans İmparatorluğu (641-1204)*, Çev. Aslı BİLGE, Ayrıntı Yay. İstanbul 2008.
- CHRYSOSTOMIDES, Julian, “11. Yüzyıldan 15. Yüzyıla Kadar Bizans İmparatorluğu”, Kate FLEET (Ed.), *Türkiye Tarihi/Bizans’tan Türkiye’ye/1071-1453*, C.1, Çev. Ali ÖZDAMAR, Kitap Yay., İstanbul 2012, s.27-78.
- CLAUSEWITZ, Carl Von, *Savaş Üzerine*, Çev. Selma KOÇAK, Doruk Yay. İstanbul 2011.
- CÖHCE, Salim, “Selçuklu Hâkimiyetinin Tesisinden Önce Diyarbakır Yöresindeki Türkmen Faaliyetleri”, *1. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır*

- Sempozyumu/20-22 Mayıs 2004/Bildiriler*, Ed. Kenan Ziya TAG/Ahmet KANKAL, Diyarbakır 2004, s.125-136.
- ÇZEGLEDY, Karoly, *Turan Kavimlerinin Göçü*, Çev. Günay KARAAĞAÇ, Turan Kültür Vakfı Yay., İstanbul 1999.
- ÇAĞATAY, Neşet-ÇUBUKÇU, İbrahim Agâh, *İslâm Mezhepleri Tarihi I*, AÜ İlahiyat Fak. Yay. Ankara 1965.
- ÇALIK, Mustafa, *Millî Kimlik, Milliyet, Milliyetçilik*, Cedit Nşr. Ankara 2016.
- ÇAYCI, Ahmet, *Selçuklularda Egemenlik Sembolleri*, İz Yay. İstanbul 2008.
- ÇATALOLUK, Osman, *Türk'ün Genetik Tarihi*, Togan Yay. İstanbul 2012.
- ÇAY, M. Abdülhalûk, *Anadolu'nun Türkleşmesinde Dönüm Noktası/Sultan II. Kılıç Arslan ve Karamukbeli (Myriokefalos) Zaferi (17 Eylül 1176)*, Orkun Yay., İstanbul 1984.
- ÇELİK, Aydın-YILDIRIM, Taner, "İlk İslam Fetihlerinden Beylikler Dönemine Harput", *Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi, Elazığ 23-25 Mayıs 2013*, s.545-560.
- ÇETİN, Kenan, *Selçuklu Medeniyeti Tarihi*, Yitik Hazine Yay., İzmir 2011.
- ÇETİN, Nurullah "Yahya Kemal'de Tarih Felsefesi", *Bir Medeniyeti Yorumlamak – Ölümünün 50. Yılında Yahya Kemal Beyatlı Sempozyumu (03-07 Kasım 2008)*, Yay. Haz. Kâzım YETİŞ, İstanbul Yahya Kemal Ens. Mec. V, C.1, İFCYKE Yay. İstanbul 2008, s.46-51.
- ÇETİN, Seyfettin, *Yâkût el-Hamevî'nin Mü'cemü'-Büldân'ında Kürtler*, Nûbihar Yay. İstanbul 2014.
- ÇEVİK, Adnan, *XI-XIII. Yüzyıllarda Diyârbekir Bölgesi Tarihi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2002.
- ÇEVİK, Adnan, "Selçuklu Fütuhâtı Ardından Diyarbakır ve Yöresinde Kurulan Türkmen Beylikleri", *1.Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu/20-22 Mayıs 2004/Bildiriler*, Ed. Kenan Ziya TAG/Ahmet KANKAL, Diyarbakır 2004.
- ÇEVİK, Adnan, "Ortaçağ İslâm Coğrafyacılarına Göre el-Cezire ve idarî Taksimatı", *Osmanlı Araştırmaları, XXXIII, Prof. Dr. Muammer Kemal Özerğın Hatıra Sayısı, I*, İstanbul 2009, s.35-64.
- ÇİL, Halit, *Tarih Bilinci/Bilim-Felsefe-Yöntem*, Önsöz Yay. İstanbul 2019.
- DABAĞYAN, Levon Panos, *Türk Cihan Hâkimiyetine Açılan Yol/Malazgirt Meydan Muharebesi (26 Ağustos 1071)*, Karadağ Yay., İstanbul 2006.
- DAFTARY, Farhad, *İsmaililer/Tarihleri ve Öğretileri*, Çev. Ahmet FETHİ, Alfa Yay. İstanbul 2017.
- DALKIRAN, Sayın, *İbn-i Kemal ve Düşünce Tarihimiz*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yay., İstanbul 1997.

- DAWSON, Timoty, *Bizans Piyadesi/Doğu Roma İmparatorluğu/900-1204*, Çev. Gürkan ERGİN, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2011.
- DECKER, Michael J. *Bizans Savaş Sanatı*, A. Tunçer BÜYÜKONAT, Doruk Yay. Byy. 2016.
- DELİBALTA, Yavuz, *Selçuklularda İstihbarat*, Yeditepe Yay. İstanbul 2018.
- DEMİR, Ahmet, *İslâm'ın Anadolu'ya Gelişi/Doğu ve Güneydoğu İlleri*, Kent Yay. 2.Bas., İstanbul 2008.
- DEMİR, Mustafa, *Büyük Selçuklular Tarihi*, Sakarya Yay. 2.Bas., Sakarya 2011.
- DEMİRCAN, Adnan, *İslâm Tarihinin İlk Döneminde Arap-Mevâlî İlişkisi*, Beyan Yay. İstanbul 1996.
- DEMİRGİL, Demir, "X. ve XI. Yüzyıllarda Bizans İmparatorluğunun İktisadî Düzeni", *Belgelerle Türk Tarihi Derg.*, Sy.47, (Ağustos 1971), s.47-50.
- DEMİRKENT, Işın, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi/1098'den 1118'e Kadar*, (Doktora Tezi), İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1974.
- DENNIS, George T., *Strategikon/Bizans Kültüründe Strateji Sanatı*, Çev. Volkan ATMACA, Kırmızı Kedi Yay., İstanbul 2011.
- DEVLET, Nadir, "İslâmiyet'i Resmen Kabul Eden İlk Türk Devleti: İdil-Bulgar", *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, c.IX, İstanbul 1992, s.314-316.
- DIEHL, Charles, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, Çev. A. Gökçe BOZKURT, İlgî Kültür Sanat Yay., 2.Bas., İstanbul 2010.
- DIETRICH, Richard C. (Haz.), *Digenes Akrites/Günümüze Ulaşan Tek Bizans Destanı*, Metni Düzelten Zafer ÇELER, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 2009.
- DİKİCİ, Radi, *Dört İstanbul/Byzantium, Antonina, Konstantinople ve Stanbul*, Remzi Ktb. 2.Bas., İstanbul 2014.
- DİRİMTEKİN, Feridun, *Malazgirt Meydan Muharebesi*, Ahmet Halit Ktb. Yay. İstanbul 1943.
- DİRİMTEKİN, Feridun, "Selçukluların Anadolu'da Yerleşmelerini ve Gelişmelerini Sağlayan İki Zafer", *Malazgirt Armağanı*, TTK Yay., Ankara 1972, s.231-258.
- DJUVARA, T. G.-ŞEKİP, Emîr, *Türkiye'yi Parçalama Tasarıları 100 Plân-Haçlı Taassubu/Türkiye Düşmanlığı*, Çev. Yakup ÜSTÜN, Ankara [1978].
- DİVİTÇİOĞLU, Sencer, *Oğuz'dan Selçuklu'ya*, Alfa Yay. İstanbul 2015.
- DOKTOR FRİÇ, *Kürdler/Tarihi ve İçtimai Tedkikat*, Berlin Şark Akademisi Tarafından Neşredilmiştir, Çev. Tuba AKEKMEKÇİ, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul Ekim 2014.
- DOKUR, İbrahim Doğukan, *Bozkır Orduları/Savaş ve Kuşatma Stratejileri*, Karakum Yay. İstanbul 2018.

- DONUK, Abdülkadir, *Eski Türk Devletlerinde İdarî-Askerî Unvan ve Terimler*, TDAV Yay. İstanbul 1988.
- DURALI, Şaban Teoman, *Omurgasızlaştırılmış Türklük*, Dergâh Yay. 5. Bas. İstanbul 2016.
- DURALI, Şaban Teoman, “Devletebedmüddet Bilinci: Kutadgubilig Devletebedmüddet Ülküsü: Kızılelma/Türklüğün Seyyar-Asker-Devletliliği (Ordu)”, *Kutadgu Bilig Üzerine Felsefi Araştırmalar*”, Haz. Ayyhan BIÇAK, Dergâh Yay. İstanbul 2019.
- DÜLGER, Elif, “Oruç Bey’in Tevârih-i Âl-i Osmân Adlı Eserine Göre Türklerde Yer Adı verme Geleneği”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3*, Summer 2012, p. 1067-1074.
- EBÛ ZEHRÂ, Muhammed, *İslâm’da İtikadî, Siyasî ve Fikhî Mezhepler Tarihi*, Çev. Sıbğatullah KAYA, Çelik Yay. 2.Bas. İstanbul 2018.
- ECER, Vehbi, *İslâm Tarihi Dersleri/Metod-Kaynak-İlk Devir*, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri 1991
- EFE, Ahmet, *Malazgirt’ten Söğüt’e Anadolu Selçuklu Sultanları*, Nar Yay. İstanbul 2018.
- EKE, Başak Burcu, *Meraklısına Selçuklu/Kılıç Gibi Bir Boy*, Tün. Ktb. Aralık 2019.
- EMECAN, Feridun (Ed.), *Eskiçağ’dan Modern Çağ’a Ordular/Oluşum-Teşkilat-İşlev*, Kitabevi Yay. İstanbul 2008.
- ERCİLÂSUN, Ahmet Bican, “Oğuz Adının Etimolojisi”, *Oğuzlar/Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri*, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Ed. Tufan GÜNDÜZ-Mikail CENGİZ, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Yay. Ankara 2015, s.15-20.
- ERCİLÂSUN, Ahmet Bican, *Nehir Destan Oğuzname (Oğuz Bitig)*, Dergâh Yay. İstanbul 2019.
- ERDEMİR, Hatice Palaz, “Yabancı Yazarlara Göre Türklerde Savaş ve Taktik”, *Türkler*, III, Yeni Türkiye Yay. Ankara 2002.
- EREN, Hasan, “Türklerin Ana Yurdu Sorunu”, *Türk Dili Derg.*, TDK Yay., Sy.600, Aralık 2001, s.665-687.
- ERGİN, Muharrem, *Orhun Abideleri*, Elden geçirip yeniden düzenleyen Osman Fikri SERTKAYA, Boğaziçi Yay., 43.Bas., İstanbul 2010.
- ERİNÇ, Sırrı, “Güneydoğu Avrupa’da Türkçe Ekzonimler”, *İÜ Deniz Bilimleri ve Coğrafya Ens. Bülteni*, Sy.6, (1989), s.9-13.
- ERÖZ, Mehmet, *Hıristiyanlaşan Türkler*, TKAE Yay., Ankara 1983.
- ERÖZ, Mehmet, “Sosyolojik Yönden Türk Yer Adları”, *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s.43-53.

- ERSAN, Mehmet, *Selçuklular Zamanında Anadolu'da Ermeniler*, TTK Yay. 2. Bas. Ankara 2019.
- ERSAN, Mehmet-ALİCAN, Mustafa, *Sorularla Selçuklular Tarihi/1, Selçuklulari Yeniden Keşfetmek/Büyük Selçuklular*, Timaş Yay. İstanbul 2012.
- ERSAN, Mehmet-ALİCAN, Mustafa, *Sorularla Selçuklular Tarihi/2, Osmanlı'dan Önce Onlar Vardı/ Türkiye Selçuklulari*, Timaş Yay. İstanbul 2013.
- ERZEN, Afif, "İstanbul Şehrinin Kuruluşu ve İsimleri", *TTK Belleten*, c.XVIII, Sy.70, Ankara 1954, s.131-154.
- ESKİKURT, Adnan-CEYLAN, Mehmet Akif, "Malazgirt Savaşı'nın Mevkii ve Cereyanı Üzerine", *Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras*, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Ktb. Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.57-74. +
- EYİCE, Semavi, *Malazgirt Savaşını Kaybeden IV. Romanos Diogenes (1068-1071)*, TTK Yay., Ankara 1971.
- EYİCE, Semavi, "Tarih İçinde İstanbul ve Şehrın Gelişmesi", *Atatürk Konferansları VII*, 1975, TTK Yay. Ankara 1980, s.89-182.
- EYİCE, Semavi, *Yabancıların Gözüyle Bizans İstanbul'u*, Yeditepe Yay. İstanbul 2017.
- FINDLEY, Carter V. *Dünya Tarihinde Türkler*, Çev. Ayşen ANADOL, Timaş Yay. 3.Bas, İstanbul 2012.
- FREEDMAN, Lawrence, *Strateji/Bir Tarih*, Çev. Belkis Çorakçı DİŞBUDAK-Taciser BELGE, Alfa Yay. 3. Bas. İstanbul 2017.
- FREELY, John, *At Üstünde Fırtına/Anadolu Selçuklulari*, Çev. Neşenur DOMANIÇ, Doğan Ktb. Yay., İstanbul 2012.
- FRYE, Richard Nelson-SAYILI, Aydın, "Selçuklulardan Evvel Ortaşark'ta Türkler", *TTK Belleten*, c.X, Sy.37 (Ocak 1946), s.97-131.
- GEİSS, Paul Georg, "Türkmen Kabileciliği", Çev. Resul Kürşat ŞAHSİ, *Türkmenler Üzerine Makaleler*, Selenge Yay. İstanbul 2019.
- GENEL KURMAY ASKERİ TARİH VE STRATEJİK ETÜD BAŞKANLIĞI, *Selçuklular Döneminde Anadolu'ya Yapılan Akınlar*, Kültür Bak. Yay., Ankara 1981.
- GIBBON, Edward, *Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi*, 1.C, Çev. Asım BALTACIGİL, Bilim/Felsefe/Sanat Yay. Tarih Dizisi, Bty Byy.
- GIBBON, Edward, *Bizans I/Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi IV*, Çev. Asım BALTACIGİL, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 1994.
- GIBBON, Edward, *Bizans II, Bizans I/Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi V*, Çev. Asım BALTACIGİL, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul 1994.
- GOLDEN, Peter B., *Türk Halkları Tarihine Giriş/Ortaçağ ve Erken*

- Yeniçağ'da Avrasya ve Ortadoğu'da Etnik Yapı ve Devlet Oluşumu, Çev. Osman KARATAY, Ötüken Nşr. 3.Bas., İstanbul 2012.
- GOFF, Jacques Le, *Tarihi Dönemlere Ayırmak Şart mı?*, Çev. Ali BERKTAY, Türkiye İş Bankası Ya İş Bankası Yay. İstanbul 2016.
- GÖKA, Erol, *Türklerin Psikolojisi/Tarihin Ruhumuzda Bıraktığı İzler*, Timaş Yay. İstanbul 2008.
- GÖKA, Erol, *Türklerde Liderlik ve Fanatizm*, Timaş Yay. İstanbul 2009.
- GÖKA, Erol, *Türk'ün Göçebe Ruhu*, Timaş Yay. İstanbul 2010.
- GÖKSU, Erkan, *Türk Kültüründe Silah*, Ötüken Neşr. 2.Bas. İstanbul 2015.
- GÖKSU, Erkan, *Selçuklu'nun Mirası/Gulâm ve İktâ/Kölelik mi, Efendilik mi?*, Kronik Yay. İstanbul 2017.
- GÖKSU, Erkan, *Okla Yükselen Millet/Türklerde Ok ve Okçuluk*, Okçular Vakfı Yay. Genişletilmiş 2. Bas. İstanbul 2018.
- GÖKSU, Erkan, *Kutadgu Bilig'e Göre Türk Savaş Sanatı*, Kronik Yay. İstanbul 2018.
- GÖKSU, Erkan, *Bilge Vezir Nizamülmülk*, Erdem Yay. İstanbul 2018.
- GÖKSU, Erkan, *Selçuklular/Muhteşem Çağın Mütevazı Çocukları*, Kronik Ktb. İstanbul 2019.
- GÖKSU, Erkan, "Târîh-i Güzide'ye Göre Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu ve Tuğrul Beg Dönemi", *History Studies/International Journal of History*, vol.3, (1 2011), s.289-300
- GREGORY, Timothy E. *Bizans Tarihi*, Çev. Esra ERMERT, Yapı Kredi Yay. 4. Bas. İstanbul 2018.
- GUMİLEV, Lev Nikolayeviç, *Eski Türkler*, Çev. Ahsen BATUR, Selenge Yay. 7.Bas., İstanbul 2011.
- GÜL, Kemal Vehbi, *Anadolu'nun Türkleştirilmesi ve İslâmlaştırılması*, Toker Yay. İstanbul 1971. (Yeni Bas. Akçağ Bas. Yay. 3.Bas. Ankara 2012.)
- GÜL, Muammer, "Türkler ve Kürtler: Ortaklıklar ve Yakınlıklar", *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Ankara 9-10 Ocak 2014, *Sempozyuma Sunulan Bildiriler*, c.2, TTK Yay. Ankara 2014, s.129-143.
- GÜLENSOY, Tuncer, "Anadolu ve Rumeli'de Oğuz Boy ve Yer Adları Üzerine Bir Değerlendirme", 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Ed. Tufan GÜNDÜZ-Mikail CENGİZ, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Yay. Ankara 2015, s.613-616.
- GÜLENSOY, Tuncer, *Ve... Tanrı Türk'ü Yarattı/Türk Boylarının Mitolojileri, Destanları ve Efsaneleri ile Zebur, Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'e Göre Dünyanın ve Kışoğlunun Yarattığı*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2017.
- GÜLENSOY, Tuncer, "Orta Asya'daki Türk Yer Adlarının Anadolu'daki İzleri", *Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı/Milliyetçilik ve*

- Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları V. İlmî Kongresi/Tebliğler*, (26-27 Mayıs 1995 Ankara), Türk Yurdu Yay., Ankara, 1995, s.164-175.
- GÜLENSOY, Tuncer, *MÖ 4500-MS XIII. Yüzyıllar Arasında Barbar Türkler/Dil, Din, Kültür, Bilim, Sanat ve Uygarlık*, Akçağ Yay., 2.Bas., Ankara 2011.
- GÜMÜŞÇÜ, Osman, “XVI. Yüzyıl Anadolu’sunda Oğuz Boy Adlı Yerleşmeler”, *Türkler*, c.VI, Ankara 2002, s.358-364.
- GÜMÜŞÇÜ, Osman, *Tarihi Coğrafya*, Yeditepe Yay. 2.Bas. İstanbul 2010.
- GÜMÜŞÇÜ, Osman-YİĞİT, İlker-YILMAZ, Sevil Top, *Türkiye’nin Beş Bin yılı*, Yeditepe Yay., İstanbul 2013.
- GÜNALTAY, Şemseddin, *İslâm Tarihinin Kaynakları/Tarih ve Müverrihler*, Endülüs Yay., İstanbul 1991.
- GÜNALTAY, Şemseddin, *Yakın Şark II/Anadolu/Eski Çağlardan Ahamenişler İstilasına Kadar*, TTK Yay. 2.Bas., Ankara 1987.
- GÜNALTAY, Şemseddin, “Abbas Oğulları İmparatorluğu’nun Kuruluş ve Yükselişinde Türklerin Rolü”, *TTK Belleten*, C.VI, Sy.23-24, (Temmuz - I. Teşrin 1942). s.177-205.
- GÜNALTAY, Şemseddin, “Selçukluların Horasan’a İndikleri Zaman İslâm Dünyasının Siyasal, Sosyal, Ekonomik ve Dinî Durumu”, *TTK Belleten*, C.VII, Sy.25. (II. Kânun 1943), s.59-99.
- GÜNAY, Ünver-GÜNGÖR, Harun, *Başlangıçlarından Günümüze Türklerin Dinî Tarihi*, Rağbet Yay. 5.Bas., İstanbul 2009.
- GÜNDÜZ, Tufan, “Oğuzlar/Türkmenler”, *Türkler*, C.II, s.263-276, Haz. Hasan Celal GÜZEL-Kemal ÇİÇEK-Salim KOCA, Ankara 2002, s.263-276; ayrıca GÜNDÜZ, Tufan, *Bozkırın Efendileri/Türkmenler Üzerine Makaleler*, Yeditepe Yay. İstanbul 2015 adlı kitap içinde s.1-39.
- GÜNDÜZ, Tufan, “Türkmen Adına Dair Bazı Fikirler”, *Gazi Ün. Fen Edebiyat Fak. Derg. Sayı II*, s.21-26, Ankara 1999; ayrıca GÜNDÜZ, Tufan, *Bozkırın Efendileri, Türkmenler Üzerine Makaleler*, Yeditepe Yay. İstanbul 2015 adlı kitap içinde s. 41- 48.
- GÜNDÜZ, Tufan, “Oğuz-Türkmen-Türk Üçlemesi”, BİLGE, Reha Haz.*Türkler/ Uzun Bir Serüvenden Kısa Notlar*, Arvana Yay. İstanbul 2014, s.159-176.
- GÜNDÜZ, Tufan, “Anadolu Selçukluları ve Türkmenler”, *Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı*, c. I, s.265-273; ayrıca GÜNDÜZ, Tufan, *Bozkırın Efendileri/Türkmenler Üzerine Makaleler*, Yeditepe Yay. İstanbul 2015 adlı kitap içinde s.49-71.
- GÜNDÜZ, Tufan, *Bozkırın Efendileri/Türkmenler Üzerine Makaleler*, Yeditepe Yay. İstanbul 2015.
- GÜNDÜZ, Tufan, *Anadolu’da Türkmen Aşiretleri*, Yeditepe Yay. İstanbul 2015.

- GÜNDÜZ, Tufan, *Kur'an ve Kılıç/Türkler Nasıl Müslüman Oldu?* Yeditepe Yay. İstanbul 2018.
- GÜNDÜZ, Tufan-CENGİZ, Mikail, (Ed.), *Oğuzlar/Dilleri, Tarihleri ve Kültürleri*, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Ankara 2015.
- GÜNER, İbrahim-ERTÜRK, Mustafa, "Türkiye İl Merkezi Kent Adlarının Kaynakları Üzerine Bir Araştırma", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Derg.*, Sy.12 (Bahar 2004), s.39-62.
- HACIGÖKMEN, Mehmet Ali, *Türkiye Selçuklu Başkentleri İznik ve Konya*, Çizgi Ktb. Konya 2019.
- HALDON, John, *Bizans Tarih Atlası*, Çev. Ali ÖZDAMAR, Kitap Yay., İstanbul 2007.
- HAMİDULLAH, Muhammed, "Tarihî Tasvirlerle Göre Malazgirt Meydan Muharebesinin Plânı", *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Ens. Derg.*, Sy.2 (Ekim 1971) s.111-114.
- HART, Basil Henry Liddell, *Strateji/Dolaylı Tutum*, Çev. Cemal ENGİNSOY, Genel Kurmay Başkanlığı Stratejik Etütler Dairesi Yay., Ankara 1973.
- HAYKIRAN, Kemal Ramazan "Manevî Fetih: Malazgirt Savaşı'ndan Sonra Anadolu'da Kültürel Değişim", *Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras*, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.163-174.
- HEATH, Ian, *Bizans Orduları 900-1461*, Çev. Buket BAYRI, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2014
- HERRIN, Judith, *Bizans/Bir Ortaçağ İmparatorluğunun Şaşırtıcı Yaşamı*, Çev. Uygur KOCABAŞ-OĞLU, 3.Bas. İletişim Yay., İstanbul 2013.
- HILLENBRAND, Carole, *Malazgirt Muharebesi/Türklerin Efsanesi İslâmın Simgesi*, Çev. Mehmet MORALI, Alfa Bas. Yay. İstanbul 2015.
- HONİGMANN, Ernst, *Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı/Grekçe, Arapça, Süryanice ve Ermenice Kaynaklara Göre 363'den 1071'e Kadar*, Çev. Fikret İŞILTAN, İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1970.
- HUMPHREYS, R. Stephen, *İslam Tarih Metodolojisi/Bir Sosyal Tarih Uygulaması*, Çev. Murtaza BEDİR-Fuat AYDIN, Litera Yay., İstanbul 2004.
- HUNKAN, Ömer Soner, "1018 Anadolu (Rûm) Seferini Çağrı Bey Yönetimindeki Oğuzlar mı Gerçekleştirdi?", *Akademi Günlüğü/Toplumsal Araştırmalar Derg. C.I*, Sy.3 (Güz 2006), s.77-87.
- HUNKAN, Ömer Soner, *Türk Hakanlığı*, (KARAHANLILAR), *Kuruluş-Gelişme-Çöküş*, (766-1212), 3.Bas. IQ Kültür Sanat Yay. İstanbul 2011.
- HUNKAN, Ömer Soner, *İpek Yolu'nun Muhafızları/Bozkırlardan Kentlere Türk*

- Hakanlığı Ordusu (Karahanlılar)*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2019.
- HÜR, Ayşe, “Anadolu’nun kapısını Türklerle Kürtler birlikte mi açtı?”, *Radikal Gzt. 2 Eylül 2012*
- IŞIK, Adem, *İlginç Yönleriyle Eski Çağ/Milattan Önce*, Yitik Hazine Yay. İstanbul 2013.
- IŞIK, Mehmet, *Türklerin Kültür Kökenleri ve Etnik Yapısı*, Yakamoz Ktb. Yay., İstanbul 2011.
- İLHAN, Suat, *Malazgirt Meydan Muharebesi*, Genel Kurmay Bas., Ankara 1971.
- İPEK, Ali, “Azerbaycan Üzerinden Anadolu’ya İlk Türk Akınları”, *Yeni Türkiye/Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayısı II*, (Mart-Nisan 2002), Sy.44, s.28-31.
- İYİAT, Bora, *Türk Savaş Sanatı/Taktik ve Strateji Ekseninde Türklerde Savaşın Ruhu*, Kripto Yay. 2. Bas. Ankara 2017.
- JENKİNS, Keith, *Tarihi Yeniden Düşünmek*, Çev. Bahadır Sina ŞENER, Dost Ktb. Ankara 1997,
- KAEGİ, Walter E., *Bizans ve İlk İslâm Fetihleri*, Çev. Mehmet ÖZAY, Kaknüs Yay., İstanbul 2000.
- KAFADAR, Cemal, *Kendine Ait Bir Roma/Diyar-ı Rum’da Kültürel Coğrafya ve Kimlik Üzerine*, Metis Yay. İstanbul 2017.
- KAFALI, Mustafa, *Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesi*, Berikan Yay. Ankara 2013.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Selçuklu Ailesinin Menşei Hakkında*, Osman Yalçın Mtb. İstanbul 1955
- KAFESOĞLU, İbrahim, “Selçuk’un Oğulları ve Torunları”, *Türkiyat Mecmuası*, Sayı XIII, (1958), s.117-130.
- KAFESOĞLU, İbrahim, “Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu”, *Ötüken Nşr. 2.Bas. İstanbul 2014.*
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Türk Millî Kültürü*, TKAE Yay., Ankara 1977.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Selçuklu Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1972.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1980.
- KAFESOĞLU, İbrahim, “Doğu Anadolu’ya İlk Selçuklu Akımı (1015-1021) ve Tarihî Ehemmiyeti”, *60. Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı*, AÜDTCF Yay., İstanbul 1953. adlı ktb. içinde, s.259-274.
- KAFESOĞLU, İbrahim, “Türk Fütûhât Felsefesi ve Malazgirt Muharebesi”, *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Enstitüsü Derg.*, Sy.2, (Ekim 1971), s.1-16.
- KAFESOĞLU, İbrahim, “Anadolu Selçuklu Devleti Hangi Tarihte Kuruldu?”, *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Ens. Derg. Sy.10-11*, (1979-1980), s.1-28.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Sultan Melikşâh*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı

- Yay., Ankara 1973.
- KAFESOĞLU, İbrahim, *MEBİA "Malazgirt/Malazgirt Muharebesi" Md. c.VII, s.242-248.*
- KAFESOĞLU, İbrahim, *MEBİA "Selçuklular" Md. C.X, s.353-416.*
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Umumi Türk Tarihi Hakkında Tespitler, Görüşler, Mülahazalar, Ötügen Neşr. İstanbul 2014.*
- KAFESOĞLU, İbrahim, *Selçuklular ve Selçuklu Tarihi Üzerine Araştırmalar, Ötügen Neşr. İstanbul 2014.*
- KALAFAT, Yaşar, *"Türk Tarihinde Türkler ve Kürtlerin Paylaştıkları Coğrafyalar ve Kültürel Birliktelikleri", Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu, Ankara 9-10 Ocak 2014, Sempozyuma Sunulan Bildiriler, C.2, TTK Yay. Ankara 2014, s.189-196.*
- KALAFAT, Yaşar, *Altaylardan Anadolu'ya İnanç Göçü, Berikan Yay., Ankara 2012.*
- KARA, Hidayet, *"Malazgirt Zaferine İlişkin Bir Değerlendirme", Malazgirt Zaferi/ Bin Yıllık Miras, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.239-248.*
- KARA, Seyfullah, *Büyük Selçuklular ve Mezhep Kavgaaları, İz Yay. 2.Bas., İstanbul 2009.*
- KARA, Seyfullah, *Selçukluların Dinî Serüveni/Türkiye'nin Dinî Yapısının Tarihsel Arka Plânı, Şema Yay., İstanbul 2006.*
- KARA, Seyfullah, *Anadolu Selçukluları'nda Din ve Medeniyet/Türkiye'nin Dini Yapısının Tarihsel Arka Plânı, Deneme Yay. 2.Bas. Ankara 2018.*
- KARAARSLAN, Uğurhan-ÖZDEMİR, Hüseyin, *Selçuklular 1/Çift Başlı Kartal'ın Hikâyesi, Historia Yay. İstanbul 2018.*
- KARABORAN, H. Hilmi *"Türkiye'de Mevkii Adları Üzerine Bir Araştırma", Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s.97-142.*
- KARAÇETİN, Habib, *"Antik Çağ'da Anadolu'da Yer Adları", Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984), Kültür ve Turizm Bak. Yay. Ankara 1984, s.219-223.*
- KARADENİZ, Hasan Basri, *Osmanlılar ile Anadolu Beylikleri Arasında Psikolojik Mücadele, Yeditepe Yay., İstanbul 2011.*
- KARAHAN, Leyla, *"Küçük Türkistan: Anadolu", Tarih Boyunca Anadolu'da Türk Nüfus ve Kültür Yapısı/Milliyetçilik ve Milliyetçilik Tarihi Araştırmaları V.İlmî Kongresi/Tebliğler, (26-27 Mayıs 1995 Ankara), Türk Yurdu Yay., Ankara, 1995, s.176-183.*
- KARATAMU, Selâhattin, *Türk Silâhlı Kuvvetleri Tarihi, II.cilt Eki, Malazgirt Meydan Muharebesi (26 Ağustos 1071), Genel Kurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yay., Ankara 1970.*

- KARATAŞ, Mustafa, “İstanbul’un Fethi Hadisi”, Doç. Dr. Mustafa Karataş Resmî Web Sitesi.
- KARATAY, Osman, “Tarihî Kaynakların Objektif Tenkidıyla Kürtler”, Tarih ve Düşünce, Nisan 2006, s.22-31.
- KARATAY, Osman, *Bey ile Büyücü/Avrasya’da Tanrı, Hükmüdar, Devlet ve İktisat*, Doğu Kütüphanesi Yay., İstanbul 2006.
- KARATAY, Osman, *İran İle Turan/Eskiçağ’da Avrasya ve Ortadoğu’yu Hayal Etmek*, Ötüken Nşr. 2.Bas., İstanbul 2012
- KARATAY, Osman, *Türklerin Kökeni*, Kripto Basım Yay. 5.Bas. Ankara 2012.
- KARATAY, Osman, *İlk Oğuzlar/Köken, Türeyiş ve Erken Tarihleri Üzerine Çalışmalar*, Haz. Umut ÜREN, Ötüken Nşr. İstanbul 2017.
- KARATAY, Osman, *Türklerin İslamı Kabulü*, Kripto Bas. Yay. İstanbul 2018
- KARPAT, Kemal H., *Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*, Timaş Yay. İstanbul 2010.
- KAYA, Abdullah, “Başlangıcından 1071’e Kadar Türklerin Anadolu’ya Akınları Hakkında Bir Değerlendirme”, *Erzincan Kültür ve Eğitim Vakfı (EKEV) Derg.* Yıl.18, (Bahar 2014), Sy.59, s.211-232.
- KAYMAZ, Nejat, “Malazgirt Savaşı ile Anadolu’nun Fethi ve Türkleşmesine Dair”, *Malazgirt Armağanı*, TTK Yay. Ankara 1971, adlı ktb. içinde s.259-268.
- KEEGAN, John, *Savaş Sanatı Tarihi*, Çev. Selma KOÇAK, Doruk Yay. Ankara 2007.
- KESİK, Muharrem, *At Üstünde Selçuklular/Türkiye Selçuklularında Ordu ve Savaş*, Timaş Yay. İstanbul 2011.
- KESİK, Muharrem, “Türkiye’nin Milâdî Malazgirt Savaşı”, *Derin Tarih Derg.*, Sy.5 (Ağustos 2012), s.68-75.
- KESİK, Muharrem, *1071 Malazgirt/Zafere giden Yol*, Timaş Yay., İstanbul 2013.
- KESİK, Muharrem, *Danışmendiler (1085-1178), Orta Anadolu’nun Fatihleri*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2017.
- KESKİN, Mustafa, “Bugünkü Milliyetimiz Nasıl Teşekkül Etmıştır?”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Ankara 9-10 Ocak 2014, *Sempozyuma Sunulan Bildiriler*, C.2, TTK Yay. Ankara 2014, s.197-209.
- KILINÇ, Erol, *Devlet ve Millet Üzerine Zihin Sancıları/Büyükliğümüzün Manevi ve Tarihî Temelleri Hakkında*, Ötüken Nşr. İstanbul 2016.
- KIRIKKANAT, Mine G. *Bir Hristiyan Masalı/Tarihin En Büyük Sahtekârlığı*, Kırmızı Kedi Yay. 5. Bas. İstanbul 2014.
- KIRPIK, Güray, *Doğunun ve Batının Gözünden Haçlılar*, Selenge Yay., İstanbul 2009.

- KIRZIOĞLU, M. Fahrettin, *Her Bakımdan Türk Olan Kürtler/I. Bölüm/Tarih Bakımından Kürtler'in Türklüğü*, Çalışkan Bas. Ankara 1964.
- KİHTİR, Tuğrul, *Selçuklu'dan Osmanlı'ya Bu Toprağın Öyküsü/1000 Yıl*, T Yay. İstanbul 2011.
- KİHTİR, Tuğrul, *XI-XIII. Yüzyıl Kaynaklarıyla Anadolu'da Bizans, Haçlılar, Selçuklular*, Arkeoloji ve Sanat Yay. İstanbul 2017.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Orta Doğu'da Türk Askeri Varlığının İlk Zuhuru*, TDAV Yay., İstanbul 1987.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Türkistan'ın Müslüman Araplar Tarafından Fethi*, Yedi Kubbe Yay., Konya 2005.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Yeni İslam Tarihi ve Türkler/1/İslâmî Türk Tarihine Giriş*, Yedi Kubbe Yay. 10.Bas., Konya 2011.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Yeni İslam Tarihi ve Türkler/2/Hz. Peygamber'in Hayatı ve Orta Asya Türklüğü*, Yedi Kubbe Yay. 10.Bas., Konya 2011.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Orta Asya'da İslamiyet'in Yayılışı ve Türkler/Türkistan'da İslâmiyet'in Gelişme ve Yerleşmesi*, Yedi Kubbe Yay. 6.Bas., Konya 2009.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Türkler Nasıl Müslüman Oldu/Steplerde Duyulan İlk Ezan Sesleri*, Yedi Kubbe Yay. 6.Bas., Konya 2009.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Azerbaycan, Harzem ve Türk Oğuz Boyları Arasında İslâmiyet*, Yedi Kubbe Yay. Konya 2005.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Azerbaycan ve Horasan/İslâm Hidâyet Güneşi Doğu Tûran Yurtlarında/Talas Nazariyesinin Çöküşü*, Yedi Kubbe Yay. 2.Bas., Konya 2009.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri Arasında İslâmiyet/Tanrı Dağlarının Eteklerinde Yükselen İlk Tekbir ve Ezan Sesleri*, Yedi Kubbe Yay. 2.Bas., Konya 2005.
- KİTAPÇI, Zekeriya, *Allah'ın Hidayetine Giden Yolda İlk Müslüman Türk Hükümdâr ve Hâkanları*, Yedi Kubbe Yay. 5.Bas., Konya 2010.
- KİTAPÇI, Zekeriya, "İslâm'ın İlk Devirlerinde Arap Şehirlerine Yerleştirilen İlk Türkler", *Türk Kültürü Derg.*, c.X, Sy.112, (Şubat 1972), s.209-221.
- KOCA, Salim, *Türkiye Selçukluları Tarihi/II.Cilt/Malazgirt'ten Miryokefalon'a/1071-1176*, Karam Yay. Çorum 2003.
- KOCA, Salim, *Selçuklularda Ordu ve Askerî Kültür*, Berikan Yay., Ankara 2005.
- KOCA, Salim, *Selçuklu Devri Türk Tarihinin Temel Meseleleri*, Berikan Yay. Ankara 2011.
- KOCA, Salim, "Diyar-ı Rûm'un (Roma Ülkesi=Anadolu) Türkiye Haline Gelmesinde Türk Kültürünün Rolü", KOCA, Salim, *Selçuklu Devri Türk Tarihinin Temel Meseleleri*, Berikan Yay. Ankara 2011 adlı Ktb. içinde, s.215-277.
- KOCA, Salim, *Anadolu Türk Beylikleri Tarihi*, Berikan Yay. Ankara 2012.

- KOCA, Salim, *Türk Kültürünün Temelleri*, Berikan Yay. 4.Bas. İstanbul 2016.
- KOCA, Salim, “*Sir Derya (Ceyhun) Boylarından Anadolu’ya: Oğuzlar (Türkmenler)*” *Türkler* C.4, s.529-551.
- KOCABAŞ, Süleyman, *Tarihte Türkler ve Kürtler Arasında Yaşanan 6 Kader Birliği, 1058-2014*, Nasip Ofset, İstanbul Haziran 2014.
- KOÇ, Ahmet, *Büyük Selçuklularda Saltanat Mücadeleleri*, Hira Yay. İstanbul 1996.
- KOÇ, Yalçın, *Anadolu Mayası/Türk Kimliği Üzerine Bir İnceleme*, Cedit Nşr. 2. Bas. Ankara 2008.
- KOÇAK, Kürşat, “*İslâmiyet’ten Önceki Türk Devlet Geleneğine Göre Orun ve ÜlüŖ/Mevki ve Pay*”, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Derg.* Yıl.2, Sy.3, (Haziran 2011) s. 30-34.
- KOÇAL, Yakup Bilgin, “*Kuruluşu Yeniden Düşünmek*”, Ed. Elif AYLA, *Kuruluş/Osmanlı Tarihini Yeniden Yazmak*, Hayy Ktb. 5.Bas. İstanbul 2011, s.91-108.
- KOYUNCU, Mevlüt, “*İlk İslâm Fetihleri Döneminde el-Cezîre Bölgesi ve İslâmlaşma Süreci*”, *Sakarya Ü. Fen Edebiyat Fak. Derg.*, vol.10, Sy.1 (2008), s.131-140.
- KÖKTÜRK, Gökhan V., *Baykan Sezer’de Doğu-Batı Sorunu*, Doğu Ktb. İstanbul 2013.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “*Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri Hakkında Bâzi Mülâhazalar*”, *Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası*, c.I (1931), *Türkiyat Enstitüsü Yay.* İstanbul 1931, s.165-313. Kitap halinde yeni basımı yapılmıştır, M. Fuad KÖPRÜLÜ, *Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri*, Akçağ Yay., Ankara 2004.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “*Osmanlı İmparatorluğu’nun Etnik Menşei Meseleleri*”, *TTK Belleten*, c.VII, Sy.28, (I. Teşrin 1943), s.219-313.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türkiye Tarihi/Anadolu İstilasına Kadar Türkler*, Yay. Haz. M. Hanefi PALABIYIK, Akçağ Yay., Ankara 2005.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Tarih-i Dînîsi*, Haz. Metin ERGUN, Akçağ Yay., Ankara 2005.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Anadolu’da İslâmiyet*, Haz. Metin ERGUN, Akçağ Yay. 2.Bas., Ankara 2012.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*, Akçağ Yay. 6.Bas., Ankara 2011.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, *Selçuklu Devri Türk Tarihi*, Ayyıldız Mtb., Ankara 1963. 2.Bas. TTK Yay. Ankara 1993.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, *Tuğrul Bey ve Zamanı*, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1976.

- KÖYMEN, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, I.c./Kuruluş Devri*, TTK Yay., 4.Bas., Ankara 2011.
- KÖYMEN, *Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi, III.c./Alparslan ve Zamanı*, TTK Yayını, 5. Bas., Ankara 2011.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, "Osman TURAN, Selçuklular Zamanında Türkiye", (*Kitap Tahlili*), *Bibliyografya/Kitap Haberleri Bülteni*, Turhan Ktb. Yay. C.1, Sy.4, (Temmuz 1972), s.208.
- KURAT, Akdes Nimet, "Kuteybe Bin Müslim'in Hvârizm ve Semerkand'ı Zaptı/ (Hicrî 93-94-Milâdî 712), *AÜDTCF Derg. C.VI, Sy.5, (Kasım-Aralık 1948)*, s.385-430.
- KURAT, Akdes Nimet, "Gök Türk Kağanlığı/Birinci Bölüm/Siyasî Tarihinin Anahatları (M.S. 552-745)"- İlk "Türk Devleti" kuruluşunun 1400. yıldönümü münasebetiyle-, *AÜDTCF Derg.*, C.X. (Mart-Haziran 1952), Sy.1-2, s.1-56.
- KURT, Ümit-GÜRPINAR Doğan (Derl.), *Türkiye'de Tarih ve Tarihçilik/ Kavramlar Pratikler*, Heretik Yay. İstanbul 2018.
- KUTLU, Sönmez, *Türkler ve İslâm Tasavvuru*, TDV Yay. 2. Bas. İstanbul 2017.
- KUTLU, Sönmez, *Türk Müslümanlığı Üzerine Yazılar/Hanefîlik-Maturidîlik-Yesevilik*, Ötügen Nşr. İstanbul 2017.
- KÜRENOV, Sapar, *Kafkasya Türkmenleri veya Türkmenler*, Çev. Ali DUYMAZ, Ötügen Nşr., İstanbul 1997.
- KÜRKÇÜOĞLU, Erol, *Türklerin Siyasi Tarihi (M.Ö. III-M.S. XII)*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2019.
- KÜTÜK, Ahmet, "Türkiye Selçukluları Zamanında Anadolu'da Kürtler (XI.-XIII Yüzyıl), *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu, Ankara 9-10 Ocak 2014, Sempozyuma Sunulan Bildiriler, C.1*, TTK Yay. Ankara 2014, s.59-87.
- LAYPANOV, Kazi- T. MİZİYEV, İsmail M. *Türk Halklarının Kökeni*, Çev. Hatice BAĞCI, Selenge Yay., 2.Bas., İstanbul 2010.
- LEMERLE, Paul, *Bizans Tarihi/Histoire de Byzance*, Çev. Galip ÜSTÜN, İletişim Yay., İstanbul 1994.
- LEWIS, Bernard, *Ortaoğu*, Çev.Selen Y. KÖLAY, Arkadaş Yay. 14.Bas. Ankara 2018.
- LEZİNA, L.N.-SUPERANSKAYA A.V. *Türk Onomastikası/Çin Seddi'nden Viyana Kapılarına Kadar Bütün Türk Halkları/23 Bin Boy. Oymak ve Oba*, Çev. ve İlâveler D.A. BATUR, Selenge Yay., İstanbul 2009.
- LİNDNER, Rudi Paul, *Osmanlı Tarih Öncesi*, Çev. Ayda AREL, Kitap Yay. 2.Bas., İstanbul 2014.
- LİU EN-LİN, "Talas Seferi Hakkında Yapılan Bir İnceleme", VII. Türk Tarih Kongresi Ankara: 25-29 Eylül 1970/Kongreye sunulan Bildiriler, I. Cilt, TTK Yay., Ankara 1972, s.414-420.

- LUTTWAK, Edward N., *Barış İstiyorsan Savaşa Hazır Ol/Savaşta ve Barışta Stratejinin Mantığı*, Çev. Melike ATİK, Truva Yay. İstanbul 2005.
- LUTTWAK, Edward N. *Bizans İmparatorluğu'nun Büyük Stratejisi*, Çev. M. Efe TUZCU, Epsilon Yay., İstanbul 2012.
- MAALOUF, Amin, *Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*, Çev. Ali BERKTAY, Yapı Kredi Yay. 16.Bas. İstanbul 2017.
- MANGALTEPE, İsmail, *Menandros Protoktor ve Theophylaktos Simokattes/ Bizans Kaynaklarında Türkler*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2009.
- MANGO, Cyril, *Bizans/Yeni Roma İmparatorluğu*, Çev. Gül Çağalı GÜVEN, Yapı Kredi Yay. 4.Bas. İstanbul 2018.
- MANTRAN, Robert, *İslâmın Yayılış Tarihi/(VII-XI. Yüzyıllar)*, Çev. İsmet KAYAOĞLU, AÜ İlahiyat Fak. Yay. Ankara 1981.
- MECİT, Songül, *Anadolu Selçukluları/Bir Hanedanın Evrimi*, Çev. Özkan AKPINAR, İletişim Yay. İstanbul 2017.
- MEMİŞ, Ekrem, *Eskiçağda Türkler*, Çizgi Ktb., 3.Bas., Konya 2009.
- MEMİŞ, Ekrem, *Eskiçağ Türkiye Tarihi/En Eski Devirler'den Pers İstilâsına Kadar*, Ekin Yay. 11.Bas. Bursa 2011.
- MEMİŞ, Ekrem, *Tarihi Coğrafyaya Giriş*, Ekin Yay., 2.Bas., Bursa 2012.
- MEMİŞ, Ekrem, *Tarih Metodolojisi*, Ekin Kitabevi Yay. İstanbul 2014.
- MERCAN, İsmail Hakkı, *Selçuklu Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Berikan Yay., Ankara 2011.
- MERÇİL, Erdoğan, "Türkçe Selçuknâme'ye Göre Malazgirt Savaşı", *İÜ Edebiyat Fak. Tarih Ens. Derg.*, Sy.2, (Ekim 1971), s.17-50.
- MERÇİL, Erdoğan, *Gazneliler Devleti Tarihi*, 2.Bas. Ankara 2007.
- MERÇİL, Erdoğan, *Selçuklular/Makaleler*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2011.
- MERÇİL, Erdoğan, *Selçuklularda Saraylar ve Saray Teşkilâtı*, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2011.
- MERÇİL, Erdoğan (Yay. Haz.), *Alparslan ve Malazgirt*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yay. İstanbul 2014.
- MERÇİL, Erdoğan, *Selçuklular Zamanında Divan Teşkilatı/Merkez ve Eyalet Divanları*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2015.
- MERÇİL, Erdoğan, *Büyük Selçuklu Devleti*, Bilge Kültür Sanat Yay. 2. Bas. İstanbul 2017.
- MERÇİL, Erdoğan, *Afganistan ve Hindistan'da Bir Türk Devleti/GAZNELİLER (Siyaset, Teşkilât, Kültür)*, Makaleler, Bilge Kültür Sanat Yay. 2.Bas. İstanbul 2019.
- MERİÇ, Cemil, *Sosyoloji Notları ve Konferanslar*, Yay. Haz. Ümit Meriç YAZAN, İletişim Yay. İstanbul 1993.
- MERİÇ, Cemil, *Kültürden İrfana*, Yay. Haz. Mahmut Ali MERİÇ, İletişim Yay.

- İstanbul 2013.
- METİN, Tülay, “Selçuklular Çağında Şehir Hayatı”, Refik TURAN, (Ed.), *Selçuklu Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara 2012, s.509-554.
- MEVDÜDÎ, Seyyid Ebu'l-A'lâ, *Selçuklular Tarihi I*, Çev. Ali GENCELİ, Hilâl Yay., Ankara 1971.
- MOOS, Herbert Von, *Büyük Dünya Olayı C.1*, Askerî Yardımcılar FRANZ CARL ENDRES Çev. Genel Kurmay Başkanlığı Eğitim Dairesi'nde bir heyet tarafından çevrilmiştir, Genel Kurmay Başkanlığı Yay. İstanbul 1952.
- MUHAMMED EMİN ZEKİ BEG, *Kürtler ve Kürdistan Tarihi/Tarihin Eski Devirlerinden Günümüze*, Nûbihar Yay. 8.Bas. İstanbul 2014.
- NAPOLEON BONAPARTE, *Savaş ve Strateji ile İlgili Görüşlerim*, Çev. Erkut GÜNDÜZ, Q-Matris Yay. İstanbul 2003.
- NECEF, Ekber N. *Karahanlılar*, Selenge Yay., İstanbul 2005.
- NICOLLE, David, *Malazgirt 1071, Bizans Gücünün Çöküşü*, Çev. Özgür KOLÇAK, Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 2013.
- NICOLLE, David, *Doğu Roma Orduları/M.S. 306-886*, Çev. Buket BAYRI, Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 2013.
- NICOLLE, David, *İslâm Orduları/600-110*, Çev. Emir YENER, Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 2013.
- NORWICH, John Julius, *Bizans 1/Erken Dönem (MS 323-802)*, Çev. Hamide KOYUKAN, Kabalcı Yay. İstanbul 2013.
- NORWICH, John Julius, *Bizans 2/Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*, Çev. Selen HIRÇIN RIEGEL, Kabalcı Yay., İstanbul 2013.
- NORWICH, John Julius, *Bizans 3/Gerileme ve Çöküş Dönemi (MS 1082-1453)*, Çev. Selen HIRÇIN RIEGEL, Kabalcı Yay., İstanbul 2013.
- NUR, Rıza, *Türk Tarihi*, 14 cilt, Yay. Haz. Toker Yay. Komisyonu, Toker Yay. İstanbul 1994.
- NURBAKİ, Halûk, *Türkistan'dan Türkiye'ye Anadolu Mucizesi*, Damla Yay. 3.Bas., İstanbul 2009.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Tarih Boyunca Türkler ve Dinler/Problematik Bir Yaklaşım”, *Türkler, Türkiye ve İslâm/Yaklaşım, Yöntem ve Yorum Denemeleri*, İletişim Yay. 12.Bas. İstanbul 2012, s.13-22.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Tarihsel Süreç İçinde Türklerin İslâm Yorumu/Tarih Boyunca Türkler ve İslâm Problemine Genel Bir Bakış Denemesi”, *Türkler, Türkiye ve İslâm/Yaklaşım, Yöntem ve Yorum Denemeleri*, İletişim Yay. 12.Bas., İstanbul 2012, s.23-76.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Türk ve Türkiye Tarihinde İslâm'ı Çalışmak Yahut Arı Kovanına Çomak Sokmak”, *Türkiye Sosyal Tarihinde İslâm'ın Macerası/ Makaleler-İncelemeler*, Timaş Yay., 2.Bas., İstanbul 2010, s.13-34.

- OCAK, Ahmet Yaşar, “Türkiye Selçukluları ve İslâm/Genel Bir Bakış”, *Türkiye Sosyal Tarihinde İslâm’ın Macerası/Makaleler-İncelemeler*, Timaş Yay. 2.Bas., İstanbul 2010, s.123-158.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Anadolu’da İslâm”, OCAK, Ahmet Yaşar, *Ortaçağlar Anadolu’sunda İslâm’ın Ayak İzleri/Selçuklu Dönemi/Makaleler-Araştırmalar*, Kitap Yay. 2.Bas., İstanbul 2011, s.139-193.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Ortaçağlar Anadolu’sunda Toplum, Kültür ve Entelektüel Hayat/(1071-1453)”, OCAK, Ahmet Yaşar, *Ortaçağlar Anadolu’sunda İslâm’ın Ayak İzleri/Selçuklu Dönemi/Makaleler-Araştırmalar*, Kitap Yay. 2.Bas., İstanbul 2011, s.247-338.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Alevî ve Bektaşî İnançlarının İslâm Öncesi Temelleri/Bektaşî Menâkıbnâmelerinde İslâm Öncesi İnanç Motifleri*, İletişim Yay. 10.Bas., İstanbul 2013.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türkiye Sosyal Tarihinde İslâm’ın Macerası/Makaleler-İncelemeler*, Timaş Yay. 2.Bas., İstanbul 2010.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türk Sufiliğine Bakışlar*, İletişim Yay.14.Bas. İstanbul 2012.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Türkler, Türkiye ve İslâm/Yaklaşım, Yöntem ve Yorum Denemeleri*, İletişim Yay. 12.Bas. İstanbul 2012.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Ortaçağlar Anadolu’sunda İslâm’ın Ayak İzleri/Selçuklu Dönemi/Makaleler, Araştırmalar*, Kitap Yay. 2.Bas. İstanbul 2011.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Yeniçağlar Anadolu’sunda İslâm’ın Ayak İzleri/Osmanlı Dönemi/Makaleler, Araştırmalar*, Kitap Yay. 2.Bas. İstanbul 2012.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Sarı Saltık/Popüler İslam’ın Balkanlar’daki Destânî Öncüsü (XIII. Yüzyıl)*, TTK Yay. 2.Bas. Ankara 2011.
- OCAK, Ahmet Yaşar, “Selçukluların Seleflerine Göre Medeniyet Tarihindeki Yeri ve Önemi”, *History Studies Prof.Dr. Enver Konukçu Armağanı*, Ankara 2012, s.263-278.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Ortaçağlar Anadolu’sunda İki Büyük Yerleşimci/Kolonizatör Derviş Dede Garkın ve Emirci Sultan/Vefaiyye ve Yeseviyye Gerçeği*, Dergâh Yay. İstanbul 2014.
- OCAK, Ahmet Yaşar, *Selçuklular, Osmanlılar ve İslam/Tespitler, Problemler, Öneriler*, Timaş Yay. İstanbul 2017.
- OMAN, C.W.C. (Charles William Chadwick), *Ok, Balta ve Mancınık/Ortaçağda Savaş Sanatı 378-1515*, Çev. İsmail Yavuz ALOGAN, Kitap Yay. 4. Bas. İstanbul 2013.
- OMAN, Charles William Chadwick, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, Çev. Ekin DURU, Say Yay. İstanbul 2019.
- ORKUN, Hüseyin Namık, *Eski Türk Yazıtları I, II, III, IV*, TDK Yay. Ankara 1936-1941, (Dört cilt bir arada)

- ORTAYLI, İlber, *Son İmparatorluk Osmanlı*, Timaş Yay. 2.Bas. İstanbul 2006.
- ORTAYLI, İlber, *Defterimden Portreler/Tarihten ve Günümüzden*, Timaş Yay. 2.Bas., İstanbul 2011.
- ORTAYLI, İlber, *Tarih Yazıcılık Üzerine*, Cedit Nşr. 2.Bas., Ankara 2011.
- ORTAYLI, İlber, *Orta Asya'nın Bozkırlarından Avrupa'nın Kapılarına/Türklerin Tarihi*, Timaş Yay. İstanbul 2015.
- ORTAYLI, İlber, *Anadolu'nun Bozkırlarından Avrupa'nın İçlerine/Türklerin Tarihi 2*, Timaş Yay. İstanbul 2016.
- ORTAYLI, İlber, *Türklerin Altın Çağı*, Kronik Kitap, İstanbul 2017.
- OSTROGORSKY, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay. 2.Bas., Ankara 1986.
- ÖGEL, Bahaeddin, *İslâmiyetten Önce Türk Kültür Tarihi/Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre*, TTK. Yay. 3.Bas., Ankara 1988.
- ÖGEL, Bahaeddin, *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, TDAV Yay. Gen.4.Bas., İstanbul 2001.
- ÖNGÜL, Ali, *Büyük Selçuklular*, Çamlıca Bas. Yay. 2. Bas. İstanbul 2018.
- ÖZBARAN, Salih, *Tarih, Tarihçi ve Toplum/Tarihin Çağrışımları, Doğası, Tarihçilik ve Tarih Öğretimi Üstünü Düşünceler*, Tarih Vakfı Yay., İstanbul 1997.
- ÖZBARAN, Salih, *Güdümlü Tarih/Eğitim Politikalarının Tutsağındaki Tarih Üstüne Düşünceler*, Cem Yay., İstanbul 2003.
- ÖZBARAN, Salih, *Osmanlı'yı Özlemek ya da Tarih Tasarlamak*, İmge Ktb., Ankara 2007.
- ÖZBARAN, Salih, *Bir Osmanlı Kimliği/14.-17. Yüzyıllarda Rûm, Rûmi Aidiyet ve İmgeleri*, Kitap Yay. 2.Bas., İstanbul 2013.
- ÖZCAN, Abdülkadir, *TDVİA "İdrîs-i Bitlisî" Md. c.21, s.485-488*, İstanbul 2000.
- ÖZCAN, Abdülkadir, *"Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış"*, *Fâtih Sultan Mehmet Ü. (FSM) İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Derg.*, Sy.1, (2013) s.271-293.
- ÖZCAN, Koray, *"Erken Dönem Anadolu Türk Kenti/Anadolu Selçuklu Kenti ve Mekânsal Ögeleri"*, *Bilgi: Ahmet Yesevi Ün. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Derg.*, Sy.55, (Güz 2010), s.193-220.
- ÖZDAL, Ahmet N. *Türklerin Savaş Sanatı/Aldatıcı Taktikler & Farklılaşan Stratejiler (XI-XIV. Yüzyıllar)*, Timaş Yay. 2. Bas. İstanbul 2019.
- ÖZDALGA, Elisabeth, *"Bir Tasavvur ve Ustalık Olarak Tarihsel Sosyoloji"*, ÖZDALGA Elisabeth (Derl.) *Tarihsel Sosyoloji* adlı kitap içinde, Doğu Batı Yay., 3.Bas., Ankara 2011, s.9-68.
- ÖZDEMİR, Mehmet Nadir, *"Abbâsî Halifesi Mu'tasım'ın Ordusunda bulunan Türklerin Köle Olup Olmadığı Meselesi"*, *Selçuk Ü. Türkiyat Arş. Derg.*, Yıl.12, Sy.1 (Bahar 2012), s.211-230.

- ÖZDEMİR, Mehmet Nadir, *Bağdat'ta Türk Egemenliği/1055-1157*, Kömen Yay. 2. Bas. Konya 2016.
- ÖZDEMİR, Ali Rıza, *Kayıp Türkler/Etnik Coğrafya Bakımından Kürtleşen Türkmen Aşiretleri*, Kripto Bas, Yay. Ankara Mart 2013.
- ÖZEL, Oktay, *Dün Sancısı/Türkiye'de Geçmiş Algısı ve Akademik Tarihçilik*, 2.Bas. Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul 2012.
- ÖZER, Ahmet, *Beş Büyük Kavşakta Kürtler ve Türkler/Tarihsel Gerçek, Sosyolojik Durum, Demokratik Çözüm*, Hemen Kitap Yay., 3.Bas., İstanbul 2011.
- ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi, *Selçuklular/C.1/Büyük Selçuklu Tarihi (1040-1157)*, İsam Yay. Ankara 2013.
- ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi, “Ülüş Sisteminden Merkezî Devlete: Selçuklu Devlet Telâkkisinin Teşekkülü (1038-1064)”, Osman G. ÖZGÜDENLİ, Ortaçağ Türk-İran Tarihi Araştırmaları, Kaknüs Yay. İstanbul 2006, s.39-72.
- ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi, “Selçuklu Çağında Kırsal Hayat/Göçebeler ve Köylüler”, Refik TURAN, (Ed.), *Selçuklu Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara 2012, s.554-564.
- ÖZKAYA, A. Sefa (Ed.), *Hunlar'dan Günümüze Türk Askerî Kültürü/Tarih, Strateji, İstihbarat, Teşkilat, Teknoloji, Kronik* Kitb. İstanbul 2019.
- ÖZKUYUMCU, Nadir, *Mısır ve Kuzey Afrika'nın Müslümanlar Tarafından Fethi*, Kültür ve Turizm Bak. Yay. e-kitap, Manisa 2007.
- ÖZTUNA, Yılmaz, *Başlangıcından Zamanımıza Kadar Büyük Türkiye Tarihi/Türkiye'nin Siyasî, Medenî, Kültür, Teşkilât ve San'at Tarihi, C.1*, Ötüken Nşr. 2.Bas., İstanbul 1977.
- ÖZTÜRK, Mustafa, “Anadolu'nun Fethini Kolaylaştıran Tarihî Âmiller”, Erciyes Ün. Türk Dünyası Araştırma Merkezi I. Uluslararası Selçuklu Sempozyumu/*Selçuklu Siyasi Tarihi/Bildiriler/27-30 Eylül 2010 Kayseri*, TTK Yay. Ankara 2014, s.485-492.
- ÖZTÜRK, Mürsel, *Anadolu Erenlerinin Kaynağı Horasan/Moğol İstilâsına Kadar*, Kültür Bak. Yay. Ankara 2001.
- ÖZTÜRK, Necdet-YILDIZ, Murat, *İmparatorluk Tarihinin Kalemlî Muhafızları/Osmanlı Tarihçileri/Ahmedi'den Ahmed Refik'e*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2013.
- PAKSOY, Hasan B. *Etnik ve Toplumsal Kimlikler Nasıl Oluşur?* Çev. Osman KARATAY, Karam Yay., Çorum 2005.
- PANİPETİ, Mevlâna Şeyh Muhammed İsmail, *İslâm Yayılış Tarihi*, 3 cilt, Çev. Ali GENCELİ, Toker Yay., İstanbul 1971-1972.
- PEACOCK, A.C.S., *Selçuklu Devleti'nin Kuruluşu/Yeni Bir Yorum*, Çev. Zeynep RONA, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2016.
- PEACOCK, A.C.S. – YILDIZ, Sara Nur (Editörler), *Anadolu Selçukluları/*

- Ortaçağ Ortadoğusu'nda Saray ve Toplum*, Çev. A. Sait AYKUT, Yapı Kredi Yay. İstanbul 2017.
- PEHLİVANLI, Hamit, “*Eski Türkler ve Selçuklularda İstihbaratçılık*”, *Türkler*, V, Ed. Hasan Celâl GÜZEL, Yeni Türkiye Yay. Ankara 2002, s.279-285.
- PIKE, E. Royston ve diğerleri, *Dünyamızı Değiştiren 100 Büyük Olay/Tarihin Başlangıcından Ay'ın Fethine Kadar*, Çev. F. GÜLEN-Ö. ARIT, Milliyet Yay. (İstanbul) 1970.
- PIRENNE, Henri, *Hazreti Muhammed ve Şarلمان/İslâm Fetihleri ve Ortaçağ Batı Uygurluğı*, Çev. Muhsin Önal MENGÜŞOğLU, Pınar Yay., İstanbul 2012.
- PİYADEOğLU, Cihan, *Çağrı Bey/Selçukluların Kuruluş Hikâyesi*, Timaş Yay., İstanbul 2011.
- PİYADEOğLU, Cihan, *Güneş Ülkesi Horasan/Büyük Selçuklular Dönemi*, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2012.
- PİYADEOğLU, Cihan, *Sultan Alparslan/Fethin Babası*, Kronik Ktb. İstanbul 2016.
- PİYADEOğLU, Cihan, *İnsanlığın Sığınağı Alparslan*, Erdem Yay. İstanbul 2018.
- POLAT, M. Said, *Selçuklu Göçerlerinin Dünyası/Karacuk'tan Aziz George Kolu'na*, Kitabevi Yay. İstanbul 2004.
- POLAT, İbrahim Ethem, *Haçlılara Kılıç ve Kalem Çekenler*, Vadi Yay. 2. Bas. İstanbul 2016
- POLAT, M. Said, “*Türkiye'de İlk Beylikler ve Kabilevi Siyasi Birliklerin Ortaya Çıkışı (1071-1175)*”, *TTK Belleten*, LXVI/245, (2002), s.61-86.
- POLATLAR, Kaan, *Göçebe-Çoban Halkların Tarihsel Rollerini/Bir Nüfus Teorisi*, Doğu Ktb. İstanbul 2016.
- PRITSAK, Omelyan “*Karahanlılar*” *Md. MEBİA*, c.6, s,251-273, İstanbul 1967,
- RAMSAY, W. M. *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Çev. Mihri PEKTAŞ, MEB Yay. İstanbul 1961.
- RIPPER, Thomas, *Diyarbakir Merwanileri/İslami Ortaçağ'da Bir Kürt Hanedanı*, Çev. Bahar Şahin FIRAT, Avesta Yayınları, İstanbul 2012.
- RIYAZEVE, Fırudın Hasan Oğlu, “*Selçuklu Oğuzların Tarihine, Onların Yayım Arealına ve 'Oğuz' Sözü'nün Etimoloji Yorumuna Yeni Bakış*”, *Erciyes Ün. Türk Dünyası Araştırma Merkezi I. Uluslararası Selçuklu Sempozyumu/Selçuklu Siyasi Tarihi/ Bildiriler/27-30 Eylül 2010 Kayseri*, TTK Yay. Ankara 2014, s.213-222.
- ROUX, Jean Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini*, Çev. Aykut KAZANCIGİL, İşaret Yay. 2.Bas., İstanbul 1998.

- RUNCIMAN, Steven, *Haçlı Seferleri Tarihi/I.c./ Birinci Haçlı Seferi ve Kudüs Krallığı'nın Kuruluşu*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay., Ankara 1986.
- RUNCIMAN, Steven, *Haçlı Seferleri Tarihi/II.c./Kudüs Krallığı ve Frank Doğu (1100-1187)*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay., Ankara 1987.
- RUNCIMAN, Steven, *Haçlı Seferleri Tarihi/III.c./Akkâ Krallığı ve Daha Sonraki Haçlı Seferleri*, Çev. Fikret İŞILTAN, TTK Yay., Ankara 1987.
- SAĞIR, Caner, *Temim İbn Bahr'ın Seyahatnamesi ile Mervezi'nin Tabai Hayavan Eserinin Tercümesi ve Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Arş. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.
- SAKAOĞLU, Necdet, *Türk Anadolu'da Mengücekoğulları*, Milliyet Yay. İstanbul 1971.
- SAKİN, Orhan, *16.YY. Osmanlı Arşiv Kayıtlarına Göre Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler/Boylar-Kabileler-Cemaatler*, Ekim Yay., İstanbul 2010.
- SALES, Veronique (Derl.), *Tarihçiler*, Çev. Elif BİLDİRİCİ, İletişim Yay. İstanbul 2016.
- SALLÂBÎ, Ali Muhammed, *İslâm Tarihi 10/Selçuklular/Batinî Fitnessine ve Haçlı Savaşına Karşı Bir İslâmî Mücadele Projesinin Doğuşu*, Çev. Şerafettin ŞENASLAN- Necmeddin SALİHOĞLU, Ravza Yay. İstanbul 2013.
- SARAY, Mehmet, "Anadolu Coğrafyasına Türkler ve Kürtler Ne Zaman Geldiler?", *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu*, Ankara 9-10 Ocak 2014, *Sempozyuma Sunulan Bildiriler, C.1*, TTK Yay. Ankara 2014, s.15-23.
- SARI, Volkan, *Türklerin İslâmiyeti Kabulünün Sosyolojik Analizi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Ün. Sosyal Bilimler Ens. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005.
- SCHEINHARDT, H. "Türk Yer İsimlerinde Halk Etimolojisinin Dilcilik Yönünden Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme", *Uluslararası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri Bildirileri*, (27-29 Ekim 1975 Konya), Konya Turizm Derneği Yay. Konya 1976, s.99-100.
- SEIDLER, Grzegorz Leopold, *Bizans Siyasal Düşüncesi*, Çev. Mete TUNÇAY, AÜ Siyasal Bilgiler Fak. Yay. Ankara 1980.
- SELÇUK, Hava, *Selenge'den Tuna'ya Türk Kültür Tarihine Dair Notlar*, Kitaparası Yay. İstanbul 2019.
- SERDAR, M. Törehan, *Mevlâna Hakîmüddin İdris-i Bitlisî*, Ötügen Neşr. İstanbul 2008.
- SEVİM, Ali, *Malazgirt Meydan Savaşı*, TTK Yay. Ankara 1971.
- SEVİM, Ali, *Anadolu Fâtihî Kutalmışoğlu Süleyman Şah*, TTK Yay. Ankara 1990.
- SEVİM, Ali, *Anadolu'nun Fethi/Selçuklular Dönemi*, TTK Yay. 2.Bas. Ankara 1993.

- SEVİM, Ali, “*Sıbt İbnü'l-Cevzi'nin 'Mir'âtü'z-zaman Fî Tarihi'l-Âyan' Adlı Eserindeki Selçuklularla İlgili Bilgiler I, Sultan Tuğrul Bey Dönemi*”, Prof. Dr. Ali SEVİM Makaleler C. 2, Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Süleyman ÖZBEK, Berikan Yay. Ankara 2005, adlı Ktb. İçinde, s.3-185.
- SEVİM, Ali, “*İbnü'l-Adîm'in 'Zübdetü'l-Halep Min Tarihi Haleb' Adlı Eserindeki Selçuklularla İlgili Bilgiler*”, Prof. Dr. Ali SEVİM Makaleler C. 2, Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Süleyman ÖZBEK, Berikan Yay. Ankara 2005, adlı Ktb. İçinde, s.607- 776.
- SEVİM, Ali, “*Türklerin Anadolu'ya Gelişleri ve Anadolu Fethinin Türk ve Dünya Tarihindeki Yeri*”, Prof. Dr. Ali Sevim, Makaleler C.3 Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Süleyman ÖZBEK, Berikan Yay. Ankara 2005, adlı Ktb. İçinde, s.181-210.
- SEVİM, Ali, “*Doğu Anadolu Bölgesinde Selçuklu Fetihleri ve Sonuçları*”, Prof. Dr. Ali Sevim, Makaleler C.3 Yay. Haz. E. Semih YALÇIN-Süleyman ÖZBEK, Berikan Yay. Ankara 2005, adlı Ktb. İçinde, s.211-223.
- SEVİM, Ali, Makaleler, 1, 2, 3, Haz. E. Semih YALÇIN- Süleyman ÖZBEK, Berikan Yay. Ankara 2005.
- SEVİM, Ali, *Ünlü Selçuklu Komutanları/Afşin, Atsız, Artuk ve Aksungur*, TTK Yay. 2.Bas. Ankara 2011.
- SEVİM, Ali-MERÇİL, Erdoğan, *Selçuklu Devletleri Tarihi/Siyaset, Teşkilât ve Kültür*, TTK Yay. Ankara 2014.
- SEVİN, Veli, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, TTK Yay. 3.Bas. Ankara 2013
- SEZER, Baykan, *Asya Tarihinde Su Boyu Ovaları ve Bozkır Uygarlıkları*, Kitabevi Yay. İstanbul 2011
- SİNOR, Denis, *Erken İç Asya Tarihi*, İletişim Yay. 6.Bas. İstanbul 2012.
- STEPHENSON, Paul, *Büyük Konstantin/Yenilmez İmparator, Muzaffer Hristiyan*, Çev. Gürkan ERGİN, Türkiye İş Bankası Yay. İstanbul 2016.
- STROHMEIER, Martin-HECKMANN, Lale Yalçın, *Kürtler/Tarih, Siyaset, Kültür*, Çev. Atilla DİRİM, Tarih Vakfı Yurt Yay. İstanbul Ocak 2014.
- SOYGÜZEL, Hasan, “*Kuruluşun Metodolojik ve Kavramsal Tarihi*”, Ed. Elif AYLAK, *Kuruluş/Osmanlı Tarihini Yeniden Yazmak*, Hayy Kitb. 5.Bas. İstanbul 2011, s.19-40.
- SUN-TZU, *Savaş Sanatı*, Çev. Adil DEMİR, Kastaş Yay. İstanbul 2004.
- SÜMER, Faruk, “*X. Yüzyılda Oğuzlar*”, *AÜDTCF Derg.* C.XVI, Sy.3-4, (Eylül-Aralık 1958).
- SÜMER, Faruk, “*Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?*”, *TTK Belleten*, C.XXIV, Sy.96, (1960), s.567-594.
- SÜMER, Faruk, “*Anadolu'da Moğollar*”, *Selçuklu Araştırmaları Derg.* Sy.1, (Ankara 1969), s.1-147.
- SÜMER, Faruk, *Oğuzlar/Türkmenler/Tarihleri - Boy Teşkilâtı - Destânları*,

- AÜDTCF Yay. 2. Bas. Ankara 1972. Yeni Bas. Faruk SÜMER, *Oğuzlar/Türkmenler/Tarihleri-Boy Teşkilâtı, Destânları*, TDAV Yay. 5.Bas., İstanbul 1999.
- SÜMER, Faruk, “*Malazgirt Savaşına Katılan Türk Beyleri*”, *Selçuklu Arş. Derg.*, Sy.IV, (Ankara 1975), s.197-207.
- SÜMER, Faruk, *Selçuklular Devrinde Doğu Anadolu’da Türk Beylikleri*, TTK Yay. 2.Bas., Ankara 1998.
- SÜMER, Faruk, *Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları*, 2 cilt, TDAV Vakfı Yay., İstanbul 1999
- ŞAHİN, C.-DOĞANAY, H. *Türkiye Coğrafyası*, Gündüz Eğitim ve Yay., Ankara 2000.
- ŞEKER, Mehmet, *Fetihlerle Anadolu’nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması*, Ötüken Nşr., İstanbul 1973.
- ŞEKER, Mehmet, *Anadolu’nun Türkleşmesi ve Kültürel Hayatı*, Ötüken Nşr. 2.Bas., İstanbul 2006.
- ŞEKER, Mehmet, *Türkistan’dan Anadolu’ya İnsan ve Toplum Hayatı*, Ötüken Nşr., İstanbul 2007.
- ŞEKER, Fâtih M. *İslâmlaşma Sürecinde Türklerin İslâm Tasavvuru*, TDV Yay., 2.Bas., Ankara 2012.
- ŞEKER, Fâtih M. *Selçuklu Türklerinin İslâm Tasavvuru*, Dergâh Yay. İstanbul 2011.
- ŞEKER, Fâtih M. *Osmanlı İslâm Tasavvuru*, Dergâh Yay. İstanbul 2013.
- ŞEKER, Fâtih M. *Türk Dinî Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Dergâh Yay. İstanbul 2013.
- ŞERBETÇİ, Koray, *Tarih Neye Yarar?* Türdav Yay. İstanbul 2017.
- ŞEŞEN, Ramazan, “*Eski Araplara Göre Türkler*”, *Türkiyat Mec.* c.XV, (1968), s.3-15.
- ŞEŞEN, Ramazan, *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı/Başlangıçtan XIX. yüzyılın Sonuna Kadar*, İSAR Vakfı Yay. İstanbul 1998.
- ŞEŞEN, Ramazan, *İslâm Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri*, TTK Yay., Ankara 2001.
- ŞEYBAN, Lütfi, “*İslam ve Anadolu Tarihi Açısından Önemli Bizans Tarihçileri*”, *Türk Kültürü Derg.*, Sy.452, Aralık 2000, s.711-715.
- ŞİMŞEK, Ahmet-SATAN, Ali, (Haz.), *Millî Tarihin İnşası/Makaleler*, Tarihçi Ktb., İstanbul 2011.
- ŞİMŞEK, Ahmet, (Ed.), *Tarih Nasıl Yazılır?/Tarih Yazımı İçin Çağdaş Bir Metodoloji*, Tarihçi Ktb. 5.Bas., İstanbul 2011.
- ŞİMŞEK, Ahmet (Editör), *Türkiye’de Tarih Eğitimi/Dönemler, Ders Kitapları, Yazarlar, Akademisyenler*, Algılar, Pegem Akademi Yay. Ankara 2017.

- ŞİMŞİRGİL, Ahmet, *Türklerin İslâmiyeti Kabulü/Büyük Doğuş/Otağ I*, Timaş Yay. İstanbul 2017.
- ŞULUL, Kasım, *İslâm Düşüncesinde Tarih Tasavvuru ve Usûlü*, İnsan Yay. 3.Bas. İstanbul 2015.
- TANERİ, Aydın, *Türkiye Selçukluları Kültür Hayatı/Menakib-ül Arifin'in Değerlendirilmesi*, Bilge Yay., Konya 1977.
- TANERİ, Aydın, *Kürtler/Kürtlerin Kökeni-Siyasî, Sosyal ve Kültürel Hayatları/İbnü'l-Ezrak ve Şeref Han Tarihlerinin Değerlendirilmesi*, Doğuş Mat. Ankara 1976.
- TANERİ, Aydın, *Türkistanlı Bir Türk Boyu Kürtler/Kürtler'in Kökeni-Siyasal, Sosyal ve Kültürel Hayatları/İbnü'l-Ezrak, Şeref Han ve Evliya Çelebi'nin Eserleri'nin Değerlendirilmesi*, TKAE Yay. Genişletilmiş 2. Bas. Ankara 1983.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, *Yaşadığım Gibi*, Haz. Birol EMİL, Türkiye Kültür Ens. Yay., İstanbul 1970.
- TANYU, Hikmet, *İslâmlıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı*, AÜ İlahiyat Fak. Yay. Ankara 1980.
- TAŞAĞIL, Ahmet, *Kök Tengri'nin Çocukları/Avrasya Bozkırlarında İslâm Öncesi Türk Tarihi*, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2013.
- TAŞAĞIL, Ahmet, "Oğuzların Tarih Sahnesine Çıkışı Hakkında", *Oğuzlar/Dilleri,Tarihleri ve Kültürleri*, 5. Uluslararası Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri, Hacettepe Ün. Türkiyat Arş. Ens. Yay. Ankara 2015, s.21-30.
- TAŞAĞIL, Ahmet, *Türk Model Devleti/Gök Türkler*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2017.
- TAŞAĞIL, Ahmet, *Bilge Kağan'ın Vasiyeti*, Bilge Kültür Sanat Yay. İstanbul 2017.
- TAŞBAŞ, Erdal, "Klasik Dönem Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserlerine Kısa Bir Bakış", *Akdeniz İnsani Bilimler Derg.*, C.1, Sy.2, (2011), s.213-223.
- TAŞKIN, Ünal, "Abbâsî Halifesi'nin Malazgirt Savaşı Duası", *Malazgirt Zaferi/Bin Yıllık Miras*, Haz. Mustafa ALİCAN, Kronik Kitap Yay. İstanbul 2018 adlı kitap içinde, s.155-162.
- TEKİN, Arslan, *Selçuklu Tarihi*, Kariyer Yay., İstanbul 2012.
- TEKİNOĞLU, Hüseyin, *Selçuklu Tarihi*, Kamer Yay. İstanbul 2017.
- TEZCAN, Mehmet, "Yabgu Unvanı ve Kullanımı/Kuşanlar'dan İlk Müslüman Türk Devletlerine Kadar", *AÜ Türkiyat Arş. Ens. Derg. Sy.48*, (2012), s.305-342.
- TOGAN, A. Zeki Velidî, *Umûmî Türk Tarihine Giriş/c.I/En Eski Devirlerden 16. Asra Kadar*, İÜ Edebiyat Fak. Yay., 2.Bas., İstanbul 1970.

- TOKALAK, İsmail, *Bizans Osmanlı Sentezi/Bizans Kültür ve Kurumlarının Osmanlı Üzerindeki Etkisi*, Asi Kitap, 3.Bas. İstanbul 2017.
- TOPRAK, Sefa, “Onlar Malazgirt Zaferine Nasıl Baktılar?”, *Ayrıntı Defteri*, 1 Eylül 2013.
- TOPRAKLI, Ramazan, *Değişen Coğrafya ve Miryokefalın Savaşı*, Gen. 2.Bas. Semih Ofset Yay. Ankara 2014.
- TOPRAK KLI, Ramazan, *Yol ve Tarih/Dinar-Kemer Boğazı: Kelenai-Karaağaç Hattı*, Semih Ofset Yay. Ankara 2012.
- TOPRAKLI, Ramazan, *İkinci Haçlı Seferi/Yalvaç Meydan Muharebesi ve Kaşıkçibeli Zaferi*, Semih Ofset Yay. Ankara 2011.
- TOPRAKLI, Ramazan, “Romen Diyojen’in 1071 Malazgirt Seferi”, *Hamideli Tarih*, Sy.5, (Mart 2018), s.104-112.
- TUFANTOZ, Abdurrahim, *Ortaçağ’da Diyarbekir, Mervanoğulları/990-1085*, Aça Yay. Ankara 2005.
- TUĞ, Salih, *İslâm Vergi Hukukunun Ortaya Çıkışı*, AÜ İlahiyat Fak. Yay., Ankara 1963.
- TUNCEL, M. “Türkiye’de Kent Yerleşmelerinin Tarihçesine Toplu Bir Bakış”, *Türk Coğrafya Derg.* (İstanbul 1977), s.123-160.
- TUNÇEL, Harun, “Türkiye’de İsmi Değiştirilen Köyler”, *Fırat Ün. Sosyal Bilimler Derg.*, C.10, Sy.2, (Temmuz 2000). s.23-34.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, Turan Nşr. Yurdu Yay. 2.Bas., İstanbul 1969. Yeni Bas. Ötüken Nşr., İstanbul 2013.
- TURAN, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye/Siyasî Tarih/Alparslan’dan Osman Gazi’ye/(1071-1318)*, Turan Nşr. Yurdu Yay., İstanbul, 1971. Yeni Bas. Ötüken Nşr., İstanbul 2013.
- TURAN, Osman, *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi/Türk Dünya Nizâmının Millî, İslâmî ve İnsanî Esasları*, Ötüken Neşr. 14.Bas. İstanbul 2003. Yeni Bas. Ötüken Nşr. 20.Bas. İstanbul 2011.
- TURAN, Osman, *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi/Saltuklular, Mengüçükler, Sökmenliler, Dilmaç Oğulları ve Artukluların Siyasî Tarih ve Medeniyetleri*, Turan Nşr. Yurdu Yay., İstanbul 1973. Yeni Bas. Ötüken Nşr., İstanbul 2004.
- TURAN, Osman, *Selçuklular ve İslâmiyet*, Turan Nşr. Yurdu Yay., İstanbul 1971. Yeni Bas. Ötüken Nşr., İstanbul 2005.
- TURAN, Osman, *Tarihî Akışı İçinde Din ve Medeniyet*, Nakışlar Yay. İstanbul 1980.
- TURAN, Osman, *Türkler Anadolu’da*, Hareket Yay. İstanbul 1973.
- TURAN, Osman, *MEBİA “I. Süleyman Şâh” Md.* c.11, s.201-219, İstanbul 1966; ayrıca Osman TURAN, *Makaleler* adlı ktb. içinde, s.713-749, Haz. Altan ÇETİN-Bilâl KOÇ, Kurtuba Yay. Ankara 2010.

- TURAN, Osman, MEBİA "I. Kılıç Arslan" Md. c.6, s.681-688, İstanbul 1967.
Ayrıca Osman TURAN, *Makaleler* adlı ktb. içinde, s.569-582, Haz. Altan ÇETİN-Bilâl KOÇ, Kurtuba Yay., Ankara 2010.
- TURAN, Osman, *Makaleler*, Haz. Altan ÇETİN-Bilâl KOÇ, Kurtuba Yay., Ankara 2010.
- TURAN, Osman, *Kunlar ve Eski Türkler/Hunlar ve Selçuklular Çağında Türkler*, Kitabevi Yay. Ankara Ekim 2014.
- TURAN, Refik, (Ed.), *Selçuklu Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yay., Ankara 2012.
- TURAN, Refik, "Türklerin Anadolu'ya Akınları ve Malazgirt Zaferi'nden Önce Anadolu'da Türk Varlığı", *Selçuklu Tarihi El Kitabı* içinde, Grafiker Yay., Ankara 2012, s.87-113.
- TURAN, Refik, "Malazgirt'te Bir Medeniyet Savaşı ve Türkiye Devleti'nin Doğuşu", *Selçuklu Tarihi El Kitabı* içinde, Grafiker Yay., Ankara 2012, s.127-133.
- TURAN, Şerafettin, İBN-İ KEMAL, *Tevârih-i Âl-i Osman/I. Defter*, Yay. Haz. Şerafettin TURAN, TTK Yay. 2.Bas. Ankara 1991, Önsöz ve Açıklamalar.
- TURAN, Şerafettin, İBN-İ KEMAL, *Tevârih-i Âl-i Osman/VII. Defter/(Tenkidli Transkripsiyon)*, Yay. Haz. Şerafettin TURAN, TTK Yay., Ankara 1957, Önsöz ve İbn Kemal'in Hayatı ve Eserleri vd.
- TÜLÜCE, Adem, *Bizans Tarih Yazımında Öteki/Selçuklu Kimliği*, Selenge Yay., İstanbul 2011.
- TÜLÜCÜ, Süleyman, "Malazgirt Savaşına İştirak Eden Türk Beyleri ve Hal Tercümelere", *ATÜ İlahiyat Fak. Derg.*, Sy.7, 1986, s.291-334.
- UCUZSATAR, Necati Ulunay, *Türklerde Harp Sanatı/Taktik ve Strateji (M.Ö. 220-M.S. 1453)*, Derin Yay. İstanbul 2007.
- UÇAKÇI, İsmail, *Çorum, Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale, Çankırı Yöresinde Oğuz Boyları/ Aşiret, Oymak ve Cemaatler*, Bilge Oğuz Yay. İstanbul Ocak 2013.
- UÇAKÇI, İsmail, *Sivas, Kayseri, Aksaray, Nevşehir Yöresi Oğuz Boyları/II/Aşiret, Oymak, Cemaatler*, Bilge Oğuz Yay. İstanbul Ocak 2015.
- UÇAR, Şahin, *Arapların Anadolu Seferleri (640-750)*, Şûle Yay. 3.Bas., İstanbul 2012.
- UĞURLUEL, Talha-ÖZGEN, Cansu Canan, *Selçuklu'nun Şifreleri*, Kronik Ktb. İstanbul 2017.
- UMAR, Bilge, *İlkçağda Türkiye Halkı*, İnkılâp Ktb. 2.Bas., İstanbul 1999.
- UMAR, Bilge, *Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi/Türkiye Türkleri Ulusunun Oluşması*, İnkılâp Ktb., İstanbul 1998.
- UMAR, Bilge, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar/Türkiye'nin Tarihsel Coğrafyası ve*

- Tarihsel Adları Üzerine Alfabetik Düzendeki Bir İnceleme*, İnkılâp Ktb. İstanbul 2009.
- USLU, Recep, *Hicrî I-II. Yüzyıllarda Horasan Tarihi*, Uludağ Ün. Sosyal Bilimler Ens. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Bursa 1997.
- USTA, Aydın, *Türklerin İslamlaşma Serüveni/Sâmâniler*, 2.Bas. Yeditepe Yay. İstanbul 2013.
- USTA, Aydın, *Sorularla Bizans İmparatorluğu*, Yeditepe Yay. İstanbul 2016.
- USTA, Aydın, *Doğunun ve Batının Hâkimleri Selçuklular/Gerçek Hikâyeler ve Anekdotlar*, Yeditepe Yay. İstanbul 2018.
- UYGUR, Nermi, "Yer Adları", *Türk Dili Derg.*, Sy.187, (1967), s. 495-502.
- ÜNALAN, Sıddık, "Mervanoğulları Döneminde Diyarbakır", 1. Uluslararası Oğuzlardan Osmanlıya Diyarbakır Sempozyumu/20-22 Mayıs 2004/ Bildiriler, Ed. Kenan Ziya TAG/Ahmet KANKAL, Diyarbakır 2004, s.169-187.
- ÜNALAN, Sıddık, "Mervanoğullarının Kuruluşu ve Selçuklu Devleti'nin Hâkimiyetine Girişi", *Yeni Türkiye, Türkoloji ve Türk Tarihi Araştırmaları Özel Sayı II*, Nisan, 2002, s.44-58.
- ÜÇÜNCÜ, Kemal, "Anadolu ve Balkanların Fethi Sürecinde Türkmen Boylarının Hazar Ötesinden Taşdığı Sözlü Kültürün İşlevi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sy.165, (Aralık 2006), s.211-222.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, *Destanlar*, Haz.Fatma ARTUNKAL, Doğu Batı Yay. İstanbul 2019.
- ÜNAL, Oğuz, *Horasan'dan Anadolu'ya Türkiye Tarihi/Anadolu'nun Fethi ve Türkiye Devleti'nin Kuruluşu, -Güneş Ülkesinden Güneşin Doğduğu Yere-*, Ötügen Nşr. 3. Bas. İstanbul 2019.
- ÜNAL, Yenal, "Türkiye'de Tarihçilik, Tarihçiliğin Gelişimi (15-20. YY) ve Türk-Batı Tarihçiliğine Örnek İki Kitabın Karşılaştırmalı Analizi", *Kelâm Araştırmaları Derg.*, c.8, Sy.2, 2010, s.183-210.
- VASARY, Istvan, *Eski İç Asya'nın Tarihi*, Çev. İsmail DOĞAN, Ötügen Neşr., İstanbul 2007.
- VASILIEV, Alexander A., *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, Çev. Tevabil ALKAÇ, Alfa Yay. İstanbul 2016.
- WITTEK, Paul, "Bizans-Selçuk Münasebetleri", *Ülkü/Halkevleri Derg.* c.VIII, Sy.44, (İlkteşrin 1936), s.149-152.
- WITTEK, Paul, "Bizanslılardan Türklere Geçen Yer Adları", Çev. Mihin EREN, *Selçuklu Araştırmaları Derg.*, Sy.I, (Ankara 1969), s.193-240.
- WELLHAUSEN, Julius, *Arap Devleti ve Sukutu*, Çev. Fikret İŞILTAN, AÜ İlahiyat Fak. Yay., Ankara 1963.
- VEZVEZOĞLU, Selman, *Eski Türkçede Askerlik Terimleri*, Gazi ün. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2017.

- YAHYÂ KEMAL, *Aziz İstanbul*, İFCYKE Yay. İstanbul 1964.
- YAHYÂ KEMAL, *Eğil Dağlar/İstiklâl Harbi Yazıları*, İFCYKE Yay., İstanbul 1966.
- YAHYÂ KEMAL, *Tarih Musâhabeleri*, İFCYKE Yay., İstanbul 1975.
- YAHYÂ KEMAL, *Mektuplar ve Makaleler*, İFCYKE Yay., İstanbul 1977.
- YAHYÂ KEMAL, “*Diyâr-ı Rûm Ne Demektir?*”, *Kubbealtı Akademi Mec. Yıl: 3, Sy: 1, (1 Ocak 1974)*, s.16-19, ayrıca YAHYÂ KEMAL, *Tarih Musâhabeleri*, İFCYKE Yay., İstanbul 1975, isimli ktb. içinde, s.124-128.
- YAVUZ, Celalettin, *Türklerde Savaş Sanatı, Strateji ve Askeri Kültür*, Ed. Memduh BEGENİRBAŞ, Der Yay. İstanbul 2019.
- YAZAR, Nurullah, *Büyük Selçuklu Devleti'nde İktidar Mücadeleleri*, Otto Yay. Ankara 2017.
- YEDİYILDIZ, Bahaeddin, “*Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri*”, *Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri (11-13 Eylül 1984)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1984, s.25-41.
- YENİÇERİ, Özcan, *Türk Kimliği ve Travma/Türklerin 3 Büyük Suçu, 3 Büyük Bozgun*, Kripto Yay. Ankara 2014.
- YILDIRIM, Ercan, “*Tarih Malazgirt İle Başlar*”, *Star Açık Görüş*, 26 Ağustos 2018.
- YILDIRIM, Ercan, *Anadolu’da İslâm Ruhu/Vatan ve Millet Oluşumu*, Dergâh Yay. İstanbul 2014,
- YILDIZ, Hakkı Dursun, *İslâmiyet ve Türkler*, İÜ Edebiyat Fak. Yay., İstanbul 1976.
- YILDIZ, Hakkı Dursun, “*Alpaslan ve Malazgirt Savaşı*”, Hakkı Dursun YILDIZ, *Makaleler 1*, Hz. E. Semih YALÇIN-Selçuk DUMAN, Berikan Yay. İstanbul 2007, s.105-108.
- YILDIZ, Mustafa, *Türk Siyasî Bilgeliğinin Kadim Kapıları/Siyaset Felsefesi Açısından Erken Dönem Türk-İslâm Düşüncesi*, Ötüken Nşr. İstanbul 2017.
- YILMAZ, Saim, *Anadolu’da Abbâsî-Bizans Mücadelesi (132-193/750/809, Marmara Ün. İlahiyat Fak. Yay. İstanbul 2015.*
- YINANÇ, Mükrimin Halil, *Türkiye Tarihi/Selçuklular Devri I/Anadolu’nun Fethi*, İstanbul Ün. Edebiyat Fak. Tarih Zümresi Neşriyatı, İstanbul 1944.
- YINANÇ, Mükrimin Halil, *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri*, C.I, Yay. Haz. Refet YINANÇ, (İlâveli 3.Bas.) TTK Yay., Ankara 2013.
- YINANÇ, Mükrimin Halil, *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri*, C.II. Yay. Hz. Refet YINANÇ, TTK Yay. Ankara 2014.
- YINANÇ, Mükrimin Halil, *Millî Tarihimizin Adı*, Hareket Yay., İstanbul 1969.
- YINANÇ, Mükrimin, Halil, “*Onikinci Asır Tarihcileri ve Muhammed bin Ali-il-Azîmî*”, *İkinci Türk Tarih Kongresi, İstanbul 20-25 Eylül 1937, Kongrenin*

- Çalışmaları, Kongreye Sunulan Tebliğler*, TTK Yay., İstanbul 1937, s.673-690.
- YURTSEVER, Erk, *Tamga/Asya'daki Türkçe Coğrafi Adlar Derlemesi*, Türk Dünyası Arş. Vakfı, İstanbul 1993.
- YUVALI, Abdülkadir, “*Türk Devlet Geleneği-Evrensel Hâkimiyet Düşüncesinde Sosyal Grup Örneği Olarak Kürtler*”, *Tarihte Türkler ve Kürtler Sempozyumu, Ankara 9-10 Ocak 2014, Sempozyuma Sunulan Bildiriler, C.2*, TTK Yay. Ankara 2014, s.169-187.
- ZELYUT, Rıza, *Yabancı Kaynaklara Göre Türk Kimliği*, Kripto Bas. Yay. 8.Bas. Ankara 2012.
- ZEYBEK, Namık Kemal, “*Türklerin Dini*”, *Ortadoğu Gzt.* 8 Ağustos 1998.
- ZEYBEK, Namık Kemal, *Türk'ün İnanca*, Doğan Kitap, İstanbul 2017.

3) Ansiklopediler

- AnaBritannica/Genel Kültür Ansiklopedisi*, 22 c. *Encyclopedia Britannica* 15.Bas. Çeviri, Ana Yay. İstanbul 1989.
- Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi (MEBİA)*, 2.Bas. 13 c. MEB Devlet Kitapları, İstanbul 1969.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (TDVİA)*, 44 c. TDV Yay. İstanbul 1988-2013.

4) Sözlükler

- AKBAYAR, Nuri, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2001
- DEMİR, Ömer-ACAR, Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Vâdi Yay. 3.Bas., Ankara 1997.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat/Eski ve Yeni Harflerle*, Yay. Haz. Aydın Sami GÜNEYÇAL, İnceleyen Mustafa ÇİÇEKLER, Aydın Ktb. 30.Bas., Ankara 2013.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki, *Tasavvuf'tan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İnkılâp ve Aka Ktb., İstanbul 1977.
- İNAN, Süleyman, *Popüler Tarih Sözlüğü*, Adres Yay., Ankara 2005.
- NİŞANYAN, Sevan, *Adını Unutan Ülke/Türkiye'de Adı Değiştirilen Yerler Sözlüğü*, Everest Yay., İstanbul 2010.
- ÖZÖN, Mustafa Nihat, *Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü*, İnkılâp Ktb., İstanbul 1962.

- ÖZTUNA, Yılmaz, *Tarih ve Politika Ansiklopedisi*, Ötüken Nşr. İstanbul 2006.
- ULUDAĞ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yay. İstanbul 1991.
- YAVUZ, Serdar-ŞENEL, Mustafa, “*Yer Adları (Toponimi) Terimleri Sözlüğü*”, *Turkish Studies-International For Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/8 Summer 2013, p.2239-2254, Ankara 2013.

DİZİN

Bilgi, bölüşüldükçe artan hazinedir.

Bhartrihari

- Abdülkaahir el-Bağdâdî 126
Abdülbaki Gölpinarlı 31
Abdullah İbn Mübarek 141
Abdürrahim Tufantoz 389
Abu'l-Asvâr 210
Abû'l Farac Bar Hebraeus 48
Adana (Adanus) 513
Adem-i merkezîyyetçi 115, 117, 184, 186
Adilcevaz (Ardske) 513
Adıyaman (Etiman) 513
Afganistan 81, 112, 182, 563
Afrâsyâblılar 237
Afşın Bey 11, 34-35, 150, 154, 156, 158, 213-218, 220, 222-223, 233, 328, 336, 348, 366, 369, 375, 393-394, 419, 523
Âdilü'n-nûrî 262, 264
Afyonkarahisar (Acrones Acroenus 154, 354-355, 513
Ağlebîler 345
Ağır piyade 243, 245, 449-451
Ağrı Dağı (Akra Akre) 519
Ahalkerek 208-209
Ahbâr üd-Devlet is-Selçukiyye 88, 90-91, 224, 363, 367, 400, 402, 409, 423, 429, 446, 448, 459, 467, 471, 545
Ahlat (Chleat) 513
Ahmed bin Mahmûd 204, 361, 367-368, 385, 391, 405, 408, 459
Ahmed-i Hasan 181
Ahsenü't-tekasim 126
Ahvâz 197
Ak Sungur Bey 261
Akdeniz (Mare Nostrum) 43, 54-55, 68, 73, 140, 144, 307, 309, 311, 327, 346-347, 507, 518, 551, 571
Akgöl (Avlos) 513
Akritai 302
Aksaray (Arkhelais) 513
Aksarayî 204, 464, 467
Akşehir (Philomelion) 513
Alaşehir (Philadelphia) 513
Alanya (Kalonoros) 513
Aleksios Komnenos 273, 275
Alexander A. Vasiliev 45, 60
Alexiad 48, 240, 313-314, 546
Ali Sevim 23, 166, 569
Ali Tekin 98-101, 105-107, 164, 172
Aliates 274, 437, 456
Allih 66
Almanlar 216, 504
Alparslan 24, 33-36, 61, 117, 121-123, 129-130, 152, 158-159, 192, 198, 201-212, 214-215, 217-218, 233-234, 262-270, 274, 277, 280, 285, 293-300, 303-304, 316, 320, 327, 336-337, 343-344, 346-353, 357, 359-370, 372, 374-375, 379, 384, 386, 388, 390-391, 393-396, 399-401, 403, 405-408, 411-413, 417, 419-425, 427-431, 433-436, 442, 446-449, 452, 455, 457, 460, 462-466, 468, 470-473, 479-480, 482-487, 491-493, 498, 500, 528, 540, 548-550, 562-563, 567, 571
Altay Dağları 83
Altun Köprü 65
Altuntaş 105-106
Altuntak 198, 211, 261
Amanos Dağı (Amana) 519
Amasra (Amastris) 513
Amasya (Amaseia) 513
Amîdülmülk Kündürî 201, 203, 206, 264, 548
Amuderya 96, 105, 107, 184
Amuriyye 154
Anadolu (Anatoli) 155, 513
Anasioğlu Bey 175
Anastasius 321
Anatole 309
Anatoli 10-11, 17, 31-33, 35-36, 40-42, 48, 50-52, 55-56, 62, 65, 73, 77, 98, 104, 121-125, 129-133, 135-137, 139, 142-143, 145, 148, 150-158, 163, 165-166, 168, 170-171, 173-176, 188-189, 191-200, 204-212,

- 214-218, 220-224, 235, 237, 248, 254, 256-257, 267, 269-271, 273, 275, 282-284, 294-296, 298, 301-304, 307-309, 313-321, 325-326, 328, 334, 336-338, 343-344, 347-348, 354, 357-359, 362, 366, 372, 375, 394, 411, 415, 426, 437, 440, 463, 479, 483-487, 491-497, 505, 513, 523
- Andronikos Dukas 273, 335, 418, 438, 454, 456, 482
- Ani (Abnicum) 513
- Ankara 13, 513, 545-575
- Anna Komnena 48, 240, 255
- Anonim Selçuknâme 183, 545
- Antakya (Antiocheia) 513
- Antalya (Attaleia) 513
- Antik Roma 40-42, 44, 47, 51-53, 242-245, 247, 249-250, 289, 302, 308, 321, 439
- Apa Tarkan 85
- Aproksimet 451
- Araplar 40, 55-56, 61, 384, 392, 502, 504, 560
- Aras Nehri (Arsa) 518
- Arcadius 47, 255
- Ardahan (Artan) 513
- Ârız 464
- Arithmos 246
- Armenia 73, 159, 174, 192, 208-209, 215, 303, 317-318, 322, 337, 356, 366, 371, 415, 514
- Arnavut 314
- Arpaçay (Arpasos Harpasus) 209, 518
- Arslan Besâsîrî 33-34, 346
- Arslan Câzib (Gazneli Tus valisi) 168-169, 175
- Arslan İlig 100
- Artuk Bey 36, 270, 419, 484-485
- Artuklular 381, 486
- Artvin (Artvini) 513
- Arvantos 212
- Arya 311
- Arzu'r-Rûm 55-56
- Asia Minor 258, 308
- Asianique 311, 313
- Âsî Nehri (Orontos) 518
- Asya 20-21, 25-26, 40-42, 50-51, 61, 63-68, 70-71, 74, 76-77, 80-86, 88, 92-93, 96, 109, 113-114, 123, 131-132, 135, 146, 148, 163, 171, 174, 177, 180, 184-186, 200, 228, 233, 237-238, 249, 255, 268, 275, 293, 297, 302, 307-311, 319, 380, 418, 432-433, 435, 441, 446, 452, 462, 483-484, 491, 495-498, 506, 523, 550-551, 556, 560, 565, 569, 573-574
- Aşına/Asena (A-shih-na) 84
- Aşiret 572
- Attaleiates 21, 48, 148, 151, 220, 326, 329, 331-332, 400, 404, 406, 408, 423, 425-426, 429, 446, 454, 457-458, 466-467
- Augustos 43
- Augustus 245, 323
- Aulocrene 355
- Avrupa 20, 32, 44, 46, 51, 61, 63, 73, 174, 200, 254, 309-311, 321, 495-496, 505, 554, 565
- Ayasofya 35, 148, 333, 338, 354
- Aydın (Tralles) 513
- Âyet 76, 182-184, 427
- Aynzarba 139, 142
- Aytekin 261, 265-267, 352, 362, 394, 419, 455
- Azak Denizi 69
- Azerbaycan (Persarmenie) 513
- Baba gibi koruyuculuk 119-120
- Babaîler 76
- Babil 368, 396, 540
- Bağdat 33-34, 112, 125-129, 139, 183, 197, 215, 265-266, 343, 345-346, 366, 368, 384, 396, 405, 419, 464, 492, 528, 566
- Bâc 92
- Badişan (Bağdişan) 409-410
- Bafra 513
- Baga 85

- Bagrat (IV) 176, 209
 Bağdat 183, 197
 Bahrû'r-Rûm 55, 518
 Bakırçay (Kaikos) 518
 Balac 66
 Balasagun 31, 70
 Balkanlar 31-32, 34, 69-70, 73, 143, 150, 210-211, 271, 275, 309, 316, 322, 334, 495, 501, 505
 Balıkesir (Paleo-Kastro) 513
 Bandon 244, 250, 438
 Barânlı/Barâni 88, 97, 105
 Baratekin 64
 Barbar 54, 447
 Barlık Çayı 83-84
 Basil (II.) 192
 Basil 197, 200, 256, 271, 275, 321-325, 350
 Basileus 43, 54
 Başkurt 68, 237
 Basoniyenler 312
 Başkanların birincisi 157
 Başkurt 68, 237
 Batını 128
 Bedir Savaşı 279
 Bekçioğlu 218, 261, 268, 419
 Belisarius 440
 Bengü Devlet 19, 501, 507
 Bereketli vâdi uygarlıkları 310
 Bergama (Pergamos) 513
 Besni (Bethesna Behisni) 513
 Beydoğdu (Gazneli komutanı) 108
 Beyşehir (Karalia) 513
 Beyşehir (Karalis) Gölü 518
 Bilâd-ı Rûm 55-56, 76-77, 123, 130-131, 166, 485, 487
 Bilâdü'r-Rûm 55-56, 132-133, 138, 143, 198, 206-207, 217, 267, 486-487, 491, 493, 497
 Bileşik kavisli yay 170, 239, 432, 449-453, 462
 Bilge Kağan 86, 177, 507
 Bilge Tonyukuk 85-86, 508
 Bilge Umar 48, 158, 195, 220-221
 Birecik (Birtha Birta Birsra) 513
 Birikoğlu Bey 261
 Bistam 89
 Bitinler 312
 Bitinya (Bithynia) 513
 Bitlis (Badlis) 513
 Biyografilerle Selçuklular Tarihi 262, 264, 353, 362, 365
 Bizans 20, 26, 39-56, 59-61, 63, 129, 134-137, 139-140, 163, 171, 209, 237, 241-255, 257, 271, 281, 289-290, 296, 301-302, 309, 314-315, 317, 321-322, 324-330, 333-334, 362, 379, 397-398, 410, 438, 440, 454-455, 483-484, 491, 500, 506
 Bizans İmparatorluğu 39, 41, 43-46, 52, 54, 60-61, 63, 209, 237, 241, 243, 321-322, 325-327, 440, 454, 500
 Bizanslı 39, 43, 50
 Bizans Savaş Sanatı 43, 51, 247, 252, 257, 289, 322, 334
 Boğa Bey 232
 Boğaziçi 42, 86
 Boğazköy (Hattuşaş) 513
 Bolu (Bithynium Claudiopolis) 513
 Bolvadin (Polübotos) 514
 Bondâri 266, 352, 365, 386, 404, 415, 431, 434, 464, 475
 Bosporos (İstanbul Boğazı) 35, 210
 Boy 65, 77, 82-83, 265
 Boyla 85
 Bozdağ (Tmolos) 519
 Bozkır 113, 235, 297, 299, 495
 Börk 238
 Bryennios 21, 48, 220, 242, 272-276, 358-359, 403-406, 408, 410, 435, 437, 444-445, 452, 456, 458, 461
 Budun 87
 Bugyetü't-taleb fi Tarih-i Haleb 387
 Buğa Bey 175
 Buhârâ 31, 64, 95-101, 105-106, 139, 164, 350
 Bulgar 31, 68, 149, 224, 271, 314, 316,

- 350, 356
 Burdur (Polydorion) 514
 Bursa (Prusa) 514
 Büst 89, 184
 Büyük Karl 45
 Büyük kontarion 243
 Büyük Taarruz 507
 Büyük Teodosius 244, 255
 Byzantion 42-44, 50-53, 55, 63, 123, 165, 255
 Byzantios 50-51
 Byzas 50
 Caesar (Sezar) 283
 Camille Jullian 502
 Cami üt-Tevârîh 473
 Canik (Sannike Tzani) 514
 Carl Von Clausewitz 291
 Carole Hillenbrand 16, 60
 Carter Vaughn Findley 60
 Castra Ordugâhı 400
 Cataphracti 243
 Celâlettin Basık 355
 Cemcem 199
 Cend 31, 66, 80, 90-93, 95-97, 105, 108, 178
 Centuri 247
 Ceyhan Nehri (Pyramos) 518
 Ceyhun Nehri 32, 89, 96
 Charles William Chadwick Oman 60
 Chronica 48
 Cihâd 422
 Cihan Piyadeoğlu 59, 91, 166, 298-299
 Cit 64
 Cizre 65, 189-190
 Cizye 470
 Claude Cahen 60, 62, 124
 Coraget 145
 Cremona Piskoposu 55
 Crispus 54
 Cumhuriyet 26, 47, 242, 312, 438, 440, 506
 Cünd 138
 Cündü Kınnesrîn 138
 Cündü'l-Avâsım 138
 Cürcan 64, 68, 187
 Cûzcânî 237
 Çağrı Bey 31-34, 98, 103, 121, 125, 130, 161, 164-171, 173-174, 179, 182, 184-187, 192, 196, 198, 201-202, 206-207, 262-264, 285, 293-294, 299-300, 319, 433, 499
 Çanakkale (İliyon) 514
 Çankırı (Gangra) 514
 Çetr 186
 Çifte hükümdârlık 206
 Çine Çayı (Marsyas) 518
 Çogay Kuzı Dağı 85
 Çoklu yönetim 47
 Çoruh (Çurukh) 514
 Çoruh Nehri (Harpasos) 518
 Çorum (Yankonia Eukhaita Niconia) 514
 Çukurova (Kilikya Cilicia) 514
 Daim Muzaffer 261, 270, 419, 484
 Damgan 187, 203
 Dana Bey 175
 Dandânan 176-177
 Danişmend Gazi 261
 Danişmendliler 381
 Dardaniler 312
 Darende (Toronda Tıryandafil) 514
 Darhan/Dergan 105
 David Nicolle 26
 David 175, 242
 Dede Korkut 65
 Dekarkhion 438
 Dekarkhos 438
 Demir Yaylı Dukak 80, 95, 177
 Denizli (Laodikeia) 222, 269, 514
 Deşt-i Kıpçak 34
 Deutera Romi 42-43, 56, 327
 Devlet-i Ebed Müddet 19, 392, 501, 503, 507
 Dicle Nehri (Tigris İdiglat) 518
 Digenes Akrites 43, 302, 331
 Dilmaçoğlu 261, 270, 419
 Dilmakan (Salmâs) 300, 364, 366, 372
 Dinar (Apameia) 514

- Dipotamon 355
 Dirlik 235
 Dîvânü Lugâtî't-Türk 238
 Divriği (Tefrike) 514
 Diyarbakır (Âmid) 514
 Diyâr-ı Rûm 17, 46, 55-56, 122, 131, 165-166, 171, 426, 485, 487, 493-495, 505
 Diyûcânîs 353
 Doğan Avcıoğlu 118-119, 124
 Doğansu 408-409
 Domaniç (Temnos) 514
 Domestikos 246
 Doğanşehir (Zibatra Sozopetra) 514
 Doğu Karadeniz Kıyıları (Kolkhis) 514
 Doğu Roma 39, 45-46, 123, 242, 245, 247, 249, 315, 321-324, 379, 448, 506
 Domaniç (Temnos) 514
 Domestikos 246
 Droungarios 250
 Droungos 250
 Duduoğlu Bey 261
 Dukak 31, 80, 95, 177
 Dulûk (Dolichenus) 514
 Düzce (Düsae Pros Olypnum) 514
 Dyrhachium/Draç 272
 Ebû Bekir et-Turtûşî 465
 Ebû Cafer Muhammed bin Ahmed el-Buhârî 344, 419, 427
 Ebû Galib Abdülvâhid bin Mesûd bin el-Husayn 387
 Ebû İshak el-Fukkâî 183
 Ebû Kâlicâr 382
 Ebû Nasr 181
 Ebû'l-Fazl Beyhakî 177
 Ebu'l-Fazl-ı Kirmanî 467
 Ebû'l-Fevaris Hamdan bin Abdürrahim 387
 Ebû'l-Kasım Ali Buzcanî (Cuvaynî) 187
 Ebû'l-feth 210
 Ebû'l-Fevâris 193, 343, 387
 Ebû'l-Ganayim bin El-Mahleban 419, 421
 Ebû'l-Hasen Muhammed bin Muhassin es-Sabî 385
 Ebû's Suvar 175-176
 Ebû'l-Hayca Hadbanî 176
 Ecnâdeyn Muharebesi 134
 Edirne (Hadrianopolis Edrene) 514
 Edremit (Atramyttion) 514
 Edward Gibbon 59, 62, 282, 336
 Edward N. Luttwak 52, 291
 Efes (Ephesos) 514
 Efrenc 459
 Ege Denizi (Aigaion Pelagos) 518
 Eğridir/Eğirdir (Akroterion Akrotiri) Gölü 518
 Eğridir/Eğirdir (Akroterion Akrotiri) 514
 Ehlibeyt 127
 Ehli Bid'at 127
 Ehli Sünnet 126
 Ekskubitoi 246
 El-Avâsım 138-139
 Elâziğ (Alzi Eriza) 514
 Elbasan Erbasan Erbasgan Ersagun 35, 152, 158-159, 205, 218-222, 269, 337-338, 348, 355, 370, 375, 395, 468, 471, 523
 Elbistan (Ablasta) 514
 El-Cezîre 134, 345
 El-Fırkatu'n-Nâciye 126
 El-Hüseynî 363, 400-401, 408, 415, 422-423, 448, 458, 465
 El-Mahleban 419, 421
 El-Makdisî 126
 Elmalı/Antalya (Valma) 514
 Emevîler 89, 133, 135, 137, 196
 Emîr Atsız 62
 Emîr Çaka 261
 Emîr Çavlı 261, 419
 Emîr Çavuldur 261, 419, 485
 Emîr Çoban 380
 Emîr Gıdrîc 221, 370, 395
 Emîr Kapar 261
 Emîr Mahmûd 343-344, 349, 351-353, 361

- Emîr Porsuk 261
 Emîr Saltuk 261, 485
 Emîr Sanduk Bey 217, 267, 343, 393, 399, 403, 405, 408, 419
 Emîrân-ı vilâyet-gîran 181
 Emirdağ (Amorion) 514
 Emîru'l-Mü'minîn 183
 Endergan 105
 Epitomae Historiarum 48
 Erciş (Arkhes Arciş) 514
 Erciyes Dağı (Argaios) 519
 Erdek (Kytzikos) 514
 Ereğli/Karadeniz (Herakleia) 514
 Ereğli/Konya (Hubuşna) 514
 Ergani (Akranya Erkenin Erkanikana) 514
 Erhan Afyoncu 377, 385, 387
 Erion/Hiereia 338-339, 354, 515
 Erkan Gökso 218
 Ermanos 459
 Ermeni 21-22, 25, 48, 73, 121, 144-145, 149, 156, 168, 170, 175-176, 189-192, 195, 197-198, 207, 215, 217-218, 224, 254, 274, 276, 314, 318, 320, 332, 350, 357, 367, 370-371, 386, 392, 402, 404, 406, 408, 415-416, 445, 449, 455, 466, 481
 Ermeni General Filaretos 156
 Ermenistan (Armenia Ermenîye) 514
 Er-Risâletü'l-Kadiriyye 126
 Erzen (Artzen) 514
 Erzen-i Rûm (Erzurum) 143
 Eskişehir (Dorylaeum) 514
 Erzincan (Eriza Aziris) 514
 Erzurum (Artzen Erzen Theodosiopolis) 514
 Eskişehir (Dorylaeum) 514
 Eş'arî 126
 Eş'ariyye 126
 Eş-imparatorluk 47, 54
 Evdokyâ Makrembolitissa 148, 271, 281, 328
 Eyâlet 143
 Eyyûbiler 20
- Ezan 80
 Fadlun 175
 Fahrülmülk 201-202
 Falanj 240, 243, 432, 438-440, 449, 451
 Farslar 55-56
 Faruk Sümer 23
 Fas 66
 Fâtûmi Fâtûmilik Fâtûmiler 127-131, 159, 196, 223, 267, 269, 285, 294-298, 302, 304, 319, 343-348, 350, 361, 364, 372, 390, 394, 472
 Fâtih Sultân Mehmed 45
 Fenerbahçe 338-339, 354, 515
 Fergana 64
 Feridun Dirimtekin 22-23
 Ferruh Hâtunî 201
 Fesa 33
 Feth 17, 500
 Fetih 13, 17, 44, 80, 131, 197, 228, 320, 485, 493
 Fetret 506
 Fıkıh 344
 Fırat Nehri (Eufrates) 518
 Fidye 123, 130-131, 153, 219, 470, 472
 Filistin 133-134, 180-182, 185, 187, 207, 214, 344-347
 Fi-sebilillâh 316
 Fitne 128-129, 181, 204, 285, 319, 347
 Flâma 235
 Flavius Julius Crispus 54
 Flavius Vegetius 243
 Foça (Fokaea) 515
 Fokas 144, 242, 251, 290, 315, 317
 Frank 150, 188, 211-212, 224, 253, 350, 356, 373-374
 Franklar 212, 215, 253
 Frigler 312
 Frigya 308
 Fustel de Coulanges 502
 Fûrsânü'l-mihrab 146
 Fûtûh 17
 Fûtûhât 118, 123, 130
 Fûtûhu'l Büldân 137
 Gagik 176, 188

- Galatya 308
 Garabudo 451
 Garsunni'me 385
 Gâvhâre Kanalı 105
 Gayrimüslim 496
 Gayrisünnî 126
 Gazâ 90-91, 97, 117, 122, 125, 131, 133, 136-138, 141, 143, 146-147, 152, 163-167, 178, 183, 191, 199, 205, 207, 233, 267, 295, 317, 319, 331, 352, 369, 418, 443, 497, 505
 Gâzî 75, 93, 419, 516
 Gâziantep (Hantap) 515
 Gazneli Mahmûd 32, 103-104, 172
 Gazneli Mesûd 106-108
 Gazneliler 32, 81, 99, 108, 110-111, 171-172, 177
 Gediz Nehri (Hermos) 518
 Gegen Bey 210
 Gelibolu (Gallipoli) 515
 Gemlik (Kios) 515
 Gence 193
 Genç Liparit 195-196
 General Liparit 33, 169, 193, 195
 Georg Ostrogorsky 41
 Gevherâyîn 261, 265, 419, 457-459, 464
 Gevher Hatun 158, 218, 269
 Girdkûh Kalesi 34, 201
 Giresun (Kerasos) 515
 Got 224, 321
 Gök Türk 26, 31, 64-66, 84-87, 119, 506, 508
 Gökçeğöl 199
 Göksun (Kokussos Kokson Keysun) 153, 515
 Göksun Çayı (Kokussos Kokson Keysun) 518
 Göktaş Bey 175
 Göynük (Kainon Gallicanon) 515
 Greek 49
 Gregoryan 41
 Grek 21-22, 42, 44, 49-51, 53, 245, 255
 Grekçe 25, 41, 51-52, 55, 245, 289, 309
 Gulâm 231, 265, 464
 Gulâm Türkler 117-118
 Gurş 89
 Gûz 89
 Gülek Boğazı (Pylae Ciliciae) 515
 Güllkoru 408, 410-411
 Gümüşhane (Argüropolis) 515
 Gümüşsulular 313
 Gümüştekin 152, 212-214, 217, 268
 Günbatımı Ülkesi 309
 Gündoğumu Ülkesi 309
 Güneşin Battığı Topraklar 309
 Güneşin Doğduğu Topraklar 309
 Gürcistan (İberia) 515
 Gürcü 22, 33, 41, 48, 144, 168-170, 193, 207, 224, 275-276, 314, 320, 370, 386
 Gürgenç 64
 Hâce 181, 353
 Hâce-i Buzurg 181, 353
 Hâcib 108, 152, 212-214, 225, 268, 435, 474, 479, 481
 Hadis 95, 422, 467
 Hadrianopolis Muharebesi 244
 Hakkı Dursun Yıldız 74, 135, 138
 Halaç 89
 Halep Emîri Mahmûd 153, 351
 Haliç (Keras) 515
 Hâlid bin Velid (r.a.) 134
 Hanbelî 126-127
 Hanefî 126-127
 Hanzit (Khanzit Khanzeti Anthiai Anzathene) 515
 Harâc 92
 Hârizm 69, 71, 76, 90, 92, 105-107, 112, 180, 237, 262
 Hârizmşah 105-106
 Hârizmşah Altuntaş 105-106
 Hârizmşah Hârûn 106
 Harput (Suphane Sofen Hısın-ı Ziyâd) 140
 Hârûn Reşid 138, 142
 Has İnal 156
 Hasankale (Kapetru) 515
 Hasankale Savaşı 173

- Hassa ordusu 385-386, 394
 Haşem 235
 Hatay (Hatteaia) 515
 Havâşî 235
 Hay 41
 Hazar 31, 64, 67, 69, 72, 87, 96, 191, 224, 276, 386, 496
 Hazar Denizi 31, 64, 69, 72, 87, 96, 191, 276, 496
 Hazar Kağanlığı 67
 Hegel 45, 59, 362
 Helen 41-42, 49-50, 312-314
 Helen kültürü 41-42, 50
 Hellenes 49
 Hemedân 191, 233, 296, 348, 363, 366, 380, 424, 492
 Heraklius 41, 134, 136, 247
 Herve 199, 253
 Herve Frankopulos 253
 Hetairai 246, 437, 445
 Hiereia/Erion 338
 Hieronymus Wolf 39, 43-44
 Hil'at 465, 472,
 Hilâl bin el-Muhassin es-Sâbi 387
 Historia 21, 44, 48-49
 Hitit 308, 311, 313
 Ho Basileus tön Romaion 43, 54
 Honaz (Khonai Khonos) 515
 Honorias 326
 Honorius 47, 255
 Horasan 69, 76, 80, 89, 99, 104, 107-108, 110-113, 116, 126, 131-132, 141-142, 152, 163, 167-169, 173-177, 179-180, 192, 198-199, 208, 211-212, 215, 224, 237, 255, 262-263, 268, 270, 294, 296-297, 319, 327, 348, 360, 362-364, 367, 369, 396, 411, 483, 485, 487, 496, 498, 506
 Hoy 208, 299, 364-366, 369, 372, 375, 393, 399, 408
 Hristiyan Roma 42, 45-46, 132, 320, 390, 447, 504
 Hristiyanlık 41, 44, 49, 53, 500
 Hudut 90, 107, 121, 135
 Hulefâ-yı Râşîdîn 133, 135
 Hulvân 197
 Hun 26, 72, 506
 Hunlar 80, 186, 237, 239, 291
 Hurriler 312
 Huş Ağacı 240
 Huyûl 235
 Hükümdâr 151, 184-185
 Hüseyin Namık Orkun 83
 Hz. Ali (r.a.) 127, 133
 Hz. Ebû Bekir (r.a.) 133-134
 Hz. Muhammed (s.a.s.) 14, 52, 127, 132-133, 135, 422, 446
 Hz. Osman (r.a.) 133
 Hz. Ömer (r.a.) 133-135, 137
 Ian Heath 242
 Ilgaz Dağı (Olygassys) 519
 Imperium Romanum 39-40, 42-43, 46, 48-49, 52-54, 56
 Ioannes Kinnamos 48
 Ioannes Ksifilinos 330
 Ioannes Skylytzes 48
 Ioannes Zonaras 48, 284, 356, 408, 466, 483
 Ioannis Dukas 272-273, 283, 335, 438
 Ionia 49, 308
 Ionna 49
 Irak 65, 98, 104, 107, 127, 131, 165, 175, 190, 197-198, 215, 217, 224, 233, 266-267, 327, 352, 363-365, 368-369, 372, 380, 383, 386, 396, 405, 409, 417, 421, 427, 431, 434, 448, 464, 471, 475, 487, 494, 500
 Irak-ı Acem 98, 131, 175, 215, 368
 Irak-ı Arap 215, 368
 Irsî 90, 114
 Isaak Komnenos 198-199, 324-325
 Isfahân 33, 191, 196, 201, 366, 424, 473-474
 İberia (Gürcistan) 152, 176, 192, 195, 208, 326, 336, 348, 370, 487
 İbn Ebî Rendeke 465
 İbn Fadlan 31, 65, 68, 71-73

- İbn Haldun 68
İbn Havkal 92, 139-140
İbn Kesîr 339
İbn Mahleban 266, 421-425, 466, 468, 472
İbn'ül-Ezrak 384, 424
İbnü'd-Devâdârî 384, 391
İbnü'l Adîm 262, 264, 315, 365, 408
İbnü'l-Cevzî 220, 369, 384-386, 391, 408, 415, 465, 473
İbnü'l-Kalanisî 387
İbrahim bin Nasr 152
İbrahim İbn Ethem el-Belhî 141
İbrahim Kafesoğlu 88, 92, 118
İbrahim Yınal 33, 122, 187-188, 191-196, 200, 346
İdil (Volga) Bulgarları 68
İdil/İtil Nehri 64
İdrisî 66
İfrıkyye 345
İkanatoi 246
İkinci Roma 42-43, 56, 327
İkta 231
İ'lâ-yi Kelimetullah 316
İlber Ortaylı 85
İlegüp 355
İli Historias 21, 48
İli Nehri 96
İlteriş Kutlug Kağan 86
İmâdeddin el-Kâtib 494
İmâdüddevlê 202, 206, 261, 266
İmam Eş'arî 126
İmam İbn Hanbel 127
İmam Mâtürîdî 126
İnanç (Musâ) Bey 110
İnegöl (Anglecoma) 515
İngek Kölek (İnekler Gölü) 85
İranî 89
İran ve Turan 99, 102
İris (Yeşil Irmak) 486
İsferâyin 126
İsfcab (Sayram) 87
İsfizar 184
İskandinavlar 216, 254, 257
İskenderun (Aleksandra) 515
İskitler 253, 430
İsmâilî İsmâilîyye 127-128
İsmil (Salamia) 515
İsparta (Sparta) 515
İsrailliler 504
İstanbul 39, 50-52, 135-136, 195, 210, 309, 386, 492, 506-507
İstanbul Boğazı (Bosporos) 515
İstemi Kağan 305
İstinpolin 51-52
İsulu 199
İtalya 40, 47, 51-53, 200, 253, 274, 309, 322, 324, 327, 334, 440
İtil/İdil Nehri 64
İzmir (Symrna Zmurna Zmirni) 515
İzmit (Nikomedia) 515
İznik (Nikaea) 24, 36, 314, 391, 486, 515
Jean-Claude Cheynet 62
Jerusalem (Kudüs) 134
John Bagnell Bury 48
John Julius Norwich 61
Joseph Tarkhaniootes/Tarkhan 267
Julius Caesar 400
Justinianos 49, 322-323, 440
Kabaliler 312
Kadir Billâh 126
Kadıköy (Khalkedon) 515
Kadifekale (Pagus Dağı) 519
Kağan 26, 67, 84-86, 177, 185, 305, 498, 507
Kahramanmaraş (Marasaion) 515
Ka'idü'l-ceyş 184
Kaim Biemrillâh 33-34, 114, 127, 183, 185, 210, 266, 346, 419, 426, 428, 492, 500
Kalaçlar 89
Kalaçor 238
Kalikalalı Ebû Ali el-Kalî 141
Kâlincâr Kalesi 32, 102, 108, 110, 172
Kalkolitik 307
Kapadoklar 312
Kapadokya 158, 198, 205, 218, 221-222,

- 224, 248, 271, 308, 314, 317, 328, 331, 333, 356-357
- Kapar 198, 261
- Karlar 312
- Karacahisar (Malachiya) 515
- Karacık 64
- Karacuk (Karaçuk) 64
- Karadağ 214, 219, 223
- Karadeniz (Pontos Euxeinos) 518
- Karahanlı 31, 33, 69-70, 96-100, 102, 105, 111, 152, 164-165, 172, 176, 182, 496
- Karahanlılar 67, 70, 81, 89, 95, 97, 99, 101, 114, 171, 228
- Karaman (Laranda) 515
- Karapınar (Tebesa) 515
- Karatekin müstahkem mevki 69
- Karacık (Karıçık) 64
- Karluk 31, 68, 80
- Karluklar 67, 96-97
- Kars (Karsak) 515
- Kartaca 440
- Kartvel 41
- Kastamonu (Kastrá Komnen Kastamon) 275, 515
- Kâşgarlı Mahmûd 69, 88, 238
- Katakalon Kekaumenos 193, 195
- Kâtip 405
- Kaval 355
- Kavim 432
- Kavurd 34, 36, 187, 202, 206
- Kay 32, 72
- Kayaagzı 355
- Kayser Ermanos 459
- Kayseri (Caesareia) 34-35, 153, 156, 158, 214, 216-217, 222-223, 269, 301, 328, 356-357, 515
- Kayzer-i Rûm 45
- Kaz Dağı (İda) 519
- Kazıkurt 64
- Kazova (Dazimonitis) 515
- Kegen Bey 210
- Kelkit Çayı (Lykos) 518
- Keltler 253
- Kemah (Gamahha) 515
- Kemal H. Karpat 75
- Kemalpaşa (Nymphaion) 515
- Kengü Tarman 120
- Kenzü'd-dürer ve Camiü'l-gurer 384, 391
- Kerimüddin Mahmûd-i Aksarayî 467
- Kerkuas 242
- Kerullarios 330
- Kethudâ 120
- Khaldia 326, 516
- Khomaten 313
- Khorosalaris 326
- Khronografia 21, 48, 155
- Kınalıada (Proti Adası) 515
- Kınık Boyu 89, 177, 230, 262
- Kıpçaklar 68, 72
- Kırğızlar 67-68
- Kırklareli (Saranta Ekklesiai) 516
- Kırşehir (Mocissus) 516
- Kıtaylar 68, 70
- Kızıl Bey 175
- Kızılırmak Nehri (Halys) 218
- Kicaciç 198
- Kilâboğulları 352
- Kilikiler 312
- Kiriş 239
- Kirman 107, 187, 202, 206
- Kitabü'l-muntazam ve Mültakatü'l-muntazam 386
- Kocatepe 507
- Koloneia 326, 517
- Kolonizatör 77-79
- Komagenler 312
- Komes 244
- Komnenos 11, 35, 156-158, 198-199, 219-220, 242, 273, 275, 324-325, 336, 338, 354-355, 523
- Kompozit refleks yay 249
- Konar-göçer 65
- Konstans 54, 136
- Konstantin (I) 51, 53-54
- Konstantin (VIII) 192, 323
- Konstantin Dukas 148, 199, 210, 272-

- 273, 281, 283, 326, 328-329, 335, 481
- Konstantin Monomakhos (IX) 193
- Konstantin Paleiologos Dragas (XI) 54
- Konstantin Porphyrogenete 69
- Konstantiniyye 55, 123, 132, 135-136, 146, 195-196, 242
- Konstantinopolis 21, 35, 39, 41-45, 49, 51-56, 62, 68-69, 122, 129, 136, 143, 148, 150-151, 154-155, 157-158, 165, 196, 205, 211, 215-217, 220-223, 242, 245, 248, 254-255, 269, 271, 273, 275, 281-282, 284, 300-301, 304, 314, 321, 323, 325, 327, 329, 332, 334, 336-338, 354-355, 370, 395, 418, 438, 468, 474, 479, 482, 486, 506
- Konya (İconion İconium) 35-36, 156, 217, 301, 328, 354, 514, 516
- Kouropalates 157, 219, 221, 336, 354
- Kozmopolit 229, 257
- Kral 86, 143, 184, 192, 336
- Krispin 335
- Krya Pègè 356, 517
- Ksiphilinos 328, 330
- Kubâdiyân 107
- Kuhistan 187
- Kumanlar 73, 81, 210
- Kun 32, 72
- Kunlar 72
- Kur'ân 421, 470
- Kurtçu 158, 218-219, 269, 468
- Kurtulmuşoğlu 408
- Kurtuluş akçası 470-471
- Kurtuluşa Eren Fırka 126
- Kurultay 182-183
- Kuşadası (Pygela) 516
- Kutalmış Bey 32, 187-188, 191-197, 199-204, 419
- Kutalmışoğlu Mansûr 262
- Kutalmışoğlu Süleyman 36, 205, 262, 486
- Kutlug Şad 84-85
- Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu 45
- Kutsal Roma-Germen İmparatoru 45
- Kuzey Afrika 66, 133-134, 247, 500
- Kuzey Doğu Karadeniz Yöresi (Khaldia Khaldaia) 516
- Küçük Asya 41, 484
- Kül Tigin 86, 177
- Külele Boğazı (Pylae Ciliciae) 515
- Külerkin 88
- Kürdistan 379-380
- Kürşad 84
- Kürtler 127-128, 377-389, 391-392
- Kütahya (Kotüaeon Kotiaecion) 516
- Kypsela 275
- Lampe 355
- Laodikeia 222, 269, 514
- Laodikya 222
- Larende/Karaman (Landra) 516
- Lastivertli Aristakes 189
- Lâtince 25, 55, 289
- Latinler 49, 253
- Ledünnî 27
- Lejyon 43, 240, 243, 245, 432, 438-440, 449, 451
- Lelegler 312
- Leon (VI) 396
- Leon Diabatenos 361, 367, 372
- Lev Nikoloyeviç Gumilëv 510
- Likiler 312
- Liparit 33, 169, 193, 195-196
- Liutprand 55
- Lojistik 247
- Lokhagos 438
- Lori Kralı 208
- Lötler 312
- Luviler 312
- Lüleburgaz (Arkadiapolis) 516
- Lydia 301, 307
- M. Fatih Şeker 316, 319-320, 323, 328
- M. Fuad Köprülü 74
- M. Said Polat 64, 68, 78, 337
- Macar 68
- Magistros 272, 276, 333, 371, 373, 402, 404, 416, 437
- Mağrib 33, 120, 186

- Makedonya Hânedânı 252, 256, 271, 275, 315, 330
- Malatya (Melita Melitene) 34, 135-138, 140, 142-144, 156, 214, 216-217, 301, 326, 328, 407, 516
- Malazgirt (Mantzikert) 17-18, 20-25, 35-36, 59-63, 73, 75, 123, 129-131, 139, 142, 144-145, 147-148, 174, 189, 197, 205, 245, 247-248, 252-253, 258, 261, 263, 265-267, 269-270, 273-276, 279-281, 283, 285, 289, 293, 298, 303, 321, 327, 348, 354, 359, 361-362, 371, 373-375, 377-379, 384-387, 389, 391-394, 399-401, 407-408, 410-412, 415-416, 419, 436, 441, 460-462, 471, 474-475, 479, 482, 484, 486-487, 491-496, 498-503, 505-507, 516, 523
- Mâlikî 126-127
- Manisa Dağı (Sipylos) 519
- Manisa (Magnesia) 516
- Mansûr Bey 175, 190
- Manuçahr 210
- Manuel Komnenos 11, 35, 156-158, 219-220, 336, 338, 354-355, 523
- Maraş (Marasin) 516
- Marcus Aurelius 323
- Marcus Tullius Cicero 37
- Mardin (Mardie) 516
- Marmara (Marmaron Marmaura)
- Marmara Adası (Marmaros Prokennessos) 516
- Marmara Denizi (Propontis) 518
- Maşrık 33, 120, 186
- Mâturîdiyye 126
- Mâverâünnehr 26, 31, 36, 70-71, 74, 76, 80, 88-91, 96-102, 105, 112-113, 131-132, 142, 148, 164-165, 167, 169-170, 172, 174, 178, 180, 237, 255, 270, 319, 496-498, 506
- Mâverdi 114
- Mavrikios 244-245, 250-251, 290, 396-397
- Mefâzât ul-Guziyye 69
- Mehdi Lidînillâh 345
- Mehmet Altay Köymen 24, 341
- Mehrdad İzady 382
- Mekke 141, 279
- Melik 86, 143, 184-186, 192, 202, 263, 459
- Melikşâh 36, 117, 208, 266, 363, 442
- Melikü'l-Gâzî Selçuk bin Tukak 93
- Melikü'l-Maşrık ve'l- Mağrib 33, 120, 186
- Memlûk 81, 384, 386, 391
- Memlûklü 20
- Memûn 142
- Menbiç (Mempet Hieropolis Bambyke) 153, 354, 358-359, 361, 516
- Menderes Nehri (Maeander Meander) 518
- Mengücek Gazî 261
- Mengücekoğulları 315-316, 318, 381, 485-486
- Merend 208
- Merkezîyyetçi 115-119, 184, 186-187, 197
- Merv 107, 182, 184, 187, 203, 206, 264, 347
- Merv Kurultayı 187, 347
- Mervânî Beyliği 382-383
- Mervânî Emîri Nasrüddevle 190
- Mervânî Emîrliği 145, 368, 384, 388, 394
- Mervânîler 145, 349, 382-383, 388, 390
- Mervânoğulları 387
- Mervezî 71-73
- Meryem Derbendi 223
- Mesûd 32, 106-108, 174-175, 387
- Meş Ribât 105
- Metbû 389
- Meymene 182
- Meyyâfârikin/Silvan (Martyropolis) 140, 142, 189, 365, 375, 516-517
- Meyyâfârikinli Abdurrahim İbn Nubata 141
- Mezolitik 307
- Mezopotamya (Mesopotamia) 51, 311,

- 321-322, 339, 380
 Mısır 35, 123, 125, 129-131, 133-135, 159-160, 180-182, 185, 187, 207, 214, 223, 267, 269, 285, 293-298, 302, 304, 315, 319, 343-349, 351, 353, 361-364, 372, 390, 412, 472, 500
 Michael J. Decker 43
 Migdaniler 312
 Mihael Dukas (VII) 272, 480-482
 Mikâil 96, 109, 111, 178, 181
 Mikhael Attaleiates 21, 48, 148, 331, 400, 408
 Mikhael Psellos 21, 48, 155, 157, 281, 283, 479
 Mikhail (VI) Staratyotikos 198, 324
 Mikrotoponomastik 410
 Milâs (Mylasa) 516
 Miliyenler 312
 Minorsky 379
 Miñşar (Masara) 516
 Mir'ât'üz-zamân fî Târihi'l-âyân 384, 391
 Mirdâsi 153, 216, 362
 Misisli Ebû'l-Abbas eI-Namî 141
 Mizler 312
 Mogoitu Irmağı 87
 Moğolistan 64, 68, 70, 84, 87, 96
 Moğollar 380, 504
 Montesquieu 45
 Muaviye 136
 Mudanya (Myrriëia) 516
 Muğla (Mobolla) 516
 Muhammed Hamidullah 387
 Muhammed İkbâl 16
 Muharrem Kesik 22, 384
 Muhtesip 442
 Multân 102
 Muş (Muşa) 516
 Muşhiler 312
 Murâbt 143
 Muradiye (Perkri) 516
 Murat Suyu (Purat) 518
 Mustafa Akyol
 Mustafa Alican 24
 Musul 139, 176, 190, 363-366, 368, 372, 375, 395-396
 Muş (Muşa) 317, 407, 412, 415, 516
 Muşhiler 312
 Mutasım 142
 Mübârizân-î leşker 182
 Mükrimin Halil Yınanç 22-24, 389, 391, 419
 Mülûku'l-etraf 185
 Müsâmeretü'l-Ahbâr 467
 Mütevekkil 142
 Müverrih 16, 19, 20, 25
 Nadia Maria El Cheikh 60
 Napolyon Bonapart 402
 Nasrüddevle (Mervânî Emîri) 189-190
 Nâsrüddevle Hamdân (Mısır Veziri) 129
 Nea Romi 42, 56, 327
 Nefthalit Hunları 326
 Nehrevan 33
 Nehrü'l-Cevz 350
 Nemek Ribâtı 105
 Neolitik 307, 311
 Nesa 32, 107, 112
 Nesil 82
 Nesililer 312
 Nevbet 186
 Nevşehir (Soanda Muşkara) 516
 Niğde (Nahita Nakida)
 Nihal Atsız 39, 85, 502
 Nikefor Basilakes 274, 371, 416, 466
 Nikefor Botaniates 328, 333, 356
 Nikefor Bryennios 21, 48, 272, 274-276, 358-359, 403, 405, 408, 437, 444, 452, 456, 461
 Nikefor Fokas 144, 251, 290
 Nikefor Ouranos 251
 Niketas Khoniates 48
 Niksar (Neocaesarea) 516
 Nişâbûr 121, 126, 139, 184, 186, 188, 190, 215, 264
 Nişâbûrî 182, 262
 Nizâmiye Medreseleri 264, 346
 Nizâmülmülk 116, 120, 152, 204, 206,

- 208-209, 230-231, 263-264, 295,
299-300, 349, 363, 366, 405, 459,
464
- Norman 149-150, 252-254, 274-275,
314, 335, 356
- Nova Roma 42-43, 56, 327
- Nurata 97
- Nur Buhârâ 97, 101
- Nusaybin (Nisibis) 516
- Nu-şe-pi 67
- Nüzhetu'l-müştâk fi'htirâkı'l-âfâk 66
- Oba 82, 84
- Oğuş 81, 83
- Oğuz 3, 5, 11, 21-22, 26-27, 31-33, 36,
64-69, 74-77, 79-81, 83-84, 86-93,
96-97, 101-102, 104-105, 107-110,
112-115, 117-118, 121-122, 124-
125, 130-132, 148, 150, 155, 159-
160, 171, 174-175, 177, 179-180,
185, 188, 190-192, 197-199, 202,
208, 211, 213-214, 218, 228-229,
232-234, 236-237, 239, 255, 258,
267-268, 270, 281-282, 294-296,
301, 303, 315, 317-318, 327, 330,
336-338, 344, 347, 352, 356, 371,
380, 388, 399, 403, 406, 411, 440,
484, 493, 496, 498, 501, 505, 523
- Oğuz Çölleri 69
- Oğuz Devleti 67
- Oğuz İlleri
- Oğuzlar 32-33, 36, 64, 66-67, 69-73,
79-89, 92-93, 96-97, 101, 103-105,
107-108, 110-112, 114, 116-117,
119-122, 124-125, 130-133, 146,
148, 150, 153, 158-159, 166-169,
171-172, 175-176, 178, 188-191,
195, 197, 199-200, 210-211, 215,
219, 224, 227, 229, 231-235, 237,
239, 270, 294-296, 302, 315-316,
318-319, 327, 329, 334, 388, 394-
395, 447, 484, 487, 494-498, 500,
505-506, 523
- Oğuz Kağan Destanı 26
- Oğuz Yabgu Devleti 31, 80-81, 86-90,
177
- Oğuzoğlu Mansûr 190
- Oltu Çayı (Glaukos) 518
- Oltu (Glaukos) 516
- Orhantepe Çayı (Drakon Çayı)
- On Oklar 67
- Onomastik 410
- Onoriada 326
- Ordu (Kotyara) 516
- Ordu-millet 227
- Orhantepe Çayı (Drakon Çayı) 518
- Orhun 19, 31, 66-68, 83-84, 86, 88, 96,
119-120, 363, 501, 507
- Orhun Yazıtları 83-84, 363
- Orontos (Âsi) Nehri 138
- Orta Asya 21, 25, 64, 68, 70, 74, 77,
80-83, 85, 88, 92-93, 96, 109, 113,
148, 163, 180, 184-186, 228, 233,
255, 297, 435, 441, 446, 462, 483,
496-497, 523
- Ortodoks 41, 313
- Oryantalizm 61
- Osman Karatay 507-508
- Osman Turan 24, 75, 391, 465
- Osmaneli (Malagina) 516
- Osmanlılar 53, 116, 381, 501, 503
- Osmanoğulları 52
- Otto 55
- Oymak 82-83
- Ömer Lütfi Barkan 75
- Ön Asya 20, 26, 40, 64, 76, 80, 113, 123,
132, 146, 171, 177, 228, 237, 302,
307, 319, 380, 491
- Örenşar 408
- Örgötu Dağı 87
- Özbekistan 97
- Özdemir 408
- Pâdişâh 120, 262
- Paflagonlar 312
- Paflagonya 308, 318
- Pagan 62
- Paleolitik 307
- Palu (Şebeteria) 516
- Pamfilya 308

- Pars Orientalis 52
Pars Togan 344
Pasin Pasinler (Phasiane Basian) 358, 33, 173, 189, 193, 195-196, 215, 371, 516
Pasinler Savaşı 173
Patrik 328-330, 479
Paul Wittek 511
Peçenekler 67, 69, 73, 81, 210-211, 215, 253, 271, 324, 334, 430
Peoniler 312
Persarmenie (Azerbaycan) 34, 104, 131, 135, 145, 163, 167-169, 173-176, 189, 191-192, 194, 198-199, 207-208, 211, 215, 233, 270, 296-297, 299, 320, 337-338, 348, 358-360, 362, 364-366, 369, 372, 375, 487, 496
Persler 155, 311
Pers Ülkesi 358-360, 396
Peyami Safa 29
Phasiane/Pasinler ovası 173
Phrygia 151, 326
Pınarbaşı/Zamantı (Tzamandos Tsamandos) 356, 516
Pilum 244
Piyade 243
Plasglar 312
Pontos (Pontus) 158
Porsuk Çayı (Termbris) 518
Praecepta Militaria 251
Proedros 221, 354
Propontis'in (Marmara Denizi) 150
Proskinesis selâmi 423
Proti Adası (Kınalıada) 36, 482
Proto-Hitit 311
Proto-Moğol 68
Protoproedros 157
Psellos 21, 48, 155, 157, 281, 283-284, 326, 329, 331, 425, 461, 479
Psidya 308
Psiloi 245, 440
Putperest Roma 46
Pylae Ciliciae (Külek Boğazı) 515
Rahova 409
Rahva 409
Rahve 408-409
Rakkâde 345
Ramazan Topraklı 338
Ravendî 182
Rei Militaris Instuta 398
Ren Nehri 51
Resul Tekin 191, 200, 204
Reşidüddîn Fazlullâh-ı Hemedânî 473
Reştunik 168
Rey 34, 139, 167, 175, 188, 191, 201-203, 206, 210, 215, 224, 339, 358
Ridde 133-134
Rikâb 102
Riptaria 245
Rize (Rhizios) 516
Robert Crispin 253
Robert Guiscard 274
Robur peditum 245
Rom 40
Roma İmparatorluğu 17, 39-42, 44-49, 51-54, 56, 61, 73, 121-123, 129, 135, 159, 174, 191, 195, 200, 215, 219, 242-243, 247, 251, 256, 275, 279, 294-295, 309, 311, 313, 316-317, 321, 347, 366, 382, 416, 482, 486, 495, 499
Roma Kayzeri 45
Roma Savaş Sanatı 243, 398
Roma 17, 21, 25, 33-35, 39-57, 60-63, 68-69, 72-73, 121-123, 125, 129-138, 143-146, 148-156, 158-159, 163, 165-166, 174-176, 188-189, 191-193, 195-196, 198-200, 207, 209-212, 214-217, 219-224, 234, 240-258, 265-269, 271-276, 279-281, 283-285, 289-290, 294-297, 300-301, 303-305, 307-309, 311, 313-321, 323, 325-331, 333-334, 337-338, 347-348, 354-357, 359-367, 370-374, 380, 382, 386-388, 390, 393-401, 403, 405-408, 411-412, 415-418, 422-425, 429, 434-

- 440, 444-447, 449-457, 459-464, 468, 470-472, 479-487, 491-495, 499-501, 504, 506, 523
- Romaioi 40, 48-49, 52, 56, 242
- Romalı 22, 33, 39-41, 43, 49, 51-52, 54, 62, 143, 151, 157-158, 169, 193, 217, 219-221, 223, 237, 240, 242, 247, 252, 271-274, 276, 289-290, 329, 337, 350, 361, 401-404, 430, 434, 500
- Romalılar 40, 47-49, 52, 55-56, 59, 62, 73, 123, 131, 135, 143-148, 153, 159, 195-196, 199, 210, 215, 242, 249, 279-280, 289, 296, 299, 312, 316, 322, 329, 336-337, 347, 357, 366, 375, 418, 434, 441, 445-446, 450, 452, 454, 471, 474, 479, 483-484, 486, 491, 493, 504
- Romani 40
- Romanos (III) Argyros 271, 323
- Romanos Diogenes 21, 23, 35-36, 123, 130-131, 148-152, 155-157, 159, 214-216, 219, 221, 223-224, 256, 265-267, 271, 273-274, 280-281, 284-286, 299, 301-302, 322, 331-332, 334, 337, 354, 356-357, 359-362, 371-372, 375, 398, 400, 402, 411, 417, 421-422, 437-438, 444, 451-452, 454-457, 461, 465, 473, 479-483, 493-494, 523
- Romanus 40, 459
- Roma Savaş Sanatı 243, 398
- Romen Diyojen 21, 149-150, 174, 257, 276, 282, 322-326, 330, 335, 338, 354-356, 474, 481
- Rudi Paul Lindner 62
- Rûm 17, 31, 33, 35-36, 39-41, 45, 49, 55-56, 76-77, 98, 104, 121-123, 125, 130-133, 135, 137-138, 142-143, 145-146, 148, 150-152, 156, 158, 163-167, 169, 171, 173-174, 176, 188-189, 191, 193-201, 205-208, 210-211, 214, 217-218, 220-223, 233, 255, 257, 265, 267-270, 286, 294-298, 303, 315, 319-320, 329, 331, 343-344, 347, 350, 353, 362, 365-366, 369, 375, 386-387, 394, 399, 401, 411, 413, 418-419, 426, 429-430, 449, 456, 459-460, 463-465, 467, 475, 483, 485-487, 491-497, 505, 518
- Rûmeli 152, 174, 198, 358, 403, 506
- Rûmiyye 176, 299, 364-366, 369, 372, 375, 399
- Rûmlar 41, 56, 132, 136, 144, 193, 209, 237, 347, 352, 354, 430, 446
- Rus 45, 60, 74, 149, 224, 254, 314, 379, 386, 459, 464
- Russel de Bayyöl 253, 273, 371, 373-374, 395, 399
- Sabrân (Savran) 66
- Sabuk 198, 326
- Sadak 238
- Safevîler 381
- Sâhib-i Divân 181
- Saint Demetrios 50
- Sait Başer 510
- Sakarya (Sangarios) 518
- Salâcika 80, 181
- Sâlar 233
- Sâlâr-ı Horasan 198-199, 211-212
- Sâmânî Devleti 31, 69
- Samanlıdağ (Argantonyos) 519
- Sâmânoğulları 80-81, 89, 91
- Samsun (Samosata) 516
- Sandakuttürkî 267, 405
- Sapanca Gölü (Sophon) 518
- Sapık Fırkalar 126
- Saray 157, 265, 325, 335, 479
- Saray gulâmları 117, 229
- Sarayburnu 44, 50
- Sard (Sardis) 516
- Sarılar 72
- Sarışın Türkler 72
- Sarissa 243
- Sasani 51, 62, 315
- Satuk Buğra Hân 96, 100
- Savtekin/Suvartekin 152, 261, 266, 419,

- 421, 435
 Sayıfa 136, 138
 Sayram (İspiçap) 96
 Scramasax 244, 239
 Scutati 245, 437-439, 449, 451
 Securis 244-245, 439
 Seferiyye Hatun 363
 Selâhattin Karatamu 369
 Selânik 68
 Selçuk Bey 80, 88-91, 93-94, 103, 108, 174, 177-181, 205, 262, 285
 Selçukiyân 80, 109-110, 164, 181
 Selçuklu Devleti 22, 32, 64, 66-67, 76, 80, 82, 84, 87, 93-94, 102, 105, 107-108, 110-111, 113, 117, 125, 127-128, 158, 167, 173, 176-183, 185, 187-188, 200, 202, 206-207, 214, 224, 227, 229-231, 233, 235, 237, 264-265, 270, 318-319, 343-344, 347, 383, 386-387, 443, 459, 473, 485-486, 496
 Selçuknâme 97, 182-183, 204, 262, 265, 361, 368, 385, 391, 405, 409, 429, 433, 459, 465
 Selçukoğulları 144, 177-178, 181-183, 392, 498
 Selefıyye 126
 Selektu 410-411
 Selmas 208
 Semavi Eyice 23
 Semerkand 95, 97, 99-101
 Senato 221, 271-272, 283, 325, 328
 Serahs 32, 112, 179-180, 184
 Sergey Grigoreviç Agacanov 66-67
 Serhad 142, 233
 Serheng 152, 261, 266, 419, 421, 435
 Sevkü'l-ceys 25
 Seyhan Nehri (Saros) 518
 Seyhun Nehri 64, 70, 87, 90
 Seyis 246
 Seyit Gâzî (Nakolia) 516
 Seyyide 34, 352
 Sibt İbnu'l-Cevzî 394
 Sır Nehri 65, 80, 86-88, 90, 96-97, 268
- Sicistân 89
 Siirt (Zikirtu Zikirtiya) 134, 140, 145, 412, 517
 Silifke (Selefkos) 314, 517
 Silvan/Meyyâfârikin (Martyropolis) 134, 140, 142, 189-190, 365, 375, 382, 516-517
 Sinop (Sinope) 517
 Sinopsis Historia 48
 Siriderya 64-65, 70, 80, 86-88, 90-91, 96-97, 112, 268
 Sistan 184
 Sivas (Sebasteia) 34, 153, 156, 158, 192, 198, 216-219, 222, 269, 355-358, 411-412, 485-486, 517
 Siverek (Sevaverek) 517
 Sivrihisar (Pessinos) 517
 Siyâsetnâme 116, 120, 230-231
 Siyerü'l-mülûk 116
 Skholai 246, 437, 445
 Skleros 242
 Skytikon 253
 Slav 25, 224
 Slavlar 49
 Sofya 271, 331, 517
 Soğd-i Semerkand 101
 Soğuk Pınar 356, 517
 Solinler 312
 Soy 82
 Söğüt (Thebasion Sebasıyon) 517
 Spatha 244, 439
 Speros Vryonis 21, 25
 Steven Runciman 61
 Stinpolin 51
 Stinpolinliler 51
 Stranga Çayı 193
 Strategikon 42, 244, 250, 289-290, 396-398
 Strategos 247-248
 Stratelatai 437, 445
 Stratioti 246
 Suguur Beylikleri 163
 Suguur el-Cezîre 135, 137-138
 Suguur eş-Şâmiye 135, 137-138

- Suguur/Sugûr
 Sultân Mesûd 32, 106, 175
 Sultân Tepesi 351
 Sultân 185
 Sultânmahmut 409
 Sun-Tzu 287, 292, 372, 463
 Sûre 470
 Suriye 20, 35, 104, 123, 127, 129-130, 133-138, 140, 144, 146, 150, 153, 155, 180-182, 185, 187, 190, 207, 214, 218, 224, 267, 279, 296-297, 315, 338, 343-345, 347-348, 350, 352, 356, 358, 361-363, 371-372, 380, 383, 399, 415, 487, 500
 Sü/Su 88
 Sübaşı/Subaşı 89
 Süleyman Tülücü 261, 419
 Sünnet ve Cemaat Ehli 126
 Sünnî Sünnîlik Sünnîler 126-129, 279, 294-295, 319, 343-348, 383-384, 443, 499
 Süphan Dağı (Sophene) 519
 Süryânî Mihael
 Süryânî Vekayinâmesi 419
 Süryânî 41, 73, 205, 350
 Süt-kent 66
 Şad 84-85
 Şadi 265, 465
 Şâfiî 126-127
 Şâh Melik 97, 105-107
 Şahin Uçar 135, 163
 Şahne 265
 Şalçı 66
 Şam (Damaskus Dımaşk) 134, 139-140, 191, 267, 344, 362, 372, 385, 517
 Şamanist 181
 Şanlıurfa (Edessa) 517
 Şapur 62
 Şark milleti 73
 Şarlman 45, 55
 Şaş (Taşkent) 100
 Şatiya 136, 138
 Şebinkarahisar (Koloneia) 326, 517
 Şeddâdiler 145
 Şehr-i Mehmet 52
 Şehzâde 198
 Şehzâde Süleyman 201, 203
 Şehzâde Yakûtî 192, 198-199, 208
 Şeref el-Zaman el-Mervezî 72
 Şeref Han 381
 Şerefnâme 381
 Şiî-Fâtımî Halifelîği 129, 285
 Şiî-Fâtımîler 129-131, 159, 223, 269, 285, 294, 296, 298, 304, 344-347, 472
 Şiî Şiîlik Şiîler 35, 125, 127-131, 159, 196, 198-199, 223, 269, 285, 294-298, 302, 304, 319, 338, 344-348, 361, 383, 472
 Şine-Usu Gölü 87
 Şine-Usu Yazıtı 87
 Şiraz 34
 Şuhut (Cfut) 517
 Şurahan 105
 Tabakât-ı Nâsırî 177, 184, 237
 Tabâyi el-Hayavan 71-72
 Tâbi 366, 369, 376
 Tagma 246, 440, 451, 491
 Tagmata 245
 Taktika 248, 251, 396, 398
 Talas (Taraz) 69, 80, 96
 Talas Nehri 69
 Tamış/Tanes 447
 Tarang 435
 Taranges 435
 Tarchaneion 275
 Tarchaneiotas 275
 Tarkan 85
 Tarkhaniotes 267, 275-276, 358-359, 373-374, 393-395, 398-399, 401, 406-408, 418, 425, 444
 Tarsus (Tarsos) 135-140, 142, 163, 517
 Tasavvuf 128
 Taşbaşı 189
 Taş Ferraş 175
 Taşkent 100
 Tavadanos 199
 Tebriz 363-366

- Teke Yarımadası (Likya) 517
Tekin 98-101, 105-107, 118-119, 164, 172, 191, 200, 204, 233, 425, 485
Tekin Türk 100
Telhâp 32
Tell-Sultân 351
Temren 240
Teodora 323-324
Teodor Aliates 274, 437, 456
Teodoros 134
Teodosius (I) 47, 49, 244, 255
Teodosius (II) 321, 359
Teoman Duralı 502-503
Tercan (Derxene Derzene) 188, 517
Teritoryal 337
Termiller 312
Tevkî 352
Thema 217, 247, 314, 334, 355, 452
Tihiris 245
Thomas Ripper 389
Tiflis 170, 176, 215, 320
Timoty Dawson 45, 242
Tîr-endâzân 236, 462
Tırkeş 238
Tirmiz 107
Togan Han 31, 70
Togtap 460
Tohum 82
Tokat (Dokeia Komana Pontika) 274, 479-481, 517
Tolus bodun 67
Tonga İlig Hân 98
Tonga Ukâ 100
Toponimi 410
Toponomastik 410
Toponomika 410
Toponymie 410
Toponymy 410
Topoteretes 246
Toros Dağı (Tauros) 519
Tourma 250
Tourmarkes 250
Tökriler 312
Töles boyları 67
Tönler 312
Trabzon (Trapezus Trebizond) 33, 195, 215, 224, 314, 517
Traianus 323
Trajan 43
Trak 50, 312-313
Trakya 55, 150, 271, 275
Trerler 312
Trovailler 312
Tribal 115, 117
Tribonos 244
Triumvirlik 47
Trovailler 312
Tuğ 26
Tuğrul Bey 32-34, 98, 107, 109-112, 114-117, 121-122, 164, 166, 169-171, 173, 176, 178, 182, 184-194, 196-202, 205-207, 215, 232, 262, 265-266, 285, 295, 297, 300, 317, 320, 344, 346-348, 368, 382-385, 390, 433, 492, 499
Tuğtekin 208
Tula Irmağı 84-86
Tuldum 246
Tullama 446
Tuna 23, 31, 34, 51, 68, 73, 82-83, 174, 200, 210, 276, 322, 324, 446-447, 495
Tunus 345
Turak Bey 210
Turani 89, 312
Turhal (İbora Gaziura) 517
Turma Tugayı
Turma 250
Tus 167, 169, 175
Türk Sandak 267, 405
Türkeli 504
Türkili 504
Türk-İslâm Roma 46
Türkistan 19, 26, 31, 36, 68-69, 71, 74, 76, 89, 93, 100, 113, 121, 131-132, 141, 146, 148, 163-165, 172, 180, 197, 237, 255, 483, 486, 496, 498, 504, 506

- Türkmen 21-22, 31-33, 35-36, 44, 46, 64, 66, 76-77, 79, 83, 92, 97-98, 101-102, 104-105, 107-110, 112-115, 117-118, 121-122, 124-125, 130-132, 148, 150, 155-156, 159-160, 171, 174-175, 188-192, 197-199, 202, 205, 208, 211, 213-214, 217-218, 228-229, 232-234, 236-237, 239, 258, 266-268, 270, 281-282, 294-296, 301-303, 315-318, 327, 329-330, 336-338, 344, 347, 355, 371, 380, 388, 399, 403, 406, 411, 483-484, 486, 493-494, 496, 501
- Türkmencilik 117
- Türkmenler 32-33, 66, 71-73, 83, 85, 87-88, 92-93, 96, 104-105, 107, 110-112, 114, 117, 120, 122, 124, 146, 148, 150, 153, 158, 167-169, 171-172, 175-176, 189-191, 193, 195, 197, 200, 210-211, 219, 229, 231-235, 265, 270, 295-296, 302, 315, 318-319, 328-329, 334, 344, 394-395, 484, 487, 494, 496-497, 505-506
- Ubeydullah el-Mehdî 345
- Uc 121, 139-143, 233
- Ukayloğlu Karvaş 190
- Ulca (ganimet) 105, 233
- Ulemâ 20
- Uluborlu (Zosopolis) 517
- Uludağ (Mysia Olymposu) 519
- Ulukişla (Lü'lüe) 517
- Ulus 112, 381
- Ulviye 352
- Ulyaâbâd 32, 112, 179
- Urfa (Urhai Orhai Edessa) 62, 129, 144, 198-199, 204, 211-212, 298, 303, 348-351, 361, 364-365, 471, 517
- Urfalı Mateos 348, 395
- Urmiye 176, 192, 299, 364-366, 369, 372, 375, 399
- Urselius (Russel de Bayyöl) 373-374, 395, 399
- Urug/uruk 82
- Uşak (Obsequim) 222, 269, 517
- Uygur Devleti 68
- Uygurlar 70, 80, 86-87
- Uyunüt-Tevârih 385
- Uzlar 32, 72, 327
- Ülüş 184, 186
- Ünye (Oinaion) 517
- Üsküdar 222, 269, 494, 517
- Vakanüvis 19-20, 25, 161, 500
- Valentinianus (I) 243
- Valerianus 62
- Van (Vaini Tuşpa) 144-145, 168, 170, 176, 197, 208, 268, 297, 303, 317, 348, 360, 365-366, 369, 373-375, 393, 412, 415, 486, 517-518, 521
- Van Gölü (Biaina) 518
- Vandon 244, 250
- Vareg 254-255, 437, 445
- Varegler 255, 276, 480
- Vâris 43, 45-46, 54, 116-117, 119, 132, 501
- Vasal 389
- Vasileios (II) 254
- Vasiliy Vladimiroviç Barthold 74
- Vaspuragan Ermeni Krallığı 168, 193, 208, 303, 375
- Vaspuragan Valisi General Aaron 193
- Vegetius 243, 290, 348
- Velayet-i Pederâne 120
- Via Egnatia 51
- Vladimir 254
- Wu Devleti 372
- Yabgu 67
- Yabgulular 104, 109
- Yağı (düşman) 105
- Yahudiler 504
- Yahyâ Kemal 20
- Yakûti Bey 192, 198-199, 208, 261, 336
- Yalova (Plai) 517
- Yavgıyân 104, 109-110, 163
- Yayık Nehri 69
- Yaylak-kışlak 97, 175
- Yengikent 66, 80, 86-87, 89-93, 97, 104-105, 177

- Yeni Roma 21, 41-44, 56, 60, 125, 133, 136, 148, 192, 242-245, 247-249, 251-254, 256-257, 289-290, 309, 313-316, 318, 321, 325-327, 329-330, 333, 338, 398, 408, 416-417, 438, 491, 495, 506
- Yenisey 68, 83-84
- Yenisey Yazıtları 83
- Yermük Muharebesi 134
- Yeşilırmak (İris) 318, 485, 518
- Yılmaz Öztuna 24
- Yınalıyân 109-110
- Yınalılılar 109
- Yozgat (Jusgat Youzgath, Yuzgat) 517
- Yunan 21, 42-44, 49-50, 311, 327
- Yunanlı 309
- Yunus Bey 217-218
- Yusuf Has Hâcib 225
- Yusuf Kadir Hân 99, 102
- Yusuf Yınal Bey 109
- Yüksek Asya 64, 66-67, 84, 86, 96
- Zahirî 126-127
- Zaho 408
- Zahva 35, 408-409, 411-412, 415-416, 421, 436, 441, 491
- Zamantı (Tzamandos Tsamandos) 516-517
- Zamoukhes (Sabuk Samuk) 326
- Zavâhi 137
- Zehre 408-409
- Zehve 408
- Zeki Velidi Togan 117
- Zenon 321
- Zerafşan 97
- Zeylû Tarih-i Dımaşk 387
- Zihgîr 238
- Zile (Zela Zelitis) 517
- Zîr-dest 120
- Zoe 323-324
- Zompos 355
- Zonguldak (Sandraka Sandrake) 517
- Zubdat Al-Nusra Va Nuhbat Al Usra 266-267, 352, 364-365, 369, 386, 405, 409, 417, 421, 427, 431, 434, 448, 475, 494
- Zühre 408-409
- Zürriyet 82